د خوږ ژبي شاعر او لیکوال ګل پاچا الفت

غوره نثرونه

Ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

د خوږژبي شاعر او ليکوال ګل پاچا الفت

غوره نثرونه

پښتو ټولنه ۱۳۳۶ او ۱۳۹۱

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کتاب پېژندنه

د کتاب نوم: غوره نثرونه

ليکوال: خوږژبی شاعر او ليکوال ګل پاچا الفت

رالېږونکی او کمپوزر: غلام حبيب مليار، د کرهنی وزارت د مصوباتو مدير

انلاين چاري: مختار احمد احسان - د لراوبر ډاټ کام برېښنايي کتابتون

www.Larawbar.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

لړليک

سرليک.....3
دپردی خبری.....4
لاروی.....4
ژوند.....5
نوی نسل.....5
لوی اووړوکی.....5
دشاعرتحفه.....6
خدمتګار.....6
عقل.....6
پوهه اوهوښياری.....8
احمق څوک دی.....10
نوی درس.....12
دری کاله.....12
قوی اوضعيف.....13
ښه ګټه.....14
داخترپه ورځ.....15
خانی لاره.....16
يوازی.....16
فاتح.....16
لباس.....17
خيرات.....19
دزيارت ډيوی.....19
دمزارلوحه.....20
لياقت.....20
کوچينيان.....22
جګ برجونه.....23
حقيقت.....23
لويه خدايه.....24
ماشومان.....25
شعراوادب.....25
دادب راز.....27

(c) ketabton.com: The Digital Library

نوی کال.. 28
زما دلاس نيالګيه.. 29
دفکرپالونکی.. 30
دژوند نغمه.. 30
نوی فکر.. 31
زوړفکر.. 32
نادانی اوناداری.. 32
سيند.. 33
عقيده.. 33
عمل.. 34
عبادت اودعا.. 34
بی زړه.. 34
ملک اوملا.. 35
شاعر.. 35
سبا.. 36
دپسرلی ګله.. 37
درمی خاونده.. 38
بی ګناه بندی.. 38
نظرلالا.. 39
جبراواختيار.. 41
دخان واده.. 43
غم اوخوشحالی.. 43
اخلاقی اساس.. 45
ښه اوبد.. 46
پخوانی ډيوی.. 46
انتخاب.. 47
دعقل برخه په ژوندانه کی.. 49
حسابی خبری.. 50
شعراوفلسفه.. 50
ولاړی اوبه.. 50
ښه حاکم.. 52
دمئولف پيژندنه.. 52
الفت.. 53

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله الرحمن الرحيم

سرليک

څه د پاسه شل کاله کيږي چه زه د څه ليکلو او فکر کولو په رنځ اخته يم همدغه شغل زه له خپلو او پردو نه بيل کړي يم او په ګوښه ځاى کښې ئې له خلقونه لرې کښېنولم ډيرى شپې ئې را باندى په ويښه تيرى کړي او ډيرى ورځې ئې له دوستانو او ملګرونه بيل وساتلم.
په دغه موده کښې ماله خپلو بچيو او دکاله خلقو سره ډيرلږ خندل او هرچاته بې مينې غوندى ښکاره شوم، کله له سبانه ترماښامه ځاى په ځاى کښيناستم چه د څه ليکلو په فکر کښې را نه مونځونه هم قضا شوه مګرهيڅ مى ونشو ليکلى کله به په نيمه شپه لکه سودائى له خوبه را پاڅيدم او دآسمان ستوروته به مى حيران حيران کتل يو وخت به مى څو کرښې وليکلى بيا به مى هغه څيرى کړي بل وخت به مى خپل څيرى کاغذونه راغونډ کړه او يوه کلمه به مى له بلى سره نښلوله ډيرځله را ته خپل فکراو خيال ډير ښه ښکاره شوى او کله کله مى خپلو ليکنوته په ډير حقارت کتلى دى اوله ځانه مى زړه تور شويدى.
ډيرورځې دکوراوکلى له خلقونه پټ شوى يم او چيرته لرى دغره په لمن کى په کومه هديره کى ناست يم يا مى دسيند په غاړه يوازى ورځ تيره کړي اويوازيتوب مى ډيرلوى نعمت ګڼلى دى.
په دغسى مختلفو احوالو کښې مى کله شعراو کله نثرليکلى چه زما روحى او فکرى اغيزى پکښې ښرګندى دى.
ددى کتاب پاڼې زما دډيرى مودى دخاطراتو يوه برخه ده چه زما به نظر کښې ادبى قيمت لرى او زه ئې خپل غوره نثرونه ګڼم.
زما په مقالو کښې ځينې نورى مقالى هم شته چه دلته ئې چاپول مناسب و ،مګراوس لاس ته ندى راغلى او دا انتخاب نيمګړى غوندى شو.
دا پاڼې چه تاسى لولى په ليکلو کښې ئې ډيرزيار ايستل شوى چه لوستونکوته پوره نه معلوميږي.
لکه چه يو کورڅو ځله جوړاووران شى دامضامين هم څو ځله يورازاوبل راز شويدى چه دترکيب او تاليف په لحاظ ئې مختلف صورتونه پيدا کړي او کيداى شى چه ځينې به ئې له اوسنى حالت ښه هم و.
دليکوفن ډيرى جګرخونى لرى او ډيرځله داسى کيږي چه يو ليکوال يو شپه په ويښه سباکړي او يوه جمله پيدا کړي يا يوه ليکه هم ونشى ليکلى.
ديوه خيال يا فکرپيدا کول او بيانئى په ښه ډول بيانول هغه ګران کاردى چه نوروته ئې ګرانوالى او دروندوالى نه معلوميږي په همدغه سبب يوه شاعراو ليکوال ته نه ښائى چه خپلو آثارو قيمت له چانه وغواړي يا ورته څه قيمت وټاکى.
زه هم په دغه ټکى پوه شوى يم اوله هيچا نه پرى هيڅ نه غواړم.
ډيره ښه ده چه زه اوس دپښتوا په شان نه يم او خپلو افکاروته په هغه قيمت نه يم چه پخوا وم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

يو وخت ما په ځان ډيره ښه عقيده درلوده او خپل فکر مې ډير مبارک ګاڼه هغه وخت به چه ما هرڅه وليکل هغه به راته په يقين سره ډيرښه ښکاريده او ډيره ښکلا به مې پکښې ليدله مګراوس هغه ديقين سرما يه په شک بدله شوه او پخپل فکراونظرراته بد ګماني پيدا شوه.

زه به اوس ډيرخوښ يم که داپاڼې لکه دتمباکوپاڼې دچا دفکرصحت زيان ونه رسوي اوڅه زهرپکښې ګډ نه وي. هرڅه چه وي اوهرڅنګه چه وي مګرله ماسره بده اراده نه ده موجوده اوپه بد نيت دغه کارنه کوم.

دافکرونه ښه وي اوکه بد مګردبيان اواظهارطرزېې بدنه دی اودښه نثرښيګڼې پکښې شته که نورڅه نه وي نودعبادت په لحاظ دا کتاب ديوه ادبي متن په حيث يوه ساده انشا بللی شو چه له نووليکوالو او پښتنولوستونکوسره کومک کوی.

په دغه وخت کښې دغسی کتابونوته ضرورت موجود دی اودغه ضرورت ما ته هغه وخت پوره څرګند شو چه زه دحقوقو په پوهنځي اوادبياتو په پوهنځی کښې دپښتوا استاذ شوم اودادوه کاله دپښتودرس را په غاړه شو.

پدی انشاء کښې دپښتو که زه څه ښکليتوب وينم هغه سادګی او آسانی ده چه په لفظ او معنی کښې يې ډيرلحاظ ساتل شويدی او دا آسانی په ډيرو مشکلاتو لاس ته را غله.

پدي اشاء کښې که دفکر او معنی څه ښايست شنه هغه به ساد ګی کښې پټ دی او څه ايغ نيغ حسن پکښې ځوک نشی ليدی.

که دا نشر رواج ومومی او ځيني نوی ليکوال دغه سبک غوره کاندی مابه دخپل زياد او زحمت ډير ښا اجرموندلی وی او خوښ به يم چه دپښتو نثر نه مې يوڅه خدمت وکړی شو.

ګل پاچا الفت دپښتوټولنی ريس:

دپردي خبري

ترڅو چه دښځومخونه پټ وی خبري به هم په پردی کښې وی ځکه چه په پښتو کښي خبره هم مؤنث ده يوائې خبره لاڅه چه ژبه ، وينا ، معنا ، خطابه ، مقاله هم دتانيث علامي لری.

هغه وينا چه ابتکارپه کښې وی دادب پردي ته لاډيرضرورت لری.

تاسي زماخبروته لږغوندي باريک شيئ !

دادب اوسياست خبره ډيره باريکه ده.

زه په ډيره نری او باريکه لارلاړم ، خدای دي وکړی چه ډيرباريک بين خلق په دغه لار راشی اوپه ځيرځيروګوری.

مااوښان نه دی بارکړی زماقافله دمچيوده چه دګلونوله پاڼونه په هوا څه راوړی اوعسل جوړوی.

له دی قافلی سره دسبا وږموخوشبوئی بارکړيده چه ځوک ئی په سترګونه وينی مګرحساس دماغونه ئی احساس کولی شي.

هو ! زماکارله احساس سره دی، زماخريداربايد ډيرحساس وی يا ډيرحساس شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

لاروی

مونږ د خپلو کورونو له څنګه په ډیره کښې ناست وو.
له پاسه یو لاروی راغی دونی ډډ ته ئی ډډه ولګوله له ملا نه ئی ډوډی پرانیستله او له څه شی سره ئی په خوند خوړله.
مونږ وږی تږی و ، هغه ځان موړ کړ او یخی اوبه ئی وڅکلی .
مونږ روژه وو ، هغه بوزه و ، ځکه چه په مسافرو باندی روژی نشته.
لاروی وویل: ما ته د خوړلو اجازه شته او تاسو ته نشته.
ماته خدای خواړه او اوبه روا کړیدی په تاسو ئی ایسار کړیدی.
دا د خدای قانون دی، د دی قانون په رمز او معنی پوهیدل په کار دی.
د خدای کار و نه بی حکمته نه دی، تاسی د دغه عملی تعلیم په اصلی معنی ښه فکر وکړی. !
تاسی ولی وږی یاست او زه ولی موړ یم؟
زه په کار او مقصد پسی روان یم او تاسی ځای په ځای پراته یاست.
ستاسو حرکت لنډ دی ځکه ئی وږی کړی.
تاسی د خدای قانون منلی دی مګر پوه شوی پری نه یاست.
زه را او ګرزیدم چه تاسی په دغه راز پوه کړم او له لوږی نجات و مومی.
پاڅیږی، روان شی او لری ځای په نظر کښی ونیسی. !
لوږه او تنده په توقف او سکون کښی ده په حرکت کښی نشته.

ژوند

دیوي چیني اوبه دی، څوک ئی د زرو په جام څکی، څوک ئی د خاورو په کنډولی کښی.
هغه چه دا نه لری نو هغه په لپه کښی ئی را اخلی.
په اوبو کښی هیڅ فرق نشته فرق په لوښو کښی دی.
د شاه او ګدا فرق په لوښو کیږی.
د اوبو په خوند هغه څوک ښه پوهیږی چه ډیر تږی وی.
هغه لاروی چه له بیدیانه ستړی ستومانه راځی او تنده ئی ډیره زیاته ده دا اوبه ډیر خوند ور کوی.
هغه دهقان چه په سره غرمه کښی یوی کوی او خولی پری را ماتی دی دا اوبه دهغه د پاره ډیر لوی نعمت دی.
یو شپون چه له غره نه تږی را کوزیږی او په چینی باندی خوله ږدی د اوبو په خوند ډیر ښه پوهیږی.
یو بل سړی چه یخ سیوری ته په ارامه چوکی ناست دی ښایسته صراحی ئی له څنګه ایښی ده او په ښو ګیلاسونو کښی اوبه څکی له اوبو هغه خوند نشی اخستلی.
هو !ده د لارویو او شپنو تنده نه ده لیدلی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په سره او تکنده غرمه کښې ئې لونه دي کړي ځکه هغه تلوسه په ده کښې نشې پيدا کيدلی.
چاچې لوږه او تنده نه ده ليدلې هغه د خوړوا او بو پوره خوند هم نه دی ليدلی او د ژوند په کيف نه دی پوه شوی.

نوی نسل

له ځمکی نه بخار پورته شو.
له بخارنه وريځ پيدا شوه.
له وريځی باران وورېده.
له بارانه د پسرلی ګلونه پيدا شوه.
له ګلونونه خوشبوئی پيدا شوه.
وګوری مورا او پلار او ځوی څومره فرق لری؟
هغه تفاوت چه د باران او ګلونو يا د ځمکی او بوټو ترمينځ وينی ديوه او بل نسل تفاوت همدغومره دی.
که اولادونه ميندو غوندی وای له غرونو څخه به لعلونه نه پيدا کيده.
له دريابونو څخه به مرغلری نه راوتلی.
له آبشارنه به بريښنا نه راتله.
د ړندو اولادونه به ړانده و.
له کڼونه به کاڼه زيږيدل.
اوس پوه شوی ! چه نوی نسل او زوړ نسل يو رنګه نه وی.
که څوک خپل ځلمی زوی ته زړه بوډی په نکاح اخلی يا خپله پيغله لور اتيا کلن بوډا ته ورکوی ښه نه کوی.
زړه تربيه او نوی نسل همدغسی وګڼې.

لوی او وړوکی

په شفتالو کښې زړی دی په زړی کښې د شفتالو ونه ولاړه ده.
د غنمو په وړو کښې دانی شته په دانو کښې همدغسی وړی شته.
په چرګه کښې هګی ده په هګی کښې چرګه ده.
د غه يوه دانه پنډانه چه ګوری تيل او پلته دواړه لری او په حقيقت کښې بله ډيوه ده مګر ستاسترګی دغه رڼانه وينی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ته خبرنه ئی چه په یوه دانه او په یوه څاڅکی کښی عالمونه پراته دی.
ته پخپله هم دغنم په دانه کښی ویده وی بیا دی په یوه څاڅکی ابو کښي لامبو وهله نن په لویه بیړی کښی ناست یی او په لویو دریابونو کښی ګرځی.
څه شی چی ته وړوکی ګڼې هغه هم لوی دی یا هغه چه تا ته لوی ښکاری هغه هم کوچنی اووړوکی دی.
ته ونه لویه ګڼې هغه په یوه زړی کی ده.
تا ته زړی وړوکی معلومیږی په هغه کښی غټه ونه ځای شویده.
دغه غټه هندوانه چه ګوری کال ته نه پاته کیږی او عمریی ډیرلنډدی.
دغه دهندوانی کوچنی زړی تا ته هرکال تازه هندوانی درکوی.
دزړی قیمت له هندوانی نه لړنه دی.
که زړی ورک شو هندوانه ورکیږی.
نوراشه ! هیڅ شی وړوکی او کوچنی مه ګڼه ځکه چه دلته غټ او کوچنی لوی او وړوکی نشته، ټول برابردی، یوازی خدای لوی دی اوبس.
دنن ورځی دیموکراسی له همدغسی ژوری کتنی څخه پیدا شوه او ډیر دقت نتیجه ده.

دشاعر تحفه

زه چه ورغلم هغه په کوټنی کښی ناست ؤ سریی په ګریوانه کښی ښکته کړی ؤفکری عبادت یی کاوه.
کله چه هغه سرراپورته کړ او په مایی نظرولویده ما خپله تحفه یوه دپړانګ پوستکی او یوغزنیچی پوستین دهغه په مخ کښی کیښود.
هغه وویل:دا یو دظالم پوټکی دی ځکه له ښنولاندی لویږی دا بل دضعیفانوله پوستکی نه جوړدی او په غاړه پوری تعلق نیسی.
دشاعر تحفه باید همدغسی وی او همدغسی معنی ولری.
دی باید دادوه منظری همدغه رازوښی او خلق په دغه رمزښه پوه کړی.
په دغو خبروزه له خوبه راویښ شوم او په خوب کښی دخپل خوب به تعبیرپوهیدلی وم.

خدمتګار

هلته یوړوندبی لاری روان و هغه په سمه لاره برابرکړ مګرړوند پوه نسو چه زما رهبرڅوک دی.
یوبل به خواږه خوب ویده و ، په خواکښی یی یوه ملګری سررااوچت کړ هغه یی په بیړه وواژه اوویده هماغسی ناخبره پاتی شو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دشپې په مسجد کښې ناروغه مسافرزګيروی کول هغه يې په خدمت کښې شپه سبا کړه، مسافرسباوون خواته مړشواوخپل زړه سواندی خدمتګاريې ونه پيژانده.

هغه په لارروان و يوه ماشوم نه يې يوموټی ميوه ورکړه يوه تږی ته يې په بيديا کښې اوبه ورکړې له يوه وږی سره يې خپله ډوډی نيمه کړه مګريوه هم ونه پيژانده چه دی څوک دی.

له دی لوی لاری نه هغه ډيراغزی اوکاڼی لری کړه مګرڅوک چه سباپدی لاره راځی دهغه له خدمت څخه نه خبريږی اوهغه نه پيژنی.

په رښتيا چه مونږخپل خدمتګاران نه پيژنو اوباداران ډيرښه پيژنو.

عقل

ډيرلږ خلق دی چه کله کله يونيم کاردعقل په خوښه کوی.

نورټول کارونه دميني اومحبت دپاره،دحسد اوعناددپاره دحرس اوهوس دپاره وی يا دکوم زورورپه امراودناداني په فرمان اجرا کيږی.

سره له دی چه دعقل برخه په ژوندانه کښې ډيره لږه ده بيا هم هرڅوک دعقل ستاينه کوی اودعقل دښمن هم عقل ښه ګڼي اوبې عقلی نه خوښوی.

ښايي چه عقل په همدغه سبب دهرچاخوښ وی چه دچا په کارکښې کارنه لری اودزورورو خوی په کښې نشته.

عقل زمونږتابع دی اوزمونږ زړه ته ګوری هغسی مشوری را کوی څکه يې ستايو اوصفت يې کوو.

که عقل په مونږ باندی حاکم وای اواقتداريې درلودی مونږبه ترينه ډيرسرټکاوه اوبد به موګاڼه څکه چه تراوسه مونږله يوه حاکم نه هم زړه کښې ډيرخوښ نه يواوډيرښه حاکم هم ډيرخلق له ځانه خوابدی کړيدی.

په رښتيا چه عقل غوندی بې ضرره شی نشته.

عقل هرکله زمونږخيراوګټه راښيي اوعقل دهمدغه شی نوم دی.

که مونږدعقل يوه خبره هم ونه منوبيا هم عقل رانه نه ځی اوبد راسره نه کوی.

که مونږپه ناکاره کارپسی په بده لاره روان شوعقل راسره ملګری دی اوڅومره چه کيدی شی له خطره نه موساتی.

ډيری غلاګانی دعقل په مرسته کيږی که څه هم غلا ته په ښه نظرنه ګوری اوغلابې نه ده خوښه.

هغه شيطاني چلونه چه انسان کشف کړيدی اوشيطان هم ورته حيران دی دساده ګانو او احمقانو کارنه دی.

فريب اوټګی سره له دی چه سم اصحيح عقل ورته بد ګوری بيا هم دهوښياری بدعمله اولاددی اودبد سړی له عقل دغه رازبد اولاد پيدا کيږی. همدغسی عقل يوه غله ته هم دتيښتی لاره ښيي هم يې ماړه کاله ته بيايي اوکه حاکم ونيوه دځان دخلاصولو چلونه هم ورښيي.

که سړی هرڅومره ګنهګاروی،عقل ورته دنجات لاره لټوی اوله همدردی نه لاس نه اخلی په رښتيا چه دومره مهربانه ملګری بل نشته.

هغه وخت چه څوک عقل له ځانه شړی اوپه عقل هجوم وروړی باده اوپياله دی په لاس ورکوی اودمخه ورته لا يوداسی ځای پيدا کاندی چه ډيررسوانشی اومحتسب يې ګريوان ته لاس وانچوی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دعقل خوی اوخصلت په هیچا کښی نشته،په زړه کښی حسد اوعنادنلری لکه ماشوم مرورکیږی نه ظلم اوناروایی نه ده خوښه مګرله ظالم سره دښمنی هم نه کوی.

فسق اوفجوروته بد معلومیږی خودزاهدپه شان له فاسق اوفاجرنه تښتی.

هرچاته دخیرخواه په نظرګوری اودانسان په مجبوریت ډیرښه خبردی.

عقل په دی خبره ډیرزوراچولی دی چه انسان پخپلوکړوکښی پوره آزادی اواختیارنلری اودمجبوریت جنبه یی ډیره غالبه ده.

هو ! عقل دا غواړی چه انسان له ضعف اوناتوانی نه یوداسی قوی دلیل جوړکړی چه دهغه بل جهان ملامتی نه یی هم خلاص کاندی.

عقل پدی پوهیږی چه انسان دخپلوغرایزواواحساساتوتابع دی اومنطق هرکله دخپلواغراضودپاره استعمالوی.

دانسان له منطقی تعریف څخه هم دا معلومیږی چه دی اول حیوان اوبیاعاقل دی، یعنی دده نطق اوعقل دحیوانیت تابع دی اوحیوانی غرایز پکښی داولیت حق لری.

دایومنلی حقیقت دی چه عقل زمونږ تابع دی مونږ دعقل تابع نه یو ،عقل زمونږدپاره پیداشوی مونږ دعقل دپاره نه یو پیدا.

که مونږ په عقل باندی دلیونویا دماشومانوکارکوو ، کوی یی اوزمونږ له امرنه غاړه نه غړوی.

که مونږ غلیمان شوزمونږعقلونه بوله بل سره دښمنی کوی اوپه جګړه اخته کیږی.

ښه عقل هماغه دی چه دمینی اومحبت په غیږکښی وده وکړی اودښوعواطفواواحساساتوپه لمن کښی وروزل شی.

عقل دااخلاقوتابع دی،که اخلاق ښه و ،عقل هم ښه کیږی که اخلاق بدو ،عقل هم په بده لارروانیږی اوبده لاره ښیی.

پوهه اوهوښیاری

زه چه وړو کی وم اګرکه اوس هم لوی نه یم له هرچانه به می اوریدل:

فلانی بي عقله دی به څه نه پوهیږی ، دعقل په پوله هم نه دی تیرشوی او د دوخرواربشي نشی بیلولی مګربیو یو به چیری ته داسي هم پیدا ګیده چه خلقوبه ورته پوه او هوښیارویلي زه همدغه وخت پدي خبره پوه شوم پوهان او هوښیاران په دنیا کښي ډیرلږدی او ناپوهان ډیرزیات دی.

کله چه زه په سبق کښینا ستم ماته یی وویل:

سبق ووایه چه پوه اوهوښیارسړی درنه جوړشی.

داخبره په ما باندی ښه ولګیده اوپوه شوم چه پوهه اوهوښیاری می خوښه ده.

هغه وخت زه هوښیارنه وم مګرهوښیاری می ښه ګڼله اوناپوهی راته بده ښکاریده نه پوهیږم چه دغه تمیز ماله کومه کړی و ، اویوبی عقل خنګه پوهیدی شی چه عقل ښه دی اوبی عقلی ښه نه ده،خواوس پوه شوم چه ما شومانوته که څوک هرڅه هررنګه وښیی هماغسی یی ګڼی اوله ځانه څه فکرنشی کولی.

ماشومان لاپریږده چه ډیروخاوندان هم دغه شان دی اولوی لوی سړی دیوه اوبل په خبروتیراوزی.

ما هغه وخت دملا صاحب سوکانوته دهمدی دپاره سرونیوه چه پوه اوهوښیارشم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

هو !د پوهې او هوښيارۍ ځای سر او دماغ و ، مګر پوهه د ملا صاحب په لاس کښې وه او له هر چا سره نه وه.
ما ته هوښياري ځکه ښه ښکاريده چه ډيره لږه وه او له لږو خلقو سره وه.
هر څه چه لږوی قيمت يې ډيروی او خلق يې ارماند کوی هر څوک هغه څه غواړی چه نه يې لری.
که زه پوه او هوښيار وای په پوهې او هوښيارۍ پسې به نه ګرزيدم.
ډير خلق ډير وشيانو ته د نا پوهې په سبب هڅه کوی او ډير کارونه له نا پوهې ولاړيږی.
زه هم نه پوهيدم چه پوهه مې غوښتله.
هر څه چه و ، او هر څنګه چه و ، ما په ليک او لوست کښې دانايي لټوله او سبق مې وايه چه يوه ورځ مې د رحمان بابا په کتاب کښې ولوستل:-دا دنيا په احمقانو ده و دانه-دانانه کا په دنيا باندې غرض.
مګر چه شاو خوا مې ښه وکتل په رښتيا چه د کلي خان به توله ورځ په ديره کښې يخ سيورۍ ته پروت و ، او هيڅ به يې نه کول،دهقانانو او مزدورانو به په سره غرمه کښې يوی،لوونه او غوبلونه کړل،زحمت او خواری به د دوی وه ګټه به د خان کور ته راتله.
زه د غه وخت د عقل او هوښيارۍ په کرامت او برکت نور هم پوه شوم او باور مې راغی چه زمونږ په کلي کښې يوازی خان صاحب هوښيار دی چه هيڅ نه کوی او نور ټول بې عقله او ناپوهه دی چه د دنيا کارونه کوی دده د پوهې او هوښيارۍ يو بل دليل هم له ما سره و.
هغه دا چه دی به په ژمي پيتاوی ته کښيناسته او په واړی کښې يخ سيوری ته.
هغه نور به په سره اوړی کښې سره لمر ته ولاړ ، او کار به يې کاوه.
ما به په جومات کښې په زوره زوره ويل.
دادنيا په احمقانو ده و دانه.دانانه کا په دنيا باندې غرض. خو هغوی پدی خبره نه پوهيدل او زما چيغې عبث وی.
ډيره موده وروسته زه له کلي کوره راووتم ښار ته راغلم په دفتر کښې ميرزا شوم د ميرزايانو له څنګه کښيناستم په چپړوسانو به مې حکمونه کول او په هر کار پسې به مې ليږل.
دلته هم هماغه قانون جاری و ، او د ررحمان بابا خبره را ته د کانې کرښه ښکاره شوه.
چپړاسيان به توله ورځ په سره ژمي او په واو رو کښې دايره په دايره ګرزيدل مکتوبونه به يې رسول مونږ به په توده کوټه کښې ناست و او مکتوبونه به مو ليکل.
زمونږ مدير صاحب به نور څه نه کول يوازی د سخط به يې کاوه يعنې زمونږ کار به دده په نامه ختميده. که دد سخط پځای مهر لګول رواج وای دا کار به هم کاتبانو کړی و ، مګر نه پوهيږم چه مديران ولې مهرونه نه جوړوی.
که يو کاتب خپل کار د مدير په نامه ختم کړی او دی پخپله دهغه مهر د مکتوب په آخر کښې ولګوی دا کار اخلاقاً ښه دی ځکه چه دا ايثار او فداکاری معنی لری،که څوک پردی کار پخپل نامه ختموی ښه نه معلوميږی.
له چپړاسيانو نه زمونږ کار لږ او آسانه و ، او له مونږ نه د مدير صاحب کار سپک و ،ريس صاحب چه عقل عالم و هغه بيخي کار نه کاوه او کله کله به ديوه ساعت له مخی رياست ته راغی،ځينی ورځی خو به يې خپل مبارک نوم هم په کوم مکتوب يا د حاضری په کتاب کښې نه ليکه چه د کار نحوست دده په نامه پرينوزی او هوښيارۍ ته زيان ونه رسيږی.
زمونږ مکتوبونه ځينی داسی و ، چه چپړاسی مکتوبونه نشو وړلی ځکه چه د ادب تقاضا دا نه وه چه يو خوار چپړاسی په خواره جامه کښې ديوه لوی سړی په حضور کښې ودريږی که څه هم د خدای حضور ته په لمانځه دريږی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

هو !ددربارپه آدابو هرڅوک نه پوهيږي اودرباري پوهه له هرچا سره نشته هلته موقع شناسي له هرکارنه زيات قيمت لري اودنزاکت مراعات ډيرپه کاردي.
په رمزاواشاره پوهيدل،مزاج پيژندل،دبل په خوښه خبري کول،دبل په نظرهرڅه ليدل ډيرلياقت اومهارت غواړي.
هرڅوک نشي کولی چه له ځانه به هيڅ فکراو هيڅ عقيده نلري مګردبل هرفکراوهره نظريه به دارسطوپه منطق ثابتوي.
پخپلو اوړوباندي هرڅوک دبل پيټي وړلی شي مګرله زړه نه دنوروبابوجوړول آسانه کارندي.
تاسي درباريانوته په عادي نظرمه ګوري دومره باريک بين خلق بل چيرته نشته، ددوي ډيرلږ کاردپوهي اوهوښياري له برکته دنوروله ډيرودرنوکارونونه دروند خيژي.
ددوي مثقال اودنورخرواربرابرنه دي که دنورودفعاليت دوړي اوګردونه آسمان ته ورسيږي اودوي محضي دچا دبوټونوګرد پاک کړي ددوي دکارقيمت زيات دي اوله هغوي نه يي تنخوا ډېله ده.
دوي په جنګونو اوجګړوکښي دسربازي ميدان ته نه حاضريږي.
په فابريکو اوکارخانوکښي کارونه نه کوي،لوړي ژوري نه اواروي،معدنونه نه سوري کوي مګرګټه يي له نورونه زياته ده اوپه لوړمقام کښي ځای لري.
ددوي کاردومره باريک دي چه هرچاته نه معلوميږي مګرلياقت يي معلوم دي اوپه هوښياري کښي يي شک اوشبه نشته.
څومره چه پوهه اوهوښياري زياتيږي هغومره فعاليت اودکارستوماني کميږي نه ګوري چه ماشومان له لويو اودرنوخلقونه ډيرحرکت کوي داباشي ولاړوي اومزدوران تيزي چلوي.
مشران له ځايه نه ښوري اوکشران په مخکښي منډي وهي که لرنه ګوري ها دخپل لاس ساعت ته وګوري ثانيه ګرد چه وړوکي دي څومره ژرژرګرزي دقيقه ګرد چه لوي دي ورو روان دي،
کوچني موټر ډيرګرندي ځي اولويه لاري هغسي نشي تللی.
اوس پوه شوي چه لويوالي اودروندوالي همدارنګه عقل اوپوهه فعاليت کموي اومنډي را منډي دبي عقلوکاردي.
هوښياران کارنه کوي فکرکوي اوچرت وهي ناپوهان جبل وهي اوغرونه سوري کوي.
ددنيا آبادي اوودانی په کاراوفعاليت پوري تعلق لري اوعقل يا هوښياري سړي ستوماني اوزحمت ته نه ورکوي.
يوميرزا هيڅکله پخپل کارکښي ديوه جوالي غوندي نه دي ستړي شوي)عقل نيست جان درعذاب است(همدغه معني لري اورحمان بابا د همدي لامله وايي چه دنيا په احمقانوو ودانه ده اودانا ددنيا په کارڅه غرض نلري.
تاسي له هوښيارانو اوپوهانوډيرکارمه غواړي دوي پريږدي چه فکروکړي اوبي کاره به زياره ګټه خپل کاله ته راوړي.
هوښياري اوپوهه همدغه ده چه کاريي لږ اوګټه يي ډيره وي يا په بل عبارت هيڅ نه کوي اوهرڅه د ده وي.
دنوروله زيارا وکارڅخه ګټه اخستل،بل غولول اوځانته ګټه اړول پوهه اوهوښياري ده.
داپوهي اوهوښياري برکت دي چه ډيرلږ خلق يعني هغه چه دنن ورځي په اصطلاح په اقليت کښي دي اولږه کي ورته ويل کيږي دډيروخلقوله ستړتيا اوستوماني نه ديره زياته استفاده کوي.
که تاسي دهروطن دنازاونعمت خاوندان اوشتمن وګوري دوي ډيرلږدي مګرډيرزيات خلق ددوي دګټي دپاره استعماليږي يعني ددوي سمسوربڼ دنوروپه خولووده کوي اوددوي راحت دنورودزحمت نتيجه ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

داده هغه پوهه او هوښياري چه ما په ليک اولوست کښې لټوله اوزه يې له کاره وايستم.
هو !پوهه او هوښياري سړی له کاره باسي ،دکارخلق نوردي پوهان او هوښياران نه دي.
دخيرخلق هماغه دي چه نورو ته يې خيررسيږي ، پوهان او هوښياران ځانته خيرر سوي او خپل خيرلټوي.
دهمدي لامله وايي چه دجنت اکثره خلق ساده ګان دي اودنيا هم په ساده ګانو او احمقانو ودانه ده.

احمق څوک دی؟

هغه چه ددنيا په سود اوزيان نه پوهيږي اودګټې په ځای تاوان کوي خلق ورته احمق،بی عقل او ساده وايي.
دا دري نومونه لکه ديوه سړي مختلف عکسونه چه په بيلوبيلوکمرواومختلفواحوالوکښې بيلوعکاسانواخستي وي په عين اتفاق کښې اختلاف هم لري او په يووالی کښې يې يوڅه بيلوالی معلوميږي.
که څوک کوم بی عقل سړی سپکوی احمق ورته وايي اوکه يې ستايي نوساده يې بولي.
دوينا اوبيان سحردالفاظوپه همدغسې فريب کښې پټ دی.
په کتابونوکښې راغلي دي چه پخوا به يې ټوقيانوته احمقان ويلې او ددربار احمقان به هماغه کسان و ،چه پخپلوخبرو به يې خلق خندول او په مجلس کښې به يې خوشحالي پيدا کوله.
د احمق او ساده يومثال ملا نصرالدين دی چه په ظرافت او مسخره توب هم شهرت لري.
ددغه مرحوم د حماقت دليل دخلقو په نزد دادی چه ده به په يوه روپۍ څلوردانې هګۍ واخستلې هغه به يې وخوټولې په رنګ به يې سرې اوشنې کړې بيا به يې دروپۍ پنځه دانې خرڅولې يعنې دګټې په ځای به يې تاوان کاوی او خپل مال به يې ارزانه خرڅاوه.
اوس چه څوک له چانه څه شی ارزانه وغواړي هغه وايي څه ملا نصرالدين خونه يم.
دا نوم اوس دومره عام شويدی چه که هرڅوک يوشی ګران واخلي او ارزانه يې خرڅ کړي خلق ورته ملانصرالدين وايي.
مونږ په خوله وايو چه عقل بيل شی دی اوددنيا مال بيل شی دی،څوک به عقل لري مال به نلري،ځينونوروسره به مال وی اوعقل به نه وی، مګرپه عملي ډول دهرچا عقل اوبی عقلي ددنيا ګټې اوزيان له مخې معلوموو اوپه حقيقت کښې ګټې ته عقل وايواوتاوان بی عقل يا حماقت بولو.
زمونږ په خيال اوتصورکښې دا نشي راتلې چه ملا نصرالدين به دا کارددې دپاره کاوه چه نرخ ارزانه کړي اوخپل احسان په دغسې تجارت کښې پټ کړي چه خريداريې په سخاوت هيڅ پوه نشي اوکرامت حماقت وګڼل شي.
که مونږ ګمان نيک اوښه وای ملا نصرالدين به مود خيراوفيض خاوند ګاڼه اودهغه په عقل پوري به مونه خندل.
هغه بل کال زمونږ په هيواد کښې قحطي اوګراني وه، يوه لوی سودا ګرله هرات نه ډيره غله قندهارته راوړه اوپه خلقويې دبازارله نرخه ارزانه خرڅه کړه يعنې ګټه يې ونګړه تاوان يې وګړداکارهيچا دهغه په بی عقلي حل نکړاوپه اخبارونوکښې يې ډيره ستاينه وشوه.
هغه ته چاملانصرالدين ونه ويلې بلکه دخيراوبرکت خاوند يې وباله.
يووخت زه يوه شتمن سړي کره ميلمه شوم،دهغه په کاله کښې هرڅه پاخه شو ، مګرسکرک يې نه درلود ، دکاله خاوند څوغلمينې ډوډۍ خپلوهمسايه ګانوته وليږلې اوهماغومره سکرکان يې راوړه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ما ته دا معلومه شوه چه دوی هره ورځ دغه راز تجارت کوی او پخپل کاله کښی جواری نه پخوی.
دا سودا ما ته دخوارانو او غريبانو دپاره سودمنه ښکاره شوه او مرحوم ملا نصرالدين راپه ياد شو.
زه دا جرت نشم کولی چه دغه راز ښه کارا حمقانه وګڼم.
په کوم کاله کښی چه هرڅه ډيروی دغو مره لږ تاوان هيڅ تاثير نلری.
بډايان له دغسی تظاهرنه يو مخصوص خوند اخلی چه مونږ هغه نه دی څکلی که دغه راز کاريو خوار او غريب وکړی حماقت دی، مګر دبډايانو دپاره صفت دی. عقل او پوهه خوارانو او فقيرانو ته دا اجازه نه ورکوی چه ډوډی په جواری باندی سرپه سرورکړی او خپل حماقت ښکاره کړی، مګربډايان په دغسی کارونو ښه ښکاری او څوک ورته ملانصرالدين نه وايی بلکه حاتم طايی بولی.
که خواران او غريبان له اسراف او تبذيرنه کارواخلی ډيره لويه ناپوهی او نادانی ده، مګربډايان په اسراف او تبذيردجود او کرم خاوندان ګڼل کيږی.
دغه عقل چه دخوار او غريب رهبری کوی دبډايانو دپاره نه دی په کار.
هو !عقل هغه امساده چه ګوډ او ضعيف انسان ورته اړدی.
هغه چه دقوت او قدرت خاوند دی دغه دضعيفانو وسله ورته نه ښايی.
دعقل عينکی دکمزوری نظر بينايی زياتوی او دتيزنظر خاوندان يی کله کله دډول او فيشن دپاره په سترګو کوی.
که څوک عقل او هوښياری لټوی دخوار او غريب په کورکښی دی ولټوی زورور او بډايان له دغه شی نه بی نيازه دی.
تاسی يوه انسان يا يوه حيوان ته چه څه نه وينی ړوند ويلی شی مګرسيند او سيلاب ته ړوند ويل غلطه خبره ده که څه هم په نااواره لاره روان وی او په سمه لاره نه درومی.
داځکه چه دغه پرزيدل او جګيدل هغه ته څه زيان نه رسوی او بی سترګو هم ډيرګړندی تللی شی.
که مونږ دخپل هيواد په خلقو کښی فکروکړو هغه کارونه چه ځينی زورور او بډايان يی کوی په عقل برابرنه دی که مونږ يی وکړو بد ښکاروا وضرر وينو ځکه مو عقل مخه نيسی مګرزورور او دقوت خاوندانو ته زيان او ضررنه رسوی عقل يی هم مخه نه نيسی او دغه دغريبانو ناصح دهغوی حضورته لاره نلری.
دزورورو په مخکښی عقل ګونګ وی او ډيرمزخرف معلوميږی هرڅه چه بی ضرورته وی او احتياج ورته نه وی بد ښکاری او قيمت يی لږوی.
که چيری په انسان کښی ډيره نيمګړتيا او کمزوری نه وای او عقل ته يی احتياج نه درلودای عقل او پوهی به دغومره قدرنه درلوده.
اوس پوه شوی ! چه هرخوار او غريب سړی که ځان ته څپلی يا پڼی لږ غوندی ګرانی واخلی او دوه يا دری روپی پکښی وغوليږی هرڅوک ورته احمق وايی.
يوبډای که په زرها وروپی يوه شپه په قمارکښی بايلی احمق نه دی، هغه چه دورځی دشلويا ديرشوروپو په سګرټواورلګوی يا دسينما او تياترپه تشه ننداره پيسی ورکوی څوک ورته احمق نه وايی، مګرکه يومزدوريوه ورځ کارونکړی او وزګاروګرزی احمق دی ځکه چه بيګاته په کورکښی څه نلری او وږی پاته کيږی.
يوبډای په ګړندی موټرکښی ډيرلری ځای ته په ښکارپسی ځی په لاره کښی ډيرتيل مصرف شی، دموټرکمانی ماته شی او ټيرهم بچ کاندی مګردښکار برابری رانشی او پس له دوه دری شپو پنځه يا شپږدانی زرکی له ځان سره کالوته راوړی چه ژوند دغسی تفريح او پام غلطولو ته احتياج لری او دشوق او ذوق دپاره مال تاوانول ناپوهی نه ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

کله چه يوبډای يوه ښکلی نفيسه تابلوپه ډيرو روپو واخلی يا ځينی انتيک اوزاړه شيان دتش نوم لپاره په ډيرلوړ قيمت رانيسی هغه بل چه يوزوړقلمی کتاب چه ذوق اوصنعت پکښی خرڅ شوی په ګرانه بيه اخلی اودهماغه کتاب چاپی نسخی ډيری ارزانه لاس ته راځی ته ووايه چه دغه رازتاوانونه دڅه دپاره دی؟

که غرض معنوی استفاده وی هماغه معنی په چاپی کتاب کښی هم شته معلومه شوه چه مال تاوانول دنامه اوشهرت دپاره، دشوق اوذوق دپاره، دهوااوهوس دپاره حماقت نه دی صفت دی اوستاينه يی کيږی مګرپدی شرط چه سړی خواراوفقيرنه وی بډای وی اوډيری پيسی ولری.

اوس خوبه پوهيدلی ياست چه احمق څوک دی اومونږچاته احمق وايو؟

نوی درس

چيرته می دچاپه کوم کتاب کښی ولوستل استاذ خپل شاګرد ته دا درس ورکاوه:

له خدايه ډيرخوښ اوسه ! چه ته يی بی هنره پيدا کړی اوتاته يی هغه استعداد درنکړچه يوه ورځ دخلقودپاره لويه بلا درنه جوړه شی ته پدی پوه شه چه خدای ته هماغه څوک ډيرنږدی دی چه له ذوق اوهنره ډيرلری وی.

هغه تند اوتيزفکرچه زما په برخه رسيدلی دی ماته په دنيا اوآخرت کښی زيان رسوی، اوزما اسايش خرابوی.

ديرفکرکول ډيربد مرض دی چه په څوتنوپری اختصاص لری که دا مرض خپريدلی ديرژربه يی دبشرنسل تباه کړی و.

زه پدی ښه پوه يم چه په ژورفکراوعقل کښی دروح تباهی ده.

ژورفکردبشردپاره طبيعی، کارنه دی.

همدغه شی دی چه په سړی کښی دعمل اقدام وژنی.

هيڅوک هيڅ کارنشی کولی ترڅوچه څه قدرتنګ نظره اولنډ فکره نه وی تفکردانسان دپاره ډيره لويه بدبختی ده.

هغه چه لږ فکرکوی يا هيڅ فکرنه کوی په دواړوجهانوکښی کامياب دی. مګرډيرفکراوعقل خاوندان هرچيرته اوهرکله له جسمی اوروحی هلاکت سره مخامخ دی.

په رښتيا چه فکراوعقل کښی ډيرخباثت پټ دی.

پوهه اوفلسفه په حقيقت کښی په ذهن باندی دشيطان استيلاء ده.

بشرپه اصل کښی يو احمق حيوان دی اودده معنوی ترقی دده دفکری اضطراب دپوچوآثارونوم دی.

هغه څوک چه دنبوغ او قريحی خاوند دی دمعاشرت په درد نه خوری اودمعاملی خاوندنه دی.

زه دفکرآزادی له هرڅه نه پورته ګڼم، هرڅوک له ځانه خوابدی کوم مګرخپل ځان اوخپل وجدان خوشحاله ساتم.

دری کاله

يوکال موسم ډيرښه راغی، بارانونه وخت په وخت پخپله موقع وشوه چه نه له ضرورنه زيات و، اونه کم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دزميندارو فصلونو ته هيڅ زيان ونه رسيده او للمه ډيره ښه راغله.
دهقانان ډيرخوشحاله و چه فصلونه ډيرښه دي اوکال ډيرښه راغلی دی.
کله چه درمندونه تيارشوه خلق په ربښتيا دغلی په چلولو سترې شوه اوپه کورونوکښی دغلی ځای نه و.
په دغه کال په ملک ارزانی راغله اودغسی ارزانی چا په خوب کښی هم نه وه ليدلی. دغلی خريدارلکه دانځرگل چا په سترگونه ليده زميندارو به تيل اومالگه په عنمو اخسته، جنس به په جنس بدليده دزميندارو په کورکښی مړی نه و ،ويريی و ،دوی دپاک خدای په دغی مهربانی خوشحاله نه وو اودشکرپه ځای به يی شکايت کاوه ،همدغه ناشکری وه چه بل کال هغسی رانغی اوغله بيخی ورکه شوه ،ځينو به ويل چه تخم هم په لاس رانغی اوخوارپه چارک ولگيده.
په دغه کال په وطن باندی قحطی اوگرانی راغله،هرڅوک به په غلی پسی لالهانده اوسرگردانه گرزيده اودچا په کورکښی دمړک لکی نه سپيره کيده.
زميندارانبيا خپه و اوډيرافسوسونه يی کول چه گرانی اوقيمتی ددی کال وای اوغله دپروسږ کال ،مگردا اجتماع محاله وه اودغه کال هم په افسوس اوارماند تيرشو.
دريم کال له دواړوکلونونه مخالف راغی يعنی دځينوزميندارو غله ډيره زياته وه اودځينوکښت ته زيان او آپت ورسيده ځکه نرخونه جگ شوه مگرقحطی نه وه، دچا غله چه ډيره وه اوپه گران نرخ يی وپلورله هغه له ډيری خوشحالی په جاموکښی نه ځايده اوچاچه دخرڅون دپاره غله نه درلوده په کاله يی دغم کانی وريدل.
زه دغه وخت په دی پوه شوم چه مونږ ټول نشوخوشحاليدلی اوپه داسی حال کښی واقع يو ،چه که يوخوشحاليږی هغه بل به خپه کيږی ، يعنی دځينوخوشحالی دځينورودخفگان نوم دی دهمدی لامله وايی چه يومړنشی بل نه مړيږی.
ددنيا په بازارکښی داسی سودا نشته چه پلورنکی اوپيرودونکی دواړه گټه وکړی يعنی يوخپل مال گران خرڅ کړی اوهغه بل يي ارزانه واخلی په کومه سودا کښی چه سود اوزيان نه وی او خريداريا خرڅوونکی يوهم ونه غوليږی يوهم نشی خو شحا ليدلی ، که يو سړی خپل سل گون لوټ په شلو پنځه گونوبدل کړی په دغه تجارت کښی خوشحالی او خبگان نشته ځکه چه سود او زيان پکښی نشته که يو په حساب کښی وغوليږی دی به خپه شی او هغه بل ته به خوشخالی پيدا شی اوس پوه شو چه مونږپه څه خوشحاليږی او په څه خپه کيږو ؟که ښه فکروکړو آيا ديوه گټه دبل دتاوان نوم نه دی ؟زمايو ملگری دومره شته او جايداد لری چه جامه او ډوډی ډيره ښه وررسيږی کورلری ځمکه لری باغ لری لنگه غوا ورته ولاړه ده موټرشته او دهيڅا پوروړی نه دی په بانک کښی يی هم پيسی پرتي دی اوله هری خوا بيغمه معلوميږی مگر يوبل سړی له ده نه هرڅه ډيرلری او ځمکی باغونه کورونه نغدی پيسی يی له ده نه زياتي دی ، خپه دی چه زه ولي دغه بل قدرته جايداد نلرم دا بل خوشحاله دی چه له هغه نه ني جايداد ډيردی.
زمونږاکثرغمونه همدغه رازدی چه ديوه بل سړی له خوشحالی پيدا شويدی او ډيری خوشحالی هم شته چه دنورو له خبگانه پيدا کيږی.
دغه يو چه په زړه جونگړه کښی اوسی دغه بل چه په لوړه ماڼی کښی استوکنه لری. دهغه جونگړه وينی ځکه خوشحاله دی هغه دده قصروينی ځکه خپه دی که چيری مونږټول په جونگړو کښی او سيدلی يا ټول په لوړوماڼيو کښی وای نه به جونگړه دغم کوډی وه نه به لوړه ماڼی دخوشحالی ځای و .

(c) ketabton.com: The Digital Library

که حقيقت ته ځيرشو ، يو کوډ پدي نه دی خپه چه ولی کوډ دی بلکه پدی غمجن دی چه ولی نورده غوندي نه دی.
هغه چه په آس باندی سپوردی او نوريي په مخکښی منډي وهی دآس په سپرلی دومره نه دی خوښ لکه چه دنورو له پلی توب څخه خوند اخلی.
داوه زما ددرو کالو مطالعه چه ته يي په لږساعت کښی مطالعه کوی دغه لږه پوهه چه ته ورته په سرسری نظرګوري او ستاپه نظرکښی ډيره ساد ګی لری زما دپاره ډير عميقه فلسفه ده زه په ډيره موده کښی دغه حقيقت ته رسيدلی يم . ته به په ګړندی ګاډی کښی يوه ځای ته ډيرژربي تکليفه ورسيږی مګر هغه څه چه په لاره کښی يو پلی وينی ته يی پوره نشي ليدای ستا نظرپه دغه لاره ډيرژرعبورکوی او کندی کپري داخوا هغه خوانه ګوری.
ستاسيرډيرګړندی دی او په دغومره سرعت کښی دقت او نعمق نه ځايږی.

قوی او ضعيف

ددنيا دود اودستورخودادی چه زوروربه کمزوری وهی اوضعيف به دقوی له لاسه په عذاب وی،مګرپه کورونوکښی دمينی اومحبت تقاضابل رازده.
هلته يوکوچنی ماشوم خپل مشروروريه څپيړه وهی اوهغه ورته خاندی يعنی له ټولونه کمزوری په ټولوزوروردی.
ماته دغه کورنی دود اودستورډيرښه ښکاری اوله خدايه غواړم چه دارواج عام شی.
پدی پوهيږم چه په هرکاله کښی همدغه حال دی اوپه هره کورنی کښی کوچنيان په لويانوزوروراوزړه وردی.
دکبراوترسا په کاله کښی هم کوچنيانوزورچليږی اوجوړدناجوړ په مخکښی منډی وهی مګرچه له کورونونه دباندی وګورونوبيا قوی په ضعيف مسلط دی.
ددنيا طبعی قانون همدغه دی چه غټان اولويان به په وړو اوبيوزلوسوک اوڅپيړه پورته کوی اودقوت خاوند به هيڅ تحمل اوحوصله نلری.
ددغه ظالمانه قانون دماتولودپاره چه پاک خدای څه شی پيداکړه هغه مينه اوعاطفه ده.
دمينی اومحبت په نړی کښی ضعيف اوکوچنی دلوی اوقوی له څپيړولاندی ندی، بلکه کوچنيان په لويانوحکومت کوی اودوړوپادشاهی ده.
مونږ ښځه عاجزه بولو ،مګرمينی اومحبت ډيرزورور اوپياوړی ددوی دخوښی اورضاتابع کړيدی.
څنګه چه په زړه زما نه کښی ديوان دښاپيريو تابع وو اوس هم دقوت اوقدرت خاوندان ددغه ضعيف اولطيف جنس په مقابل کښی ډيرضعيف معلوميږی.
که عشق اومينه په مينځکی نه وی نوددیواوښاپيری زورهيڅکله برابرندی. اويوماشوم هيڅ وخت دسپين ږيرو په ږيره لوبی نشی کولای اونه دمشرانوپه اوږوسپريدلی شی.
يوه ورځ يوه ماشوم يوغټ سړی له لمنی ټينګکنی نيولی و ، اوکاله ته يی په زوره بيوه هغه خپله لمن دده له لاسه خلاصه نکړی شوه که څه هم دده زوراودهغه زوربرابرنه و ،دماشوم مينی اومحبت دماشوم په پنجوکښی دغه قوت ايښی وچه يولوی سړی يی په ځان پسی را ښکوده اوهغه هم ځان نشوخلاصولی.
که زما فکرصحيح وی اوقوت اوقدرت هماغه دپخوا زمانی ديودی، اومينه هماغه ښاپيری ده چه ديوان يی له فرمان لاندی و.

(c) ketabton.com: The Digital Library

که دميني او عاطفي ماشوم دهرځنګه لوی سړی ګریوان ته لاس واچوي یا یې لمن ټينګه ونيسي ځوک ترينه ځان نشي خلاصولی ځکه چه دا قوت په ټولو قوتونو زوروردی.
زه مينه او عاطفه دزوراوقوت په مقابل کښې ځکه ما شومان بولم چه زوراوقوت ډیرپخوا پيدا شويدی او انساني عاطفه آنساني رحم او شفقت وروسته پيدا شوه يعني هماغه شان چه فرعون له موسی نه دمخه دنيا ته راغی حيواني غرايزهم له انساني عواطفونه ډيرپخواني دی اودعمرپه لحاظ عواطفوته کوچنيان ويلی شو ، مګرکوچنيانو ته پاک خدای هغه قوت ورکړيدی چه فرعونان ترينه په خوب کښې هم ويره اوبدبد خوبونه ويني.که ځوک په دنيا کښې دصلح اوسلام غوښتونکي وي او غواړي چه دناروا اوظلم مخه ونيسي نويوه داسې اختراع په کارده چه دعشق اومينې له عنصرنه پکښې کاروا خستل شي.
دا اختراع ددماغ کارنه دی دزړه کاردی اودزړه توجه ته ضرورت لري.
پدې باب کښې ساينس او تخنيک ته رجوع نه ده په کاردا افتخارکه هروخت دنيا ته حاصليږي نو دشعراوادب په لمن کښې به وي اودزړونو په مملکت کښې به پيدا شي.

ښه ګټه

قصابي پريږدی. له ميږو او پسونو نه بل شان ګټه واخلی !
دوريو له پوستکونه پوستينونه مه جوړوی له وړيونه يې ښه توکی جوړکړی.
که تاسی وړين کالی واغوندی، پوستين ته څه حاجت نشته.
هغه وخت چه انسان نه پوهيده دميږو اووزو پوستکی يې اغوستل، کله چه انسانيت ترقي وکړه اوشپون درمې خاوند شو بشمنيه پوشی رواج شوه اودزاهد خرقه له وړيو جوړه شوه.
دميږو او پسونو له غوښونه دغروليوان اوپړانګان استفاده کوي اوشپانه ترينه يوازي پی اووړی اخلی.
دوحشي اومدني انسان فرق همدغه دی چه هغه دوني ښاخ راماتوی اوميوه يې خوری، دی ترينه يوازی ميوه ټولوی اوونی ته زيان نه رسوی.
داګټه ښه ګټه ده دانسان ګټه بايد همدغه رازوی.
دګټې ښه اوسمه لاره پيژندل دانسان کاردی،ګټه په کاراوزياركيږي اوبی کاره ګټه ښه نه ده.
هغه کسان چه دنورو په تيارودرمندو داړی غورځوی اودګټې دپاره يې لنډه لارغوره کړيده لاسونه اوپښې يې دتړلودی.
تاسی کوښښ وکړی چه ګټه له لری ځايه راوړی اودکاربرخه پکښې زياته وی.
هغه چه دکلی په دکان کښې سودا کوی او هغه چه له لری ښاره سودا راوړی په متاع اوبها کښې يې ډيرفرق موجود وی.
تاسی پخپلو ښاو اوبازانو دهمسايه ګانو چرګوړی مه نيسی ! دهوا مرغان اودغرونوزرکی اوسيسی ونيسی.
له نژدی ډنډونو څخه ناپاکی اوبه مه راوړی لږلری لاړشی له هغه سيند ياله هغی چينی نه رنې اوپاکی اوبه راوړی چه رنګ اوخوند يې ډيرښه دی.
دا ښه ګټه نه ده چه يوه روپی په دروروپو ورکړی اوخوشی په خوشی دګټې خاوندان شی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګڼه بايد په غيرمستقيم ډول وي او کارپکښې ديرد خل ولري.
په مستقيم ډول هيڅوک څره او پارو دغلي په کندوانو کښې نه اچوي مګرهغه غله چه له همدغه ناپاک جنس څخه دکارپه وسيله پيدا کيږي پاکه او حلاله ده.
لنډه دا چه بې کاره ګڼه که په غلاوي که په سوال وي که په زوروي انسان ته نه ښايي او هغه ګڼه چه په کاراوزيارپيدا کيږي ډيره ښه ګڼه ده.
نوراشي ! چه کاروکړو اوهرڅه په کارپيدا کړو.
ښه کاراوښه عمل دخداى(ج) په دربارکښې ډيرقدرلري او په مثقالونو خرڅيږي.

داخترپه ورځ

داخترپه ورځ ځينو کورونو ته ولاړم چه دښايست اوښکلا پکښې هيڅ نيمګړتيانه وه اوله ډيرې خيالورى ناوى نه يې هم ډول اوسنګارزيات معلوميده.
دکورپه نقشه اوهندسى شکل کښې دجمال مظاهرله ورايه معلوم و ،رنګ آميزي په ذوق اوسليقه برابره وه.
دکورپردې ډيرې ښکلې وې.
قالينې ميزونه،چوکۍ اوهرڅه ډيرنفيس اوښکلي معلوميده.
رازراز ميوې په بلوري لوښو کښې ايښې وې اوبې له اشتهانه دبل شي نيستي نه وه.
دثروت اوغناتولې کرشمې موجودې وې.
عيش اونعمت لکه دسيد محمود پاچا لټان له دغه کاله څخه نه وتل.
که ددنيا جنت ورته ووايم څه ډيره مبالغه به نه وي مګردومره فرق و ، چه ډيروغټوګنهګاروته يې ورېبرته وا وساده مسلمانان نشوورتلې.
هلته ماته دافکرپيدا شو چه مونږ ولې هغوکورونوته نه ورځوچه دغه راز شيان پکښې نشته اوبيوازې همدردي اوانسانى عاطفه سړي ورولې کله چه له دغه کاله په خيرراووتم نوفکرمې کاوه چه چاته ورشم اوڅوک ووينم؟ پدې کښې يوفقيروطن دوست سترګوته ودريده چه نس يې وږى مګرسترګې يې ډيرې مړې وې، په کورکښې يې هيڅ نه و ، مګرپه زړه کښې يې دوطن مينه اودخدمت آرزوډيره زياته وه.
زه چه دهغه دروازې ته ورسيدم پنځه تنه نورهم به په دروازه کښې وه دريدل دکورخاوند ددروازې په ټکولوراووت اوله مونږ سره يې په ډيره مينه روغبړوکړ ، دهغه له وضع دا معلوميده چه له مونږ سره پخپل کورکښې کښيناستو ته نه دې جوړ اوغواړي چه خبره په ولاړوپښوخلاصه شي مګرزمونږ زړه غوښتل چه څه شيبه ورسره کښينواودده له حاله ځان ښه خبرکړو ، هغه له ناکامه مونږ خپل کاله ته بوتلودکاله په مخکښې يوزړه چوکۍ اويوزوړشکيدلې کټ پروت و ، چه خاص دميلمنودپاره و ، اوبې له مليمه څخه يې ديوه پوزي تحمل هم نه درلودمونږ دوه درې تنه دکټ په بازوګانوکښيناستواونورپه خاوروکښيناستل څودقيقې چه تيرې شوې هغه مونږ رخصت کړواونوريې ونه غوښتل چه خپل اشنايان په سپيره ډاګ کښينوي.
پدې کاله کښې داخترورځ لکه دروژې ورځ داسې وه او په تمامه معنى ديوه غريب سړي کورو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دده درويشانه ژوند اوصبروقناعت ماته ډيرمعظم اومحترم ښکاريده اوله ځانه سره مې ويل هغه افتخارچه ددې کاله په برخه رسيدلی دی هغه بل کورترينه محروم دی.
هلته که غنا اوثروت خپل زيب اوزينت ښيی دلته تقوا اوپاکنفسی خپل شهامت څرګندوی اوقلندرانه استغنی سترګوته دريږی.
داهغه سړی دی چه ديوه شرکت لويه سرمايه يی په لاس کښی وه اوکله به يی دوه لوی رياستونه په اختيارکښی وو.
که چيری دده ناجايزه استفاده کولی يايی جايزه استفاده هم پوره کړی وای نن به دغسی نه واودده دکوټوفرش به دنيستی باد دومره ژرنه وای وړی.
مګرګوری چه پدی سړی باندی زړه ونه سيزی اوپه حقارت ورته هيڅکله ونه ګوری.
زه هم داحال ددی دپاره نه ليکم چه دچا ترحم ورته جلب کړم ځکه چه دی دنياته په حقارت ګوری اوله ده سره دبی نيازی غرورملګری دی.
دده په نظرکښی خپله تقوا ډيره درنه معلوميږی.
دی ځانته په ډيردرانه نظرګوری اونوروته هم ډيردروند ښکاری.
مونږبايد په هغه چا زړه وسيزوچه له ډيرمال اودولت سره هم ځانته دغه حيثيت اوشخصيت نشی پيدا کولی بعنی په لوړ مقام کښی خلقوته تيټ معلوميږی اوپه ډيرلوی کورکښی هرچاته وړوکی په نظورځی هغه ثوک غزة النفس لری اودخلقوپه نظرکښی دشخصيت خاوند دی په هغه زړه سوی نه دی په کار.
خرقه پوشو په خرقه کښی موندلی ٭ هغه خط چه په دنيا کښی دنيادارکا

خانی لاړه

په موټرکښی سپاره وو ، يوخانزاده غوندی سړی هم په موټرکښی ناست و ، دتيروخت زړی قيصی يی کولی.
هغه وويل: پخوا موټرونه نه و ، مونږبه په اسونو سپاره وو نوکرانوبه موپه مخکښی منډی وهلی.
هغه وخت خان اوغريب معلوم و ، خانزاده اودآب سړی پيژندل کيده عام اوخاص يورنګه نه وو.
اوس هرسړی په موټرکښی سپريږی، اونوکردبادارله څنګه ناست وی.
چه موټرونه راغله اوغريبان پکښی سپاره شوه خانی لاړه.اوباداری بی رونقه شوه.
دخان قصه ډيره اوږده وه خودمطلب ټکی داو ، چه خانی لاړه ځکه چه خواران اوغريبان په موټروکښی سپاره شوه.

يوازی

ماشومان،ځوانان،سپين ږيری دپسرلی ميلی ته روان و ، زه هم له دوی سره ولاړم اوپه ډيروګڼوخلقوکښی ننوتم.
هلته دپښی ايښودوځای نه و ، اوبی حسابه مخلوق راغونډوو.
نه پوهيږم چاله مانه پوښتنه وکړه چه ته يوازی يی که څوک درسره شته؟ ماوويل: زه يوازی يم.
همدغه وخت زه ديوازی په معنی پوه شوم اوداراته معلومه شوه چه په ډيروګڼوخلقوکښی هم سړی يوازی ويلی شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

فاتح

سکندر له ډېر قوت او ډېرو لښکرو سره ښار ته راغی د ښار له خلقو سره يې څو ځله زورور جنګونه وکړه.
له دواړو خواوو نه ډېر خلق ووژل شوه، ډېری وينې توی شوی، ډېری ککری له پښو لاندی شوی، وروسته له ډېرو جګړو هغه دمړو په سرونو پښی کيښودی او دلوی فاتح په حيث ښار ته ننوت.
دی ډېر په قهرو، ده غوښتل چه ښار لوټ کړی ځکه چه په ښار کښی يو پټ قوت موجود وچه ده ورسره مقابله نشوه کولی.
دی چه ښار ته ننوت په يوی ډېری ښکلی پيغلی يې سترګی ونښتی او په يو ځل ليدو يې زړه بايلود.
څوک چه بی زړه شی هغه بيا جنګ او جګړه نشی کولی ځکه ده هم له خپل ټول قوت او قدرت سره ځان دغی پيغلی ته وسپاره.
دغه لوی فاتح چه دعشق او مينی په پنجو کښی ګير شو، بل راز شو او دخپلی معشوقی دخوښی دپاره يې دښار دخلقو خدمت ته ملا وتړله.
دغه وخت دا معلومه شوه چه دی فاتح نه و فاتح بل څوک و.
دی پدی نه پوهيده چه ډېر زور او قوت خپل ځان يوه قوت او قدرت ته سپاری چه له سلطان او شهنشاه نه دخلقو خدمتګار جوړوی.
په رښتيا چه دعشق مقام ته رسيدل هم څه آسانه کار نه دی او دښکلا په دربار کښی پادشاهی هم په تعظيم او احترام سر ټيټوی.
هلته محمود دايازتابع دی او سکندر هم په يوه نظر بل راز کيږی او قهر و غضب خپل ځای مينی او محبت ته پريږدی.

لباس

بدرنګه خياط و، مګر کاريې ښايسته و او کالی يې ډېر ښه ګنډل.
دفيشن خاوندانو خپلی دريشی به په بل چا نه جوړولی، هرچا به ويل چه فلانکی ډېر ښه خياط دی، دده په شان ښه لباس بل څوک نشی جوړولی.
دغه هنر پدغه سړی کښی ډېر غرور او تند خوی پيدا کړی و، يعنی څومره چه دده څيره سپي وه هغومره يې خوی هم دسپي و مګر دغو دوو سپو دچا مخه نشوه نيولی او دخلقو هجوم په ده باندی ورځ په ورځ زياتيده ځکه چه صنعت او هنر په ده باندی دښه خياط نوم ايښی و.
که دغه سړی له دغی ناشولته څيری او خپل بد عادت سره ښه خياط نه وای له ده نه به بدبخته انسان بل نو، يا به دی هغه وخت دښه سلوک او ښه خبری خاوند و او سيرت به يې بلا رازو، يعنی ښه خياط به نه و ښه سړی به و، مګر اوس دده هنر او کمال ښه خوی ته ضرورت نلری او دده په بد خوی او بده څيره يې ډيره ښه پرده غوړولی ده ځکه هرچا ته ښه ښکاری او هر څوک ورته په قدر او عزت ګوری.
فن او صنعت ډېر ښکلی شاګردان دده لاس لاندی کړه او دډېرو ښکلو دقد او اندام اندازه اخلی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

زه دغه خياط پدی حقيقت ډيرښه پوه کړم چه د انسان حقيقت په صنعت او هنرپټيږی ځکه دغه سړی د خلقو په نظرکښی محبوب دی او هرڅوک يی دزړه ساتلو کوښښ کوی.

هماغه شان چه يو بدرنګه مخ له ښايسته پلولاندی پټ دی او د هرچا نظرځانته راکاږی دا خياط هم دښه لباس په جوړولو کښی پټ دی چه څوک يی حقيقت ته نه ګوری کار او لياقت ته يی ګوری.

دښه لباس اغوستل خو په ځای پريږده جوړول يی هم دغومره اثرلری چه بد ښه کولی شی.

لباس په لومړی وخت کښی د ځان پټولو د پاره جوړشو ، چه پخوا يی ښايست هم پټاوه او دښکلا مخه يی نيوله خو وروسته پخپله دومره ښکلی شو چه د انسان اصلی او حقيقی ښايست يی له هرچا نه هيرکړ او د طاوس د بڼو کارترينه واخستل شو.

د انسان لباسونه ډيرزيات او خوراره دی چه ځينو ته مونږ دلباس په نظرنه ګورو هغه ښايست او ښکليتوب چه د انسان په صورت او څيره کښی وينی له يوه لباس نه زيات قيمت نلری که څه هم په ډيرجګ نرخ خرڅيږی او له انسان نه يی قيمت ډيرلوړ شويدی.

په دغه قيمتی لباس کښی هم د انسان عيبونه پټ دی او ستارالعيوب دا ښکلی پرده دستردپاره د انسان په معايبو اچولی ده.

هغه چه مونږ ورته خوبان وايو او ډيرښکلی په نظرراځی مونږ پری زړونه بايلو او عشق ورسره لرو مګرپدی نه پوهيږو چه څومره بدخويونه او ناکاره عادتونه په دغه ښکليتوب کښی پټ دی، که دا خری او دا عادت په بل چه کښی وی ډيربد ورته ګورو مګردلته دصورت ښايست دسيرت عيب پټ کړی او په همدغه وجه دليلی سپی دمجنون په نظرکښی ښاغلی دی.

دهمدی لامله دمعشوقو جفا له وفانه ښايسته ده او دښکلو ظلم او ستم دظالمانو ظلم غوندی بدرنګه نه وی.

مونږ علاوه په دغو ظاهری لباسونو معنوی لباسونه هم ځان ته پيداکړی دی چه يوله بله پکښی ځان پټوو او په دغه وسيله خپل حقيقت له پوهانو او هوښيارانو نه هم پټ ساتلی شو.

ددغه لباس نوم پوهه او هوښياری ده چه دعلم او معرفت په نامه يادېږی.

هغه چه زمونږ په نظرکښی عالم،فيلسوف يا اديب او هنرمند معلوميږی دهغه عيبونه دعلم او پوهی له پردی لاندی پټ دی چه مونږيی ښه نه وينو يا يی ډيرښه وينو او نقص راته کمال معلوميږی.

څنګه چه فصاحت او بلاغت کله حق ناحقه کوی او غلط صحيح ښيی دفصاحت او بلاغت خاوندان هم له ډيروعيبونوسره زمونږ په نظرکښی ښاغلی ښکاری او اصل حقيقت يی رانه پټ دی.

هو ! دجمال او کمال خاوندان او دعلم او مينی صاحبان دډيروښکلو او ښايسته پردو ترشا پټ دی چه مونږيی اصلی بڼه نشو ليدلی.

دمنطق او بيان خاوندان خپله بدی هم نيکی ښودلی شی او دبل نيکی بدرنګولی شی.

ددی عصرسحراو جادوبه په دغه ډول زمونږ په سترګو او نظرلوبی کوی.

ډيروخت په کاردی چه انسان طلسم هم مات کړی او حقيقت ته ورسيږی يا له يوبل طلسم او بل سحرسره مخامخ شی.

مونږ اوس انسان نه وينو يا د انسان رنګ او صورت وينو يا يی په وينا او خبرو کښی ګورو که ډيروړاندی لاړ شونو کار او هنريی وينو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دانسان حقیقت صورت نه دی، پوهه نه ده، فصاحت اوبلاغت نه دی، په کاراوصنعت کښی هم دانسان فطرت اونفسی کیفیات څوک نشی لیدای.

داټول شیان دانسانی حقیقت دپټولواوښه ښودلورنګ رنګ لباسونه اوحجابونه دی.

دانسان غرایزاوخویونه دانسان اصلی حقیقت دی چه ډیری پردی یی په مخ پرتی دی.

انسان پس له مړینی په قبرکښی هم بی پردی نشی اوسیدلی اوچیرته چه دی نه ځان وینی اونه بل وینی بیا هم باید په کفن کښی پټ وی ځکه چه دده ټول عزت اوحرمت پدی کښی دی چه بی پردی نشی اوڅوک یی بی پردی ونه وینی.

هغه انسان چه په عبادت کښی یی ریا پټه ده، په هوښیاری کښی یی ښیطانت پټ دی اوسخاوت یی هم دیوه داسی پټ تجارت نوم دی چه له ګمرکی محصولاتونه هم معافیت لری هغه ترقیامته له نورونه ځان پټولی شی.

داسترلکه دښځوحجاب اوحیا هغه شی نه دی چه دمدنیت اوتجدد شمال یی له مخه لری کړی.

په دغه سترډیربی پردی خلق هم ډیرتیټنګ دی.

چیرته چه دنن جامی ډیری لنډی شویدی اوخلق دصورت دبربنډولوډیرهوسی لری هلته هم دانسان سیرت اوحقیقت په ډیروپردوکښی پټ دی.

په انسان کښی ځینی ضعیفی جنبی شته چه له ډیری حیا نه خپل خاوند ته هم ځان پوره نه ښی اوانسان ورته له ډیرخجالته سم نشی کتلی همدغه سبب دی چه هرڅوک خپل ځینی شیان هیروی اوخپلو عیبونوته داسی اصلاحی رنګونه ورکوی چه پخپل ځان یی ګمان بل رازشی اوخپل شعورهم وغولوی.

نن د انسان څیره په تلویزیون کښی له ډیرلری ځایه ښکاری مګرد انسان معنوی څیره اوباطنی تصویردومره پټ دی چه سړی پخپله خپل ځان پوره نشی لیدای بلکه خپل عکس دنوروپه نظرکښی وینی. که چاته ښه ویل هغه ځان ښه ګڼی اوخوشحالیږی که خلقوڅوک بدوګاڼه له بدوخلقوسره په زندان کښی لویږی که څه هم یوسف یا سقراط وی.

همدغه وجه ده چه له ډیروخلقونه دستایونکوپه ستاینواودمتملیقینوپه منطق ځانونه ورکیږی اوخپل شان بل شان وینی.

دهمدغی اغیزی په سبب اوس دځینورنځورانوعلاج په خبروکوی اوډاکتران ورته وایی چه ډیرښه یی اوهیڅ مرض درکښی نشته یعنی دغه ددروغوشاهدی ناروغه هم ښه کولی شی اویوطبی علاج ګرزیدلی دی.

زه دامنم چه په دنیا کښی ښه اوبد شته مګردښواوبدوپه پیژندلوکښی دومره سودایی شوی یم چه دغه تمیزرانه ورک شوی غوندی دی.

کیدای شی چه مونږډیروکسانوته په دروغو ښه ووایو اوهغه ښه شی یا ډیرښه بدوګڼواوهغه بدشی ځکه چه زمونږ ښه اوبد زمونږدتصوراوتفکرنومونه دی نه دحقایقو.

مونږهغه چاته ښه وایوچه زمونږپه اونظرکښی ښه وی نه داچه په خارج کښی ښه وی یا یی حقیقت ښه وی.

مونږڅوسوه اوڅوزره کاله پخواهم ښواوبدوپه نامه ځینی شیان له ځینونه ښه ګڼل اواوس هم ښه اوبد یو راز نه ګڼو، ښایی چه بد ښه وګڼواوښوته بدووایواوپه همدغسی تمیزځان له بی تمیزی وژغورو.

مونږظلم بد ګڼواوعدالت خوښوومګرځینی مظالم راته دعدالت په خیرښودل شویدی اوډیروبدوخلقوراته ځانونه ښه ښکاره کړیدی، یعنی منطق اواستدلال، ریا اوتذویر، تعراوادب، عقل اوفلسفی، عرف اوعادت، سیاست اوتمدن کله له سمی لاری نه اړولی یواوزمونږپه شعوراواحساس یی هرراز لوبی کړیدی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا کارهرکله اوهرچيرته پوهانو اودهنرخاوندانوکړيدی احمقان اوساده ګان دخدای(ج) له دغسی سترو ګناهونوساتلی دی.
که مونږ له ښارونو اومدنی دنيا نه په څنګ شو اونا پوهانو ته ورشو هغوی خپل ځانونه له نورونه دومره نه دی پټ کړی.
دهغوی اعراض اومطالب دومره لوڅ دی لکه دمتمدنو خلقو ميرمينی.
هغوی دحقايقو په پټولو کښی ډيره لړه برخه لری اوژبی يی له زړونو سره ډيرغدراوخيانت نه کوی.
هلته دوستی اودښمنی، ګناه اوتعدی، ظلم اورحم ځان بل راز نه ښی، ريا اوتګی دهغوی کاله ته ډيره لاره نلری.
هلته دصداقت ځای سياست نه دی نيولی.
هغه خلق ډيرلباسی خلق نه دی اوپه ډيرساده لباس کښی ژوند کوی.

خيرات

ډيرغټ سړی مړ وو اوپه بدرګه کښی يی ډيرپسونه غوايان اوچرګان حلال شوه.
داخيرات ډيرلوی اوزورورخيرات وه چه دشاهانه ميلمستيا رنګ يی درلود.
دخيرات دانتظام دپاره ډيرخلق مقرروو اوډيروښواشپزانو پخلی کاوه دخدای دررضادپاره رازراز نعمتونه اوهررنګه طعامونه تيارشوه. خلق لکه ميلمانه په تګتهونو راوبلل شوه اودهرچاځای معلوم و.
هغه چه په ګړنديوګاډوکښی راغلل دننه قصرته ننوتل.
دخانانو اوملکانودپاره بيل ځای و. مامورين اوميرزايان ګوښی ناست ودسوداګرو اوزميندارودپاره بل ځای جوړشوی و.
هرچاته دهغه په اندازه برابره ډوډی راتله.
دهرچادرجه اومرتبه معلومه وه.
دعامووګړودپاره غټی وريجی وی اوله معتبرونه بيل ناست وو.
ځينی خواران اوفقيران که څه هم وږی پاته شوه اوچاهلته پری نښودل مګرد آب اوعزت خلق په ډيرښه شان عذرشوه اودزورورو قدراوعزت پوره وشو.
ددی خيرات قصی ترډيره وخته کيدلی اوهرچا به ويل چه ديرزورور خيرات وو ډيری پيسی پکښی ولګيدلی.
هلته يوړوند اويوشل ناست و، هغوی وويل افسوس چه زمونږ برخه پکښی نه وه اومونږ هلته چاپری نښودو.

دزيارت ډيوی

دجمعی مبارکه شپه وه، خلق زيارت ته رابلل اوشمع به يی بلولی، ځينو به په خاورينو ډيوو کښی تيل اچول اوډيوی يی لګولی، په زيارت کښی ډيری ډيوی روښانه شوی اوخلق بيرته خپلو کورونو ته لاړل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

هلته هيڅوک پاته نشوه او ډيوي ټولی دزيارت په اروا بلی وی زه چه کوراو کلی ته راغلم په کلی کښی دغريبانو کورونه تياره و .هغوی تيل نه درلوده ځکه په تورتم کښی ناست و.
څوک چه په ثواب پسی ګرزيده ټولو دزيارت ډيوی ولګولی او دخوارانو غريبانو له حاله ناخبره و.
هو !دغريبانو په کورونو کښی تياره وه ځکه چانه ليدل.
په دوی باندی يواځی دخدای نظرواوبس.
ددوی ډيوی دی خدای ولګوی مونږبه دزيارت ډيوی بلوو.

دمزارلوحه

کوپه کوراو کلی په لی به ګرځيدمه اودخدای په نامه به می څه غوښتل چابه يوموټی نا پاکه غله راکړه اوچابه سوی ډوډی را کوله.
ډيروکورونوبه ځواب راکاوه اوځينوبه په دروازه کښی هم نه پريښودم شوورځی ديوه اوبل له درګاه نه وړی اوبينوارا غلم.
هيچا هيڅ رانکړه، له ټولو خلقونه می زړه بد شو ، دنيا ته می په کرکه وکتل، خدای ته می رجوع وکړه اوپه دغی کوټنی(قبر) کښی پريوتم.
هغه چه زه به يی په دروازه کښی چا نه پريښودم اوس ماته لاس په نامه ولاړوی له مانه څه غواړی.
زماپه نامه زما کوټنی ته هرڅه راوړی اودخدای په نامه خوارانو اوغريبانو ته سوی مړی هم نه ورکوی.

لياقت

يوه ويل: دغه مديردوزارت لياقت لری اوهغه وزيربی لياقته لوړمقام ته ختلی دی.
زما ملګری پدی خبره هغومره خوشحاله شولکه زه چه خپه شوم.
ماويل لياقت بايد دومره بی قدره نشی.
هغه ويل ديو مملکت دترقی اولوړتيا لوی دليل همدغه دی چه لياقت پکښی ډيرقيمت ونه لری، چيرته چه علم اوپوهه ډيره ترقی وکړی هلته بيا ډاکتران اوپوهان ځان ته کاراوډوډی نشی پيدا کولی اودلوړو شهادتنامو خاوندان يا وزګارګرزی يا چيرته ټيپراوګازری خرڅوی.
په مترقی هيوادونو کښی يو پليس يا ډريورهم لوړتعليم لری اويودهقان دکرهنی په کارکښی زمونږ له ريس زراعت نه ډيرپوه معلوميږی، دلته چه لياقت ډيرلږ دی اوله لږوخلقوسره دی نويوسړی په لږ غوندی پوهه خدای نظرخان شی اولوړمقام ته خيژی، زه په دی ارمان يم چه زمونږ په هيواد کښی هم لياقت ډيرارزانه شی اوله خارج نه يوه عالی شهادتنامه راوړل څه ډيرقيمت ونلری.
زه به هغه وخت ډيرخوښ يم چه يوسړی دوزارت لياقت ولری اوپه ډيرټيټه رتبه کاروکړی.
زما ملګری دخبروپه چل ډيرښه پوهيده اودبل په خوله کښی يی خبره وچوله ماته دڅه ويلوموقع ډيره لږه پيدا کيده،هغه ته ما ايله همدغومره وويل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

زه پدې نه يم خو ابدې چه يومديردوزارت لياقت لرې اووزيرنه دې ځکه چه وزارتونه هرچيرته لږدې اولايق کسان بايد په هرځاى کښې دومره ډيروې چه هريوه ته مديريت هم ونه رسيږې مګردا بله خبره که رښتياوى چه يوسړى بې لياقته لوړ مقام ته ختلى دى په ډيرى خوابدې ارزى اودلياقت په دغسې بې پتې په سروسترګوژړل په کاردى، که چيرې دهيواد ټول کارونه دلايقوخلقوپه لاس کښې وى او ځينې لايق او وړ کسان وزګارپاته شي يا دهقاني وکړى څه بده خبره نه ده.

هغه وويل زه نه پوهيږم چه ته لياقت څه ته وايې ځکه چه سياسي او اداري لياقت لکه دبوډى ټال مختلف رنګونه لرى اويوهوايې نمايش ورته ويلي شو.

دالياقت لکه علمي اوفني لياقت يوټاکلى اومعين شکل نلرى چه هرچيرته اوهرکله هرچاته يوشان ښکاره شي اوټول ورته په يوه نظروګورى.

ته داومنه چه علمي اوفني لياقت، سياسي او اداري لياقت، اخلاقي اوروحي لياقت يوله بله فرق لرى اودغه ټول لياقتونه په يوه سړى کښې ډيرلږ جمع کيږى.

داښه کارنه دى چه مونږ له هرسياسي او اداري شخص نه داخلاقي لوړتيا انتظارولرويا ترينه علمي اوفني لياقت وغواړو.

ديوه سيا ستمداراو اداره چي سړى لياقت دادى چه خلقوته ځان اوجهان په بل رازوښيې اوڅه چه ځانته روا ګڼې دنورودپاره يې ناروا وګڼې، يعني په خپله هره شپه قمارووهي اونوروجوارګروته سزاورکړى، دى دبزم په مجلس کښې هرڅه وکړى اوپه نوروباندى ټنګ تکوودروى.

پخپله نه انجنيروى اونه مهندس مګرعلمي اوفني کسانوته لازمه هدايات ورکړى اوبه کاريې واچوى، ده په کوم مکتب يا مدرسه کښې څه نه وى لوستي مګردښونځيوامتحانونه واخلي اوښوونکوته دعلم اومعارف په باب ګټورى ويناوى وکړى.

ده ويل ما دخپل ماموريت په وخت کښې خپل لوى لوى آمران وليدل چه دمطبوعاتي چاروپه باب يې ما ته هدايتونه راکول مګردغه کلمه يې (مطبوعاطى) ليکله، داخترونوپه ورځ به يې پخپلورسمي نطقونوکښې دعدالت ګسترپه ځاى رعيت ګستر ويلې.

ښه مې په يادى چه يوه ورځ چا دده دپاره ميلمستياکړى وه چه هرڅه ديرزيات و، مګرد کيفيت په لحاظ يې خونده نه وه، هلته يوه مديروويل داميلمستيا دکميت په لصاظ دستا يني وړده مګردکيفيت په لحاظ يې مزه نشته. زمونږ آمرچه ديرلوى کاردارومګردکم اوکيف په معني ښه نه پوهيده هغه ته وويل چه:(کميت نګوکثرت بګو) زه دغه وخت پدې پوه شوم چه اداري اوسياسي اشخاص علم ته ډيراحتياج نلرى دوى پخپل قوت اوقدرت لوړمقام ته رسيدلي شي اوپوهه دلاس لاندى خلقودپاره ډيره په کارده.

ماته دا معلومه شوه چه علم عادي لياقت دى اوقوت دفوق العاده لياقت نوم دى، په فوق العاده لياقتونو کښې ځينې هغه لياقتونه هم داخل دى چه هرڅوک يې نشي ليدى اوبلا تشبيبه له سحراوساحرى سره شباهت لرى چه زرنګ، چلاکي، خودنمايي اوعوام فريبي ورته ويل کيږى اودچا نس اوتصادف برخه پکښې زياته ده.

کوم قوت اوقدرت چه داداري اوسياسي کسانوپه برخه رسيدلى دى هغه ديوه روحي تاثيرپه وجه دفوق العاده لياقت رنګ پيدا کوى اودجلال اوعظمت په رڼا کښې ديرمعمولي لياقتونه فوق العاده معلوميږى.

(c) ketabton.com: The Digital Library

که ښه فکرو کړوا وونه غوليږونو لياقت او کفايت دزوراوقوت دوهم نوم دی او علمي يا فني لياقت په هروخت اوپه هرځای کښې دقوت او قدرت تابع دی.
افلاطون او ارسطو که په هرځای کښې وی دسکندرلاس لاندې نه وی او سقراط به په زندان کښې دزهرو کنډول په سراړوی.
هغه کسان چه اوس په مدنی دنيا کښې دديموکراسی په اساس دآرا په کثرت لوړ مقامونه نيسی هغه هم په علمي لحاظ لوړخلق نه وی بلکه له ځينو نورونه يې لياقت ښکته وی په اخلاقی لحاظ هم دوی په نوروڅه تفوق نلری مګرپه يوه ساحرانه قوت له خپلو حريفانو نه ميدان وړی او په ځينوپټووسايلو يا غولوونکوشيانو عمومی توجه ځانته رااړوی.
دا دمنلوخبره ده چه ځان دخلقو په سترګو کښې ښه ښودل او لوړمقام ته رسيدل ډيرځله دخلقودغولولو او ځان بل رازښودلو نتيجه وی او ډيرلږ کسان دی چه ديوه حقيقی لياقت په مرسته يوه عالی مقام ته رسيږی او په اخلاقی فضايل په عالم کښې محبوبيت پيدا کوی.
يو اجتماعی عالم دخپل علمی تحقيق په رڼا کښې وايی
هغه څوک چه په رښتيا له ټولو اجتماعی عيبونويعنی له خودپرستی له تعصب له خطاکاری او له ريا اودروغونه خلاص وی له اجتماع سره به هيڅکله موافقت ونشی کړی او هره کوره به انزوا اختيارکړی.
که دغه خبره رښتيا وګڼونو هغه لياقت چه خلق يې خوښوی او په خلقو اغيزه لری بله قيافه پيدا کوی او داسی مثال لری لکه چه يو بدرنګه مخ په ډول او سنګارښايسته وښودل شی.
همدغه سبب دی چه ځينی بدرنګه مخونه خلکو ته ښه ښکاره کيږی او ځينی ښايسته مخونه چه دحيا او عفت په پرده کښې پټ دی دچا توجه نه جلبوی.
لياقت کله لکه لوړبرج له ډيرلری ځايه نظرجلبوی مګرهيڅ پکښې نه وی او بی له نموده نورڅه نلری.
کله کله ورانه کنډواله ګنجونه پکښې وی او څوک يې نه وينی.
ما دغه راز ډيرمختلف اومتضاد لياقتونه ليدلی دی او پوهيږم چه هرلياقت ښاغلی نه دی.
ډيرخلق دا هم لياقت بولی چه سړی قليه روپۍ په بازارکښې وچلوی او په يوه روپۍ ددوو روپو مال واخلی ځکه په لياقت باندی ډيره ښه عقيده نلرم او ډيرځله راته دغه متاع لکه دغلا مال که هرڅومره قيمتی وی ارزانه او بی قيمته معلوميږی.

کوچنيان

زه نه پوهيږم چه وموږولی کوچنيانوته په کوچنی نظرګورو ، يعنی ولی ځانونه لوی ګڼو اودوی کوچنی بولو ؟ ښايی چه پدی خبره زه ساده غوندی ښکاره شم اوزما دغه خبره دکوچنيانو خبره وی مګرڅه وکړم زه په رښتيا تراوسه ښه نه يم پوه شوی چه لوی څوک دی او کوچنی څوک دی؟ ځينی کسان چه دلويوالی دعوه کوی او ځانونه لوی ګڼي ماته کوچنی اووړه په نظرراځی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښايي چه ددې سبب همدغه وي چه زه پخپله کوچنی يم.
ديوه کوچني ماشوم زمکه او اسمان هم ډيرلوی نه وي او لمريا سپوږمی ورته يوتيکلی ښکاره کيږي.
ددنيا لکونه او کروړونه هم دماشومانو په نظرکښې له څو شلونه زيات نه دي او هرڅه کم په نظرورځي.
پاته شوه دابله خبره چه کوچنيان زما په نظرکښې خدای ولی لوی کړيدي اوزه څله هغه چاته په لويوالی قايل يم چه نوروته واړه معلوميږي.
دا هم بې دليله نه ده، زه په ماشومانوکښې ځينې داسې لوی خويونه سترصفتونه وينم چه هغه(ستاسوپه اصطلاح په ډيرولويانوکښې نشته)
هغه کسان چه لويې لری اوځانونه ورته لوی اوزورورمعلوميږي دخپلې کينې اوبغض په مقابل کښې ډيرکمزوری دی.
که زه اوته هرڅومره لوی شواوقوت وموموپخپلوغليمانورحم نشوکولی.
زورورو باندې قهراوغضب ديرزوروروی مګرماشومان دغه رازنه دی هغوی په زړونوکښې که کله عناد اوکينه پيدا شي ډيرژربې محوه کولی شي اويوه شيبه وروسته له هغه چاسره مينه کوچه يوساعت دمخه يې ورسره منګولی لګولی.
داکارلويان نشي کولای،لوی خلق دخپل قهراوغضب په مقابل کښې ديرواړه اوډيرکمزوری دی.
دا زوراوقوت دکوچنيانوپه برخه رسيدلی دی چه دحسد اوعناد اورمړکړی اودا جهنم په ګلزاربدل کاندی.
ددنيا لوی لوی غمونه اومصيبتونه چه دلويانوملا ماتوی په کوچنيانوډيرتسلط نلری اودحوادثوډيره زوروره سيلی ددوی له شونډوخندا اوخوشحالی نشی وړلی.
دوی په همدغه جګړه کښې خپل کاغذی پتنګان په هواکوی اوخاندی ددوی تصوراوتخيل له دوزخ نه فردوس جوړولی شي اومونږ په جنت کښي هم له مارانواولړمانونشوخلاصيدی.
دوی په ډيرلږ څه ډيرخوشحاليږی يعنی ديره زياته خوشحالی په ډيرلږ شی اخستلی شي مګرلويان په ډيرڅه هغومره نه خوشحاليږی.
پدی سودا دوی له هرچانه ښه پوهيدلی دی اونورپکښې غوليدلی دی.
دکوچنيانوپه زړه کښې چه هرڅه وی هغه په خوله هم ويل شي مګرلويانوته دغه حق پوره حاصل ندی.
داجتماغ اداب اوقيود، عرف اوعادت،اصول اوقوانين په لويانوحکومت کوی اوکوچنيان دعقل له غلامی نه هم خلاص دی.
داخبره صحيح ده چه انسان اول په جنت کښې و، وروسته بيا دغه نيمګړی جهان ته راغی.
دهرماشوم سرګذشت همدغه دی، ماشومان اوکوچنيان ټول جنت کښې دی، دمورغيږ دماشوم دپاره جنت دی،
دميندوتيونه دشيدولښتی دی دحيات اوبه همدغه سپينې پې دی چه دميندوله توروپلوونولاندی پټې دی.
ترڅوچه ماشوم ماشوم دی اوله انديښنوسره نه دی اشنا ددنيا له غمونونه داسې بې غمه دی لکه چه پدی دنيا کښې بيخي نه وی اوپه بل جهان کښې اوسي.
کله چې له دغه معصوميت نه لږ غوندی لری شي اوشيطان يې وغولوی نوله جنت نه بهرشی اودنيا ته راشي.
اوس پوه شوی ! چه بلوغ اولويوالی علامه له شيطان سره آشنا کيدل اوغوليدل دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

جګ برجونه

دکلا برجونه او ديوالونه ډيرجګ و ، دکلا شاوخوا خندق ډيرژورو. له دغه جګوالی سره دغه ټيټوالی تړلی و او دلوړتيا راز په همدغه ګنبده کښی پټ و.
ترڅو چه يوځای ډيرژورنشی دچا برجونه نه جيګيږی.
ديوه لوړيدل اودبل ټيټيدل يوله بله تړلی دی.
دا جګ برجونه هرچاله لری ليدل مګردا لو يه کنده له لری چانه ليده اونژدی خلقوهم ډيرپام ورته نه و.
زمونږ سترګی له ډيرلری ځايه اورځلی او جګ برجونه وينی مګرژوری خاګانی اولويی کندی څوقدمه هغه خزانه وينی.
ددی هسکوديوالونواولوړوبرجونوځته له همدغه ټيټ ځايه اخستل شويده دا خته دسنډا له پښولاندی پخه شوه اوډيروخلقوپه لتووهله بې له دينه دا ديوالونه اوبرجونه نه لوړيده.
يوه لوړمقام ته رسيدل دغه را زکارونه په مخکښی لری او ټيټ همدغسی جګيږی.
ددنيا جاه وجلال، عزت او منزلت هماغه لوړ برجونه دی چه سرګذشت يی له ډيرټيټ ځآيه شروع کيږی.
کوم سرچه دډيروخلقوپه مخکښی په تعظيم ټيټ شی نورسرونه ورته په احترام نه ټيټيږی.
هغه چه بل ته لاس په نامه نه وی ولاړ نورو ورته لاس په نامه نه دريږی.
دا هغه پوردی چه سړی يی يوه ته ورکوی اوله بل نه يی غواړی.
که دا خبره تاسی نشی منلی نوراشی دخان نوکران وګوری ! هغه چه دخان په مخکښی خپل سرډيرټيټوی په نورو باندی ډيرتفوق لری اودرجه يی لوړه ده.
هغه آس چه دارباب دسپرلی دپاره په کمند کښی ولاړ دی له نوروآسونونه ډيرقدرلری اوميتران يی ډيرښه خدمت کوی.
که مونږ حقيقت ته ښه ځيرشوعزت ډيرځله په ذلت ګاټه شی اوباداری دغلامی نتيجه ده.
ډيرخلق شته چه دشخصيت ګټلو دپاره خپل شخصيت له پښولاندی کوی اودعزت دپاره عزة النفس قربانوی.
څنګه چه دهقانان غنم په خاورو کښی شيندی اوبيا دغنمو درمندونه اخلی دوی هم عزت او شخصيت له خاورولاندی کوی اوودی ته يی منتظروی.
په دنيا کښی لږکسان دی چه خپل فطری او طبيعی لوړوالی په بل شان ساتی اودلوړوبرجونوغوندی نه دی بلکه دغروله جګوڅوکوسره شباهت لری.

حقيقت

لکه چه ريا په عبادت کښی وی اوشيطنت په هوښياری کښی.
دښمنی هم که ددوستی په جامه کښی پټه وی اورقابت دمحبت په ځيرښکاری.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ډیرمحبتونه دی چه ډیری پټی کینی پکښی پټی دی.
په ډیرو احسانونو کښی دیرزیانونه پټ دی.
ددی زمانی خندا دماشومانو او ساده ګانو خندا نه ده چه یوازی دمینی او محبت له پښته وی.
ددی وخت ښیګڼه هم که هرڅومره ښکلی وی عفت او تقوی پکښی نشته او ډیره رسوایی ورسره ملګری ده.
درقیبانو احسان او مهربانی دخلقو په نظرکښی ځوانمردی معلومیږی مګرله دغه باران سره تندر، ږلی او سیلابونه ملګری دی.
زه ددښمنانو مروت عالیجنابی ګڼم مګرصداقت او محبت ورته نشم ویل همدغه سبب دی چه زه دروغ اوریا بیخی نشم رټلی او په ځینو مواردو کښی ورته ډیرښه ښه نومونه هم پیدا کوم.
زه پوهیږم چه عالیجنبان خپل رقیبان څنګه وژنی؟ ما ته معلومه ده چه قاتلان ټول یوراز نه دی.
ځینی خپل رقیب په توره وژنی، ځینی په ټګی او ځینی په احسان، ته کولی شی چه دخپل رقیب سرداحسان په زورځانته ټیټ کړی او له خپل حقه هم ورته تیرشی مګرله رقابت نه نشی تیریدلی.
په احسان او مهربانی رقیب محوه کیږی مګررقابت نه محوه کیږی رقیب وژل او رقابت وژل ډیرفرق لری.
ډیروخلقو خپل دښمنان مړه کړه مګردښمنی مړه نشوه.
دپهلوانی په میدان کښی یوپهلوان بل ته دملګرتیا لاس غځوی او احترام په ځای کوی مګرځان ورته نه خملوی.
دغه رازاحسان دزوراوقوت خاوندان له چاسره، نشی کولی ، دانیکی یوازی دضعیفانو کردی.
هغه چه خلق ورته سخی وایی او ستاینه یی کوی عالیجناب به وی مګردخیرخاوند نه دی.
دخان او ملک دا لویه او ښکلی مهمانخانه (میلمستون) چه ګوری په زوراوجبرجوړه شویده او ډیرکورونه یی دخپلی ودانی دپاره وران کړیدی.
دارازسخیان دخوارانو او غریبانو ګیډی نه مړوی بلکه خلق خواروی او وږی کوی یی.
حجره چلول او میلمانه پالل په حقیقت کښی دډیرو وږی کول او دلږو مړول دی.
دغه اسراف او تبذیرچه تا ته جود او سخا معلومیږی دپاکی او حلالی ګټی نتیجه نه ده.
که څوک په ظلم اوزورپه چل اوفریب پردی مالونه خپل نکړی دغه رازلوی دسترخان نشی غوړولی.
دچا په کورکښی چه هره ورځ پسونه او چرګان حلالیږی له هغه سره اورومرویا دلیوانوقوت ملګری دی یا دګیدړانو چل او فریب.
که څوک غواړی چه ریښتیانی سخی اودخیرخاوند وګوری نولاړ دی شی هغه دهقان دی وګوری چه یوه لاروی ته یی سکړک او شړومبی په مخکښی اېښی دی او پخپله یی هم همدغه خوراک دی.
څوک چه پردی مالونه په چا باندی نه خوری اودخپل زیاراوزحمت په ګټه میلمه او مسافرپالی په سخاوت نه دی مشهورمګردخیرخاوند ورته ویلی شو.
هغه چه خانقاء چلوی او په لنګرکښی یی ډیروړی مریږی مړیږی په ظاهره خودی نوروته ډوډی ورکوی مګرپه حقیقت کښی دی دنوروډوډی خوری.
دغسی پیراوفقیرته که ډیرخلق ډیرڅه راوړی اوله ډیروغټوسودا ګرونه په ټول کښی دروند وخیژی ریښتیانی فقیرویل شو ځکه چه دده هرڅه دنورومال وی او پخپله هیڅ نلری.

(c) ketabton.com: The Digital Library

څنګه چه د خان او ملک سخاوت د پردی مال برکت دی د شیخ کرامت هم د نورو د کرم نتیجه دی هغه څه چه مونږ ته په ظاهره ښه ښکاری په حقیقت کښی ښه نه دی او اصل څیره یی ډیره بده ده.
مونږ د یوه لښتی روانی اوبه پاکی ګڼو که څه هم دلاروا و دکو څوډیری پلیتی اوبه ورسره ګډی شوی او ډیرو څارویو پکښی بولی کړیدی.
ډیره ښه ده چه زمونږ سترګی د حقیقت دلیدو د پاره نه دی پیدا او هروخت ظاهر ته ګورو.

لویه خدایه؟

که زه ښه وکړم ته را سره ښه کوی که بد وکړی د بدو سزا راکوی.
که ستا مینه زما په زړه کښی وی په محبت را ته ګوری.
که زه بی مینی شم ستا مهربانی کمیږی.
ستا د رحمت بارانونه په ما باندی هغه وخت وریږی چه زما په زړه کښی رحم وی.
زه چه هرڅه وکړم ته هماغسی را سره کوی.
زما نیکبختی او بد بختی زما په عمل پوری اړه لری او جنت ته یا دوزخ ته تګ زما د ښه عمل او بد عمل نتیجه ده.
زمونږ عقل او فکر همد غو مره دی مونږ چه تا ته پخپله آینه کښی وګورو ستا په باب د غه شان فکر کوو.
که مونږ ځانته و نه ګورو ستا لوی شان ته وګورو ته زمونږ له خیال او فکر نه ډیر لوی یی.
مونږ چه د ځان غوندی خلقو د پاره کالی نیسو او هغه د سر په سترګو نه وینو یا لنډوی یا اوږده.
مونږ پوهږو چه ستا ستاینه له مونږ نه پوره نه ده.
مونږ ډیر واړه او کوچنی یو ته ډیر لوی یی.
دا زمونږ کردی چه د ښو په مقابل کشی ښه وکړو او د بدو په مقابل کښی بد ، که مونږ څوک وو هو حاکمان هم مونږ وهی.
که مونږ په څمکه کښی غنم وشیندو او اوبه ورکړو ډیر غنم راکوی ، او زمونږ آب و دانه څمکه هم بی عوضه نه پریږدی.
که د یوه نیالګی پالنه او روزنه وکړو خوږه میوه او یخ سیوری راکوی.
که سودا ګرو ته پیسی ورکړو هرڅه چه وغواړو راوړی یی.
که له یوه ماشوم سره مینه وکړو له مونږ سره مینه کوی.
ستا شان له ټول مخلوق نه ډیر او چت دی.
ستا اراده زمونږ د ارادی تابع نه ده.
ستا کړه زمونږ له کړو نه نه پیدا کیږی.
ستا محبت زمونږ د محبت مولود نه دی.
ته خالق یی او مونږ مخلوق.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ماشومان

مونږ ناست وو ، ماشومانو زمونږ له ښنګه لوبې کولې.
کله به يو له بله ويښتل چيغې به جګې شوې ژړا اګولا به وه.
کله به د خندا شوراوزوګ دومره اوچت شو چه په عذاب به يې کړو.
يوه به چه دبل دلوبو شيان ګډوډ کول هغه به په قهرشواوکنځلې به يې کولې زمونږ پام نو ،يو را پاڅيده دبل مخ يې شو کاري کړ دهغه په مخ وينې وبهيدې اوله مستې نه جنګ جوړ شو.
مونږ ويل: خيردې واړه دي نه پوهيږي.
زمونږ لويوالی دا تقاضا درلوده چه دکوچنيانو طفلانه لوبې هيڅ وګڼواوملامت يې نکړو.
ماشومان دعمراووجود په لحاظ په رښتيا له مونږ نه واړه دي مګردومره واړه نه لکه مونږ چه دخدای په درباركښې واړه يو.
دماشومانو پوهه به له مونږنه لږه مګرزمونږ پوهه دخدای په حضوركښې هيڅ نه ده ياهيڅ ده.
هلته مونږ له ماشومانو نه ډيرواړه يو ، اوزمونږ پوهه ډيره لږه ده.
زمونږلوبې هم دوړوغوندې دي.
زمونږ خندا اوژړا هماغسې ده.
ماشومان پوهيږي چه واړه يو ، اومونږ نه پوهيږو.
راشئ ! چه پدې خبره ډيرخوشحاله شواودلوی خدای لويوالی ته په ډيرامید وګورو.

شعراوادب

دانسان په وجود کښې دوه شيان ډيرعزيزمعلوميږي چه يوه ته زړه اوبل ته دماغ وايي.
له دماغ نه علم اوفلسفه پيدا شوه ،له زړه نه شعراوادب.
اروپايان زړه دعواطفواونفسی احوالوځای ګڼي ، مسلمانان دايمان اوعقيدې ځای ته زړه وايي.
صبر،رحم،كرم شجاعت،سخاوت دزړه كاردی.
عشق اومينه په زړه كښې وي.
شعرله زړه نه الهام اخلي اوله زړه سره كارلري.
ډاروين وايي: هغه لوی کمال چه دتحول اوتکامل په لاره کښې يوازی دانسان په برخه رسيدلی اونورژوی ترينه محروم دي دانسان قلبي عواطف دي چه په رحم،مروت،كرم،شجاعت، نوعه پرستي ترينه تعبيركيږي. كه انسان غواړي چه له حيوانيت نه لرې وي بايد دغه عواطف ښه وروزي، دعواطف روزل دشعركاردی اوشعرته دعواطفواواحساساتو دظهوراوتجليت کوه طورويل شو.
ښنګه چه دلمروړانګې اوپلوشې لومړی ځل دلوړوغروپه څوکوپريووزی اوروستی وداع هم دغروله څوکوسره کوی، دغسې دعواطفواواحساساتوپرتوهم دشاعرپه زړه له نورونه زيات لويږي اوځينې زړونه لکه دغروڅمځې

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوغارونه دغه رڼا یا بیخی نه وینی یا یی ډیره لږه وینی، همدغه عواطف او احساسات چه د شاعرله زړه نه الفاظو ته را نقل شی شعرترجوړشی او په زړونو اثرکوی.
هو ! دشعرموضوع ښکلی خیالات ،عالی احساسات، دزړه تاثرات، دغم اوخوشحالی خوبونه، دروحی اوجسمی ښکلا اغیزی اوعشق ومحبت دی.
که دغه شیان په یوه ښکلی تعبیراوښوالفاظوکښی بیان شی چه دفصاحت اوبلاغت مراعات پکښی په ښه شان شوی وی شعرترینه جوړ شی اوډیرښه شعرهماغه دی چه په دغه معیاربرابروی.
څومره چه دیوه شاعرفکراوخیال آزاد وی اود محدودیت له قیودو راوتلی وی هغومره یی شعرلوړ اوعالی وی.
که یوشاعردنوروپه شان هرچاته اوهرشی ته سرټیټوی اوپه فکرکښی یی دبغاوت جذبه نه وی موجوده له هغه نه دښه شعرهیله نشی کیدی.
شاعرباید دفکرانقلاب علمبرداراوبت شکن وی.
شاعرته نه ښایی چه دزاړه منطق درس دعقل له زاړه بوډانه واخلی اوپه زړه لاره په زاړه فکرپسی لاړشی.
دشاعرخیال باید ډیرلوړ پروازوکړی اوله ډیرهسک ځایه دغه جهان ته وګوری.
دشاعرنظرباید نوروغوندی نه وی اوهرڅه په بل شان ووینی دشعراوادب ژوند دفکرپه ابتکارکښی دی اوتقلید یی ابتذال دشاعرمرګ دی.
دشعراوادب دنیا په دلداری اودلبری ولاړه ده شاعرباید په هرڅه اوپه هروخت کښی زړه ته رجوع وکړی اوډیرحساس زړه ولری.
هغه چه په زړونوکښی هیجان،تاثراوحساسیت نشی پیدا کولی اوزړونه نه خوځوی شاعرورته نشوویلی.
که داخبره رښتیاوی چه انسان په هروخت اوپه هرحال کښی دزړه په خوښی پسی روان دی اوزړه په دماغ باندی حکومت لری یعنی دعقل ادراک دقلبی تمایلاتوله تاثیرلاندی وی نوویلی شوچه دیوه ملت عقلی اوذهنی سیراوحرکت هم دشعراوادب تابع وی اوشاعران په نفسیاتواوروحیاتوکښی تهیراوتحول راوستلی شی.
همدغه شعردی چه په زړوکښي زلزلی اوطوفانونه پیدا کوی اوکله پکښی داسی صبراوسکون ږدی چه غرونه یی ثبات اواستقامت ته حیران وی.
که دا رشتیا وی چه دچرګانو په نارو ویده خلق له خوبه پاڅیږی نودا باید ومنوچه دشاعرانو په نغمودیوه ملت مړه احساسات اوجذبات را ویښیږی اوپدی اسرافیلی شپیلی کښی بل رازتاثیرات موجوددی.
کوم فیلسوف چه هرڅه بد ګڼی اوزنده ګی توره په نظرورغلی ده هغه هم شعرته ښه ګوری اوشعردانسان دپاره یوه ښه پناه ګاه بولی.
شوپنهارروایی: ټولی بدبختی دانسان له نفس څخ نشئت کوی اوله ژوند سره ډیرمصیبتونه اوغمونه ملګری دی که څوک یوه داسی چاره لټوی چه له بدبختیونه لږغوندی په امن کښی شی باید په صنعت اوهنرکښی مستمرق شی اودښکلا په مظاهروکښی ځان ورک کړی.
په دغه حال کښی سړی په ظاهرله خلقوسره وی مګرپه معنی کښی یوازی وی اودنیا ورته لکه یوسراب معلومیږی چه دده لمنه نشی لمدولی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په همدغسي بيخودي کښې انسان ددنيا له شراو شوره اسوده کيږي او دبي نيازي مقام ته نژدې کيږي چه غير له حقايقو بل شي ته متوجه نه وي، دغه صنعت او هنر چه د شو پنهاو ر په نظر کښې دښکلا مظهر دی او دی ورته ښه پناګاه وايي شعر دی.

که چيرې په دغه غم لړلې جهان کښې د سعادت او نيکبختۍ پلوشو کله کوم کوررڼا کړی وي هغه به دشعرکور(بيت) وي.

دشاعرخيالي دنياترډيره حده له غمونو او مصيبتونو نه پته ده او هلته داسي به درد سره بيخودي شته چه له سړي نه هرڅه هيروي.

تاسي شعراو ادب ته په عادي او معمولي نظرمه ګورې، دشعرتو منه او قدسيت په نظر کښې ونيسي.

هغه څه چه په زړونو کښې پيدا کيږي او په زړونو اثرکوي هغه عادي او معمولي شيز نه وي.

دادغم او خوشحالي ترانه دانسان په ژوندانه کښې ډيره زياته اغيزه لري او انسان ترينه هيڅکله نشي بې نيازه کيدی.

ديوه ملت ژبه، کلتور، اخلاق په شعراو ادب ساتل کيږي ديوه ولس دذوق او شعور، فکراو خيال، داحساساتو او عواطفو هنداره شعراو ادب دی.

هرڅومره چه ديوه ملت شعراو ادب عالي وي هغومره يې اخلاق، نظراو روحيات لوړوي اوله لوړو ملکانو او انساني فضايلو سره يې ارتباط او تعلق زيات وي.

شعراو ادب دبشرعلايق له دين او مذهب سره ټينګوي او په هوښياري کښې بينايي او همدردي پيدا کوي.

کله چه زړونه کلکيږي يا توريږي نو شعرپکښې رقت او صفايي پيدا کولی شي.

هغه څه چه انسان دماديت له غلامي او بت پرستي نه ساتي شعردی.

عارفانه ذوق، انساني عاطفه حکيمانه شعوردشعرپه نغموو ده کوي اود حسن ونظرعلايق همدغه شي ساتي.

کوملت چه شاعرنلري زړه نلري، سترګي نلري، عواطف نلري اودذوق وتمناله خونده محروم دی.

شاعران داکولی شي چه دانسان فرعوني غرورپه تواضع بدل کړي اوددوهي ملنګ ته شاه جهان خوی اومړې سترګي ورکړي.

غم اوسرورد شاعرهديه ده چه له زړونو څخه يې اخلي اوزړونو ته يې ورکوي نوکوم قدراوقيمت دانسان په بدن کښې زړه لري په يوه جامعه کښې يې شعراو شاعرلري.

د ادب راز

چاچه دشعراو شاعرپه باب ډيرفکرکړيدی اودواړه يې ډيرښه پيژندلي دي هغه وايي ډيرښه شاعرهماغه دی چه ډيرخود پرست وي اوبې له ځانه په بل هيڅ شي کښې فکرونه کړي.

دغه رازشاعرخپل ځان پخپل شعرکښې ښي او مونږګمان کووچه زمونږ تصويريې ايستلي دی.

شاعرڅکه په مونږګران دی چه زمونږ دزړه خبری کوي اوزمونږ خاطرات را يادوي.

شعردزړه غږدی اودزړه غږ دمنطق له غږنه ډيرقوی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

شاعرپوهیږي چه عقل او منطق، دلیل او برهان په مونږ باندی حاکم نه دی بلکه غرایزاو احساسات زمونږ رهبری کوی، دهمدی لامله هغه له احساس او غریزی سره خپل تعلقات ټینګ ساتی اوله زړه سره کارلری.
هه څوک چه زړونوته ښه ښه پیغامونه راوړی اوزړونه خوشحالوی شاعردی، هغه پیغام چه دمعشوقی له خوا عاشق ته راځی شعردی.
شاعرله مونږسره دعشق او مینی په کارکښی کومک کوی اوله دینه ښه کومک بل نشته.
شاعرپوهیږي چه له ناامیدی نه څنګه لذت اخستل کیږی اوغم څنګکی خوږوالی پیدا کړی.
شاعران لکه ماشومان ډیرښه ښه خوبونه وینی اوپه همدغوخوبونودزړه نو تسلی کوی.
که دغه خواږه رویا اوښکلی تخیلات نه وی دژوندانه تحمل ډیرګران دی.
څه شی چه مونږ ته ژوند خوږاوښه ښکاره کوی دهغه شی تصوردی چه په ژوند کښی بیخی نشته.
تاسی له شعراوشاعرنه علمی حقایق مه غواړی دشعرهدف حقیقت نه دی جمال دی ښکلا اوجمال لکه علم په ټینګ اساس نه دی ولاړ.
دعلم په دنیا کښی په یوڅه پوهیدل خوندلری اوپه شعراوادب کښی ایهام اوابهام مزه داروی.
دلته سراوراز، پرده اوحجاب کمال دی، هلته تشریح، تفصیل تحلیل اوتجزیی ته ضرورت دی.
هغه جذبه چه دانسان په روح ډیراثرلری دسرجذبه ده.
هیڅ ښکلیتوب بی پردی اوبی حجابه نه دی.
هرڅه چه مونږ خوښوو اورومرویی په مخ باندی دا سرپرده پرته ده.
انسان له هغواشعاروسره شدیده علاقه لری چه ځینی برخی یی ابهام لری اومختلف تعبیرونه پکښی کیدلی شی.
په شعرکښی یوازی دغریزی رهبری کافی ده.
شاعربايد دخپل فن به قوانینوکښی ډیرتاورا تاونشی چه لطف اوزیبایی یا خپل معصومیت له لاسه ورنکړی.
دلوړاوعالی شعردپیژندلومعیاربل شی نه دی له ژوند سره ارتباط دی هرڅومره چه یوادبی اثرله ژوندانه سره ښه ارتباط ولری هماغومره ورسره علاقمندی زیاته وی.
په شعراوادب کښی ساده انشا دا نه ده چه بیخی بی پیرایی وی اومختلف اجزا اوعناصرپکښی نه وی چه مختلف اجزا اوعناصرپکښي داسی ویلی شوی اوګډ شوی وی چه تشخیص اوتجزیه یی نشی کیدی ساده انشا ورته ویلی شو.
څنګه چه دلمرړڼا ظاهراً سپینه اویورنګ معلومیږی مګرپه حقیقت کښی له اوو رنګونوڅخه جوړه ده ، ساده انشا هم له دغسی ترکیب پیدا کیږی.
غرض دا چه په شعراو وینا کښی ساده ګی ښه ده اوسادګی له ښه امتزاج له عالی نظم اوداجرا له ښه تناسب څخه پیدا کیږی.
هغه انشا چه ډیری قلقلی پکښی وی اوډیرجلیل لری یعنی لکه رعد اوبرق داسی وی دلیکونکی عجز اوتصنع ښی.
دغه راز هنرښودنه له واعظانوسره ښایی، په شعراوادب کښی ساده ګی لوی صفت دی نه کاکه توب اوطمطراق.
شعرله علم اوفلسفی نه دین اومذهب ته ډیرنږدی دی اوالهامی څیز دی په شعرکښی عواطف اوخدایی فکرونه ډیره اغیزه لری.
په شعراوادب کشی یوازی بشرولټوی اوبس.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اناتول فرانس چه په ادب کښی ډيرژورفکرلری شعراوشاعر، ادب اوادیب ته په دغه نظرګوری اودغسی یی معرفی کوی.

نوی کال

مونږحسابی خلق یو اوله ځان سره یوحساب لرو.
زمونږ په حساب زوړ کال ختم شو اود نوی کال په سربانديموقدم کيښود.
مونږ پوهيږو چه زمونږ حساب نوروغوندی نه دی.
دهغوی نوی کال دشلم قرن شپږ پنځوسم کال دی اومونږ دخوارلسم قرن پنځه دیرشم کال ته نوی وايو.
په رښتيا چه مونږ پخپل حساب ډيرښه پوهيدلی یو اوپوهيږوچه په کوم زمانه کښی ژوند کووا وڅومره بيرته پاته یو.
مونږ هم دزمانی په ګړندی ګاډی کښی سپاره یو اوچيرته ځو.
دا ګاډی لکه دوزيرانوموټرکال په کال نوی کيږی مګرپه زړواوخرابولاروروان یو، ځکه ګړندی نشوتللی.
مونږ په کال اوکالوکښی ژوند کووا وډيرخوشحاليږوچه له زاړه کوره نوی کاله ته اوله زاړه کاله نوی کال ته لاړشو.
هو ! مونږ نوی کال ته خوشحاليږو اوهرکله غواړوچه نوی لوښی پيدا کړو اوپه نوی پياله خوله کيږدو، که څه هم دزړی زمانی دقرمزاوجاپان لوښی ددی وخت له لوښونه ډيرښه دی.
زمان اومکان هم دوه طرفه لوښی دی چه زمونږ ژوند ورپوری تړلی دی اوپه دواړو کښی مونويتوب خوښ دی،
مګرد مکان په ساحه کښی زوړ اونوی ښه پيژنو اوپوهيږوچه دغه ښارنوی اوهغه زوړ دی،دا ودانی زړه اودا بله نوی ده،خودزمانی په زړښت اوځوانی کښی لکه چه تيروتلی غوندی یو.
دزمانی ظرف چه هرڅومره زړيږی زمونږ په حساب هماغومره نوی کيږی، مونږ دزمانی آغازته نزدی وختونه زړه زمانه بولواودزمانی روستيوپيړيوته نوی عصراونوی زمانه وايو.
نوی کال هم په همدغه صحيح حساب بنادی.
داتيا کالوبوډا خپل روستی کال نوی کڼی اودخپل ماشوم توب زمانه ورته زړه معلوميږی.
هرکال چه نوی کيږی له ځانه سره نوی خيالونه ، نوی فکرونه ، نوی کارونه ملګری وی.
که نوی کال خپل ټول کالی نوی نکړی یوڅه خونوی کوی اوځينی زړی جامی له ځانه لری غورځوی.
دنوی کال دنويتوب معيارهمدغه دی.
مونږ هيله لروچه نوی کال په ډيرونووجاموکښی ووينواوډيرنوی شيان ورسره وی.
مونږله نوی کال نه په رښتيا نوی څه غواړو اوپدی پوهيږوچه زوړ بوډا په نوی جامه کښی هم زوړدی اونوی ځلمی په زړوجاموکښی زوړنه دی.
که نوی کال زړوښکاريانوته نوی مرغی راولی نوی کارورته نشوويلی.
دنوی کال دلومړی ورځی ميله هم څه نويتوب نلری ځکه چه زمونږ په هيواد کښی دهرنوی کال شروع په ميلواوساعت تيريوکيږی اوقلبه کشی يعنی دکارآغازرسماً یوه نمايشی لوبه دی.
مونږبايد پدی پوه شو چه نوی کال له مونږ نه څه غواړی اوپخپله څه کوی؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

نوی کال سمدلاسه دورځوپه اوږدولو او دشپو په لنډولو پیل کوی.
یعنی دخوبونووخت کموی اودبیداری وخت دکاراوفعالیت دپاره زیاتوی.دتیاری اوتورتم عمرلنډوی اودرڼا عمراوږدوی.
که مونږ دنوی کال په رمز او اشاره پوه شو دپسرلی بریښنا ګانی همدغه مطلب ته اشاره کوی چه دنوی ژوند اساس په برق اوبریښنا ایښودل شویدی اوهغه زمانه تیره شوه چه دحیات اوبه په تورتم کښی وی اوژوند په تیاروکښی و.
دنوی کال له شروع کیدوسره سم په هوا کښی اعتدال پیدا کیږی اودژمی سوړوالی ورکیږی.
دنوی کال لومړی درس همدغه دی او ساړه زړونه یی نه دی خوښ راشی ! چه دزمانی په تقاضا ځان پوه کړو او پیروی یی وکړو.

زما دلاس نیالګیه!

زه نه یم خبرچه ته چیرته وی او له کوم ځایه راغلی.
دومره پوهیږم چه له نورو ګڼو نیالګیو سره په یوه تنګ ځای کښی ولاړ وی.
هلته ستا دلوییدو او غځیدو دپاره زمینه مساعده نه وه ځکه ستا تعلق له هغه ځایه قطع شو اودلته راغلی.
زه ستا په راتلو ډیرخوشحاله یم اوتاته پخپل انګړ کښی ځای درکوم.
زه غواړم چه ستا تعلق او ارتباط له دغه کاله سره ښه ټینګ شی ستا نیلی اوریښی هرخواته وغځیږی ،ستا څانګی اوښاخونه په دغه نوا اوفضا کښی ډیره وده وکړی اوله تانه غټه ونه جوړه شی، زه به ستا دترقی اولوییدو دپاره زیارکاږم ته دلته زما له اولادونوسره په دغه کاله کښی اوسیږه !دا ځا په تاباندی نه تنګیږی.
دا ستا کوردی ته ددغه کاله له ماشومانو نه یو ماشم یی.
زه هیله لرم چه ستا له سیوری لاندی ډیرخلق کښینی.
ستا شګوفه اوخوږه میوه هرڅوک ووینی، ستا له څانګو او ښاخونو نه مرغانو خوږی نغمی وګورم.
زما نیالګیه ! که زه تا شین او سمسوروووینم څومره به ښه وی.
ستا ښایسته شګوفه ، ستا سیوری او ستا میوه به زما دپاره ډیرلوی نعمت وی.
که دغسی ښه اثراودغه شان نیک عمل له ما نه یادګارپاته شی دا به زما نیکبختی وی.
زه دغه دګلابوبوټی اودغه دعکاسی نیالګی هم ستا له څنګه ږدم او تا ته دا ښیم چه زما زیاربوازی دمیوی دپاره نه دی زه ستا له شګوفی اوشنوپاڼو سره هم ډیره مینه لرم.
که له ما سره ګیډه شته اوبی خورا که ژوند نشم کولی له ما سره سترګی هم شته او په مخ باندی پوزه هم لرم.
څومره به ښه وی چه سبایی ستا له څانګودمرغیو خواږه اوازونه واورم او په خوږو نغمورا وینښ شم.
زما نیالګیه ! ته په دغه هوا کښی وده کوی باید خپله خوشبویی هواته وسپاری اودهوا مرغان له تانه استفاده وکړی.
هغه وږمه چه ستا کاله ته راځی باید له ځان سره یوڅه یوسی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دشاتومچی باید ستاله کوره بینوا لاړی نشی.
کشکی زما دوستان اوملګری ستا له سیوری لاندی خوشحاله کښینی اودلته دخوشحالی خندااورم.
یوه خوله خندا اویوه شیبه خوشحالی پدی ارزی چه زه څوکاله ستا خدمت وکړم اوله لری ځایه اوبه درته راوړم.

دفکرپالونکی

پیراوفقیرنه یی چه خلقوته دعاوکړی اودهرچا دپاره د تسلی زیارت شی.
فیلسوف اوعالم نه یی چه خلق درنه علم اوپوهه یوسی.
طبیب نه یی چه درنځورانوعلاج وکړی.
پیسی نلری چه حاتم طایی شی اوورړی ماړه کړی.
قاضی یا حاکم نه یی چه عدالت وچلوی اودحق ملګری شی.
دغه راز افتخارات ستا په برخه یوهم ونه رسیده.
ته یوشاعراولیکونکی یی مګرله تا نه ښه شاعران اوښه لیکوال ډیرپیدا کیږی سره له دی زه تا ته په ډیرقدرګورم اوتاته په دیرلوی حق قایل یم.
دلته دفکراوقلم خاوندان ډیردی مګردفکراوقلم دازادی علمبرداران ډیرلږ دی ځکه ستا مقام له نورونه هسک ګڼمه.
که څوک تا ته دفکرخاوند ونه وایی زه ورسره څه کارنلرم مګرکه دفکرخاوند تا خپل حقدارونه ګڼی زه به ورته بی انصافه ووایم.
هغه څوک چه په وطن کښی هیڅ نلری اودوطن دازادی دپاره سرورکوی په وطن باندی حق لری.
همدغه وجه ده چه دفکرپالونکی مقام له فکرلرونکی څخه ډیراوچت دی اوزه هم دواړوته په یوه نظرنه ګورم.

دژوند نغمه

ټول غلی دی ، هیڅوک څه نه وایی. دژوندانه نغمه غلی ده.
په دغسي چوپه چوپتیا کښی ذوقونه مری فکرونه محوه کیږی نشاې او خوښی لکه وحشی مرغه له انسانانونه تښتی.
زه غواړم ددغه سکوت طلسم مات کړم اوخپله سرینده وغږوم.
دا سرینده ما دعشق له هیواده اودبلبلوله کوره را وړیده.
زما دسریندی اواز ډیرخوږدی.
راشی ! کښینی زما نغمی واوری زه نه غواړم چه ارزوګانی مړی اوزړونه ساړه وی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

زه دا حساساتو او جذباتو د وينبو لو د پاره راغلى يم.
دغه ده ما خپله سرينده را واخيستله او خپلى نغمى شروع کوم.
آه- دا څه وشوه؟ له دى سريندى نه خو هيڅ اواز نه پورته کيږى.
سرينده خو نه ده ما ته تارونه يى هم په ځاى دى داولى نه غږيږى؟
ولى بى سره ده؟ له دينه لويه ضايعه بله نشته.
پوه شوم او وپوهيدم دا سرينده د بلبلو له کوره ده او بى دګلونو له خوا بل چيرته نه غږيږى.
دا سرينده، له عشق سره ارتباط لرى او تارونه يى په هماغه مقام پورى تړلى دى.
زه بايد ګلزار ته ننووزم او دګلونو په حرم کښى د خپلى سريندى آوازواورم.
زما بايد د نرګس سترګى، دغوټى خندا، دچنډ رولښتى، د سنبلو پريشانه زلفى وګورم او د حسن په ګلزار کښى خپله سرينده وغږوم.
بى له دينه دا خاموشى نه ورکيږى او خوشحالى نه پيدا کيږى.
دا تورى وريځى بايد دلمر او سپوږمى له مخى لرى شى.
دبلبلو پنجرى او قفسونه بايد مات شى.
دباغ تړلى ور بايد بيرته شى چه خوشحالى راشى او ذوق وشعور سترګى وغړوى.
دژوند نغمه دغه تقاضا لرى او بى له دينه په ژوندانه کښى نشاط او سرورنه پيدا کيږى.

نوى فکر

هرچيرته لاړم، هرچاته ورغلم ښکته پورته ډيرو ګرزيدم.
ښارونه مى ولټول په هيڅ ځاى کښى يى له هيچا سره پته نه وه.
هغه څه چه زه غواړم دلته نه پيدا کيږى چا چه غټه چوکى غوښتله پيدا يى کړه څوک چه په نوى موټرپسى ګرزيده هغه دى پکښى ناست دى هغه چه په پيسو پسى لالهانده و، بانکونه يى ډک کړه.
يوازى زه خپل آرزوته ونه رسيدم په رښتيا چه زه په ډيرنادر او ناياب څيزپسى ګرزم او زما حرص له ټولونه زيات دى.
هو ! زه نوى فکر نوى خيال او نوى جهان غواړم.
دلته نوى راډيوګانى، نوى فلمونه، نوى ساعتونه ،نوى فيشنونه پيدا کيږى. مګر نوى فکر او نوى مضمون نشى پيدا کيدى.
دلته شاعرانو ډيرى سندرى وويلى خو نوى فکر پکښى نه و.
پسرلى بيا هماغه ګلونه راوړل چه مونږ څو ځله ليدلى او بوى کړيدى.
مونږ په قرنو قرنو دګل او بلبل زوړ مضمون اړوورا اړوو مګر نوى څه نشو پيدا کولى.
مونږ نوى مضمونونه په زړو موضوع ګانو کښى لټوو او دزړى بوډى په سرنوى دړى ږدو.
دلته ميندى نوى اولادونه راوړى مګر دماغونه نوى فکرونه نشى راوړى.
دلته ښځى له کورونونه وتلى شى خو نوى مضمون له دماغونو څخه نه راوزى.
دلته دا عادت دى چه پيغله د پلار په کاله زړيږى او بيا وديږى.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دلته اوس هم دزړو فکرونو کاله ته ريباران ځي او راځي او له نوونه زړې خبرې ښې خرڅيږي.
دلته دبوډۍ په تال کښې زړې ارزوګانې ځانګې او زاړه سرودونه غږيږي.
دلته په خيرات خواره ميلونران شي، بيسواده به ريسان شي.
زمونږ کوچنيان چه پيدا شي نو سپين ږيری وي او په ډيره زړه ځانګو کښې خملي،زمونږ للوډيره زړه ده او زړه دا يې زمونږه ماشومانو تربيت کوي زمونږ ځوانان که ږيری ونه خريي او سپين ږيري ورته ويلي شو.
مونږنوي خولې په سر کړې مګر نوي فکرونه مورد کړه،نوي ښارونه موجوړ کړه مګر زاړه بوډا ګان پکښې ناست دي زړې قصې کوي.
مونږ دزړو بوډا ګانو په محفل کښې زوړ راګ غږوو او له سپين ږيرونه دځوانانو اتڼ غواړو.
دا آرزو بيهوده ده زه بايد په نوي فکر پسې بل چيرته لاړ شم.
دا شي له زړو شاجانيانو سره نشته.
که دا تيا کالو بوډا نوي واده وکړي هم زوړ دی، که زوړ سړی نوي پوستين واغوندي بيا هم زوړ دی که له زاړه ښاره نوي ښار ته راشي هم زوړ والي ورسره دی.
هو ! کور يې نوی دی، مګر فکر يې زوړ دی په دغسې نوي کور کښې نوي فکر او نوي مضمون نه پيدا کيږي.

زوړ فکر

سترګې يې مه خلاصوی ! کوم ښکلي مخ به ووينې ليونی به شي.
ميخانه به وګوري مست به شي، ځان به ووينې خودبين به شي.
دبل عيب به ووينې بدبين به شي.
پريږدی ، چه سترګې يې پټې وي او څه نه ويني.
کوښښ وکړی ! چه په ښو او بدو پوه شي او څه زده کړي.
که دی دسواد او علم خاوند شو که دی په سمه لاره روان شو.
که ده دښو او بدو تميز وکړ بيا به يې سترګې پرانيزو.
دسترګو پردی به يې غوڅې کړو دسترګو غړولو اجازه به ورکړو.
پخوا له وخت دده سترګې مه خلاصوی.
دی بايد هر څه په پټو سترګو قبول کړي او سپين سترګې نشي.
دی بايد هر څه دزړه په سترګو ووينې او دسر سترګې يې تړلې وي.

نادانی او ناداری

به کور کښې يې غله نه وه جامې يې هم زړې او شکيدلې وې.
پور چانه ورکاوه مزدوري نه پيدا کيده حيران و، چه څه وکړي او ډوډۍ ځانته څنګه پيدا کړي؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

وروسته له ډيرو انديښنو له کوره را واوت او شپه ډيره تياره وه.
پخوا اتردي يي کله غلا نه وه کړي ځکه زړه نا زړه په يوه کاله ننوت او پس له ډيرتردد نه يي غلا ته زړه ښه کړ.
په دغه شپه دده بخت بيدار و ځکه چه د کاله خاوند ويده و.
ده په بيړه بيړه يو څه مال را ټول کړ او په ويره ويره يي کورته راوړ.
وايي چه دغله په غره کښي ځاي نشته نو په کاله کښي به يي څه حال وي.
له ده سره دا سودا ډيره زياته وه چه که سبا ته يي خلق کورولټوي او د غلا مال ترينه راوزي ثو کاله به په جيل کښي پروت وي او له دينه به هم بد بخته وي.
ده بله چاره ونه ليده د کوټي په يوه کنج کښي يي دزمکي په کښلو شروع وکړه چه د غلا مال خوندي کړي
مګر يو ساعت وروسته له خاورولاندي يو داسي کنج را ښکاره شو چه د سرو او سپينو زرو زورور دولت پکښي پروت و.
کله چه دا پټه خزانه را ښکاره شوه غل و پوهيده چه په ټول کلي کښي ده غوندي بل بډاي نه و او ده غوندي دذلت شپي هم بل چا نه دي تيري کړي.
هو !ده دخزاني د پاسه په لوږه شپي تيرولي دده په کاله کښي هر څه و مګر دي نا خبره و او خپل شته ورته نه و معلوم.
دي نه پوهيده چه زه ډيرلوي بډاي يم او زما په کور کښي هر څه شته.
دده ناداري په حقيقت کښي ناداني وه نو رڅه نه و.
د دغسي سړي په حال افسوس په کار دي او که ديوه ملت دغه حال وي له دينه لويه بد بختي او دافسوس خبره بله نشته.
دنا پوهانو فطري او معنوي استعداد همدغسي له خاورولاندي پټ پاته کيږي لکه چه دنا پوهه ولس معدنونه پټ پاته وي او څه کارترينه نه اخستل کيږي.

سيند

دوچوډاګونو ، ددښتو او ميرو له څنګه لوي سيند بهيږي مګر دغي وچي بيديا ته او به نه ورکوي.
په دغسي وچکالي کښي چه په اوبوباندي سرونه ماتيږي سيند لکه شوم بخيل په شتاب درومي او زمونږ تندي ته نه ګوري.
کله چه سيند په چپوراشي کورونه او آباد پټي هم له ځان سره يوسي.
همدغه سيند له مونږ نه هغه خوا بل رازروان دي او له نورو سره يي رويه بل رازده.
هلته دغسي وراني نه کوي. دومره بخل نه لري. دغه راز بي رحمي پکښي نشته. هلته د سيند په غاړه زرشويان د سيند له شګونه زرراباسي.
ماهي ګيران پکښي په خوراروکبان نيسي او ښکاريان يي په لواوسترډند کښي هيلي ولي.
هلته له سيند نه ډيري لوي ويالي بيل شويدي ، ډيرلوي لوي ډاګونه له اوبولاندي شوه. کلي او ښارونه آباد شوه، شاړي ځمکي په ثمرراغلي دغلو او ميوو پکښي څه کمي نشته.

(c) ketabton.com: The Digital Library

هلته د سيند په مخکښې لوی لوی بندونه جوړ شوه، دبريښنا ما شينونه ودريده، فابريکی او کارخانی په کار ولويدی خلق آباد او ماړه شوه دا سيند ولی دلته دغسی او هلته هغسی دی.
مونږ ته په قهردی او په هغوی پيرزوينه لری، دلته ډيرتند او په خيزونوروان دی ، هلته غلی او آرام بهيږی.
دلته کوږ وږځی او خپله مجرا بدلوی، هلته پخپله ټاکلی لاره روان دی او بی لاری نه ځی.
په رښتيا چه سيند دلته ډيرورانی کوی او هلته ديوه نظام او قانون تابع دی چه ورانی ته يی نه بريږدی.
زمونږ گناه د سيند په غاړه ده. سيند له مونږ نه ډيرخه وړی دی او ډيريی را نه وژلی دی. دا سيند خونی سيند دی او له مونږ سره يی زړه دښمنی ده، څوځله يی زمونږ کورونه وران کړی او آباد پټی يی رانه په واروارو وړی دی.
زمونږټوله گنا ه د سيند په غاړه ده.سيند زورور دی او به مونږ باندی هروخت ظلم او تيری کوی.
آه- موږ څومره نا پوه يو چه دغه راز فکر کوو او پخپله گناه نه پوهيږو مونږخپله گناه د سيند په غاړه اچوو ، د سيند په غاړه خومونږ پراته يو په رښتيا چه دا زمونږ گناه ده د سيند نه ده.
سيند له چا سره دښمنی نلری، سيند هرتږی ته اوبه ورکوی او د هرچا خيرنی جامی پاکوی.
سيند پوخ کارغواړی او پاخه بندونه ورته په کاردی.
که زمونږ کارپوخ وای او زمونږ بندونه پاخه وای زمونږ ويالی نه وچيدی او زمونږ پټی او بونه وړل.
مونږ د سيند په بندوبست پوه نشو او له سيند نه موکار وانخيست دا سند دژوند او حيات سيند دی.په ده کښی دورانی اوودانی دواړه قوتونه موجود دی.
سيند د هرچا ظرف او استعداد ته گوری هغومره اوبه ورکوی.
دمنگی خاوند اودمنگوټی خاوند ته سيند برابره برخه نه ورکوی او نه وړولښتيو ته دلويوويالو په اندازه څه ورکولی شی.
سيند د هرچا کار ته گوری او هغسی ورسره کوی يعنی خام بندونه ورانوی او پاخه بند ته ځان تسليموی.
هغه څوک چه دژوندانه سيند پخپل سرپريږدی او يوه معينه مجرا ورته نشی ټاکلی له ژوند نه استفاده نشی کولی.

عقيده

په سترگو يی څه نه ليدل مگرد خدای کتاب يی ترڅنگه وا و مسجد ته راغی.
ده هغه آسمانی کتاب په تاخچه کيښود او په لمانځه ودريده، کله چه له عبادت نه فارغ شو اوله مسجد نه روانيده هغه کتاب پاته شو او يوبل کتاب لاس ته ورغی.
دی ړوندو ، کتاب يی نه ليده او په کتاب نه پوهيده مگرډيرټينگ يی په غيږ کښی نيولی و.
ده ته دا نه وه معلومه چه کتاب کښی څه دی او دچا کتاب دی؟ له ده سره ټينگه عقيده وه مگرپوهه او بينايی ورسره نه وه.
ده دخدای دپاره دغه کتاب ښکلاوه اولکه تعويذ له ځان سره يی گرزاوه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

عمل

هغه خپله امسا ټکوله او بازارته راغی، په سترګو يې څه نه ليدل مګر په نامه يې هر څه پيژندل له ده نه خپلو ماشومانو وځکی غوښتی وی.

دی په همدغه شی پسی راغلی و.

ددنيا بازارته ډيرړانده راځی او څه اخلی. دکانداران دهغوی په سترګو کښی خاوری اچوی اوردی مالونه ورکوی.

ده ته هم دکاندارله خاورونه ډکی وځکی ورکړی چه هر څه ورسره ګډو.

دی روان شو او په لاره کښی يې ځولی له لاسه خوشی شوه.

ده دزمکی په مخ لاس وګرزاوه او هر څه يې راټول کړه.

دی نه پوهيده چه خپل کاله ته څه وړی؟ او دده وځکی څنګه دی؟

ده غوندی ډيرړانده دلته راځی او هغه څه وړی چه دوړلو نه دی.

هو ! دړندو عمل همدغسی دی مګر ړوند نو له دی زيات څه کولی شی ړوند که په سمه لاره لاړنشی بايد معذوريی وګڼو.

عبادت او دعا

درحمت بارانونه ونه وريدل، چينی وچی شوی په کاريزوو کښی دمرغی منښو که نه لمديده، دونوپاڼی په پسرلی کښی زيړی وی، په سمسوروباغونوخزان ولګيده. په خلقو دلوږی هيبت راغی.

ټول دعبادت او دعا دپاره بيديا ته ووتل. پاک خدای ته يې زاری کولی لمونځونه يې کول، درودونه يې ويل ، دعا ګانی يې کولی ، دباران تږی و ، زورور بارانونه يې غوښتل.

دغسی داخلاص عبادت، دغه رازدسوز دعا ګانی کله دوی نه وی کړی په دغه وخت کښی ددوی تعلق له خدای سره ډيرزيات و ،دوی باوردرلود چه روزی له خدای سره ده، ډوډی له آسمانه راځی اوزمکه دخدای دسترخان دی.

هرچا له خپلوبدوعملونو توبی ايستلی،دهريوه له سترګو اوښکی بهيدی مګردآسمان له سترګو يوه اوښکه هم تويه نه شوه.

دباران په انتظارکښی ورځ بيګاه شوه، ماښام هرڅوک خپلو کورونو ته لاړل. دقبلی له خوا توره وريځ را ښکاره شوه چه ډيره زياته تياره ورسره وه، خلقوويل دحيات اوبه په تورتم کښی دی ، زمونږ دعا قبوله شوه ،اوس به داسی زورور باران ووريږی چه غرونه رغونه به په اوبو ماړه شی او دزمکی تنده به ماته شی.

دا تياره ورووروزياتيده، کلی کورونه ، غرونه رغونه په دغه تورتم کښی ورک شوه، له آسمانه ډيرزوروربارن راښکته شوچه تالندی ،بريښنا ګانی له هيبته ډک غړونه اوزورورسيلابونه ورسره و.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دهوا موجونه په دغه شپه طوفاني معلوميده، باران ديوه زوروړ آپت هيبت درلود، سيلاب له غره نه ډيرې غتې تيږې وغړولې دهرچا دا يقين و چه هرڅه به سيلاب يوسي، مالونه اولادونه ښځې اونرپه ټول تباه شي دمړوپټه به نه وي معلومه کلي کورونه به له خړولاندي شي او هيڅوک به هيڅ پيدا نکړي.
دغه ډاربيا په کلي کښې دژړا انګولا آوازونه اوچت کړه خلقو بيا پاک خداى ته رجوع وکړه هماغه اوراد اوهماغه درودونه بيا لوستل کيده هرچا به دعا کوله چه باران ودريږي اودخداى له قهره نجات ومومي.

بې زړه

دايمان ځاى زړه دى اودى بې زړه دى.
چه وړوکى و له شيشکواوپيريانوډاريده چه لږغوندي لوى شو دملا صاحب له ډاره په سبق نه پوهيده.
په کورکښې د ادى ډارو اودباندي د دا دا.
اوس چه لوى دى دځان ډار، دملک ډار، دحاکم ډاريې په زړه کښې تينګ ځاى نيولى دى.
په لاره کښې ورسره دغلوويره ده اوپه کورکښې دغليمانوله ويرې خوب نه ورځي.
لويه خدايه! په کوم زړه کښې چه دغومره ډيرې ويرې وي ستا ويره ډيره ځاى نشي پيدا کولى.
په دغسې زړه کښې ستا خوف ته ډيرلږ ځاى پيدا کيږي، که ستا ډاراودظالمانوډارپه يوه زړه کښې يوشان موجود وي له دينه لويه ګناه بله نشته.
کاشکي دوي يوازې له تا ويريدلى اوستا ددښمنانوډاريې په زړه کښې نه واى.
دخلقوډارستا ويره په زړونوکښې کموي اوايمان ته زيان رسوي، ستا ضعيفه بندګان يوازې له تا نه نه ويريږي له نورو نه هم ويريږي. دوى اوس دزورورو په مخ کښې حق نشي ويلى اوته دحق طرفداريې، ته په دروغوخپه کيږې اودوى له ډاره رښتيا نشي ويلى.
ستا ظلم نه دى خوښې دوى له ويرې د ظالمانوخدمتونه اوصفتونه کوي، هغه مسلمان اوس چيرته دى چه يوازې له تا ډاريږي اوبس.
ستا بنده بايد د ډاربنده نه وي اودنمرود له اوره يې سترګه ونه سوزي.

ملک او ملا

دکلي ملک به چه هرڅه کول څوک يې مخې ته نشوورتلى، زروه که زور ودواړه له ده سره و. هرڅه دده په لاس کښې و، اوهرڅوک دده لاس لاندي و، هيچا دخپلې خوراولورواک نه درلوده. دکلي غوړې اوچرګان هرڅه دده و. ښايسته ښځې به ده کړه وي، ښکلي هلکان به دده په مخکښې ګرزيدل اوهرچا به دده خدمت کاوه.
يوه ورځ به کوراوکلي کښې دا آوازه خپره شوه چه هغه بې موره اوبې پلاره هلک چه په علم پسې تللى و دعلم اوکمال خاوند شو هغه اوس له ډيرې پوهې سره بيرته وطن ته راځي، هرچا ته سمه لاره ښيي، هرڅوک په حق پوه کوي اوهرچاته حق وايي ځکه چه هغه دحق ملګرى دى اوله ظلم سره دښمنى لري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا آوازه په ملک باندې ښه ونه لگيده.
ملک له دغه هلک نه وډارشو او پریشانه خوبونه یې ولیدل.
ملک پوهیده چه هغه خیرات خورملانه دی ، دهغه سترگې ډیرې مړې دی او په زړه کښې یې دزورورو ډارنشته.
هغه هیڅکله بې له خدایه بل چاته سرنه ټیټوي. له هغه سره دحق جذبه او حقاني قوت شته او په وینا کښې یې بل شان تاثیرموجود دی.
څوورځې پس ملا له یوې امسا سره راغی،ظلم اوناروا ته یې بد ویل، دزوراوقوت مخه یې ونیوله ،خلق یې پخپل حق پوه کړه اودمظلومانوملگری شو.
دده ملگرې ورځ په ورځ زیاتیدل او په ولس کښې پوهه اوبیداری پیدا شوه ،هغه ملک لرې شواو په ځای یې بل ودریده .دغه بل ملک هغسې ملکې نه کوله او ډیربه سم چلیده. چه علم اوپوه پیدا شي ملکان سمیږي اوخلق سم ملک دروی.
دفرعون اوموسی قصه، دملک اوملا افسانه همدغه معنی لري.
ملکان باید به علم پسی لاړ شي اودعلم رڼا له ځانه سره راوړي.

شاعر

شاعریوازې پریږې دی ځکه چه دی دجرگو اومرکو سړی نه دی.
هغه چه له نورونه گټه کوی باید نوروته ورشي.
دی غواړي چه له ځانه استفاده وکړي نه له بل چانه.
هغه وخت چه برخي ویشلې کیدی سازنده یې دساز اوسرود مجلس ته راووباله اوشاعریې له خلقونه لرې یوازې کښیناوه.
شعراجتماعی شو مگرد شاعرپه برخه تنهایی ورسیده.
څوک چه په آزادی مین وي هغه هیڅکله ځان نشي مقید کولی.
یومجلس که هرڅومره ازادوی بیا هم بیخی بې قیده نه وی.
دازادی معشوقه هغه وخت چاته ځان ښی چه له نورونه بیل اویوازې وی.
شاعرله ځان سره عشق لري او په ځان مین دی.
دی نه غواړي چه په نوروکښې ورک شي اونوروغوندی شي.
دی له خلقو سره همدردی لري مگرله خلقو سره ناسته ولاړه نشي کولی.
عاشق دی خومعشوقه نلري.
درد لري مگردوانه خوري.
ذلت یې نه دی خوښ اوعزت ته هم په ښه سترگه نه گوري.
دده طبیعت بل شان دی.
دی تاسی ته لاره ښی مگرپه یوه لاره درسره نشي تلی.
سبا

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه ورځ چه تراوسه يې نه دلمرو ړانګې دغرونو په سرولويدلې دي اونه يې د پېښو او واقعاتو مطلع چاته معلومه ده د سبا په نامه ياديږي.
دا ا ورځ لکه يوه پټه معشوقه له هرچانه پټه ده او د سحرنسيم يې هم له مخه پوړنې نه دی لرې کړې.
دا نه ده معلومه چه دغه ورځ به څه له ځان سره راوړي او څه به له ځان سره يوسي.
دچمن په ګلونو به شبنم وروړلی او که ږلې؟
يو اشنا به په سروسترګو له بل نه بيل کړي او که دوه خواږه ياران به غاړه په غاړه کړي.
دا ورځ له دغه مجهوليت او معما توب سره دهرچا په زړه کښې محبوبيت لري او هرڅوک ورته په امید ګوري.
دهرچا کاراوزيار دسبا ورځې دښه والي دپاره دی او دنن ورځې دعمل نتيجه د سبا ورځې په لمن کښې لټوي.
هرڅوک هيله لري چه دنن ورځې زحمت به د سبا ورځې په را حت بدل شي او سبا به له نن نه ښه وي.
په همدغه سره د ژوندانه مشقت سپکيږي او دامید مزی غځيږي.
دنن ورځې بندي د سبا ورځې ازادي په خوب کښې ويني او همدغه رازخوبونه دغمونو تله سپکوي.
چاچه نن دخوښي او خوشحالي ډولې کاله ته را وړيده هغه يقين لري چه سبا ته به دزوی پلارشي او له دغې خوشحالي نه به بله خوشحالي پيدا شي.
دا غولونکی سبا هيڅکله نه سبا کيږي او ترقيامته دوام لري.
دژوندانه ټول خوږ والي په همدغه شي کښې پټ دي که دغسې سبا ته څه امید ونلرو دژوندانه تحمل هيڅکله نشو کولی.
زمکه اوآسمان په همدغي ورځې پسې سرپه څيرې سرګردانه ګرزي او داتيا کالوبوډا هم له دغې ورځې نه نا اميده نه دی.
که د سبا ورځې مينه زمونږ له زړونونه واوزي مونږ بيا ژوند نشو کولی ځکه چه زړونه سړيږي او ارزوګان مري.
که مونږ له سبا سره خپل تعلقات قطع کړو ډيرتا وان به وکړو او خپل ژوند به فاني وګڼو.
زمونږنظربه بيا لرې ځارنه کوي او ډيرلنډ به ګوري.
په دغسې حال کښې مونږ بيا اوږده اوږده فکرونه نشوکولی او دمريخ سفررانه پاته کيږي.
دسباورځې فکرزمونږ په اخلاقي ژوند کښې هم ډيره اغيزه لري او دبشرهرراز مادي او معنوي ترقيات ورپورې تړلی دی.
دهقان دهمدغې ورځې دپاره کرکوي اوباغوان په باغ کښې نيالګي ږدي.
دخرما زړي په زمکه کښې کرل اودخرما له ونونه خرما ټولول دهغوکسانو کاردی چه سبا ته اميد ونه لري اودنن ورځې په تنګه دايره کښې ايسار نه دي.
څومره چه دانسان ذهن اودماغ ترقي کړيده ، په هره اندازه چه انسان لوی شوی اوپوه شويدی هغومره يې له سبا سره تعلق زيات شويدی.
دسبا ورځې غم خوړل ، دسبا دپاره فکرکول، دسبا ورځې ضرورت او احتيا ج په نظرکښې نيول دډيروپوهانو اودډيرولويانو کاردی.
زه لوی اوکوچنی په همدی پيژنم چه يو ډيرلرې ګوري اوبل ډيرنږدې دی ګوري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دیوه سبا هم ډیرلری اودبل لنډدی.
دمسلمان سبا پس له مرګه هم شته، دده نظربايد ډيرلرې څاروکړي اوابدی ژوند په نظرکښې ونيسی.
ابدی ژوند همدغه دی چه سړی له سبا نه غافل نه وی اودسزا اندیښنه ورسره وی.
نن اوسبا هغه دوه میلمانه دی چه یوځی اوبل راځی.مونږله یوه سره وداع کوواودبل په خدمت مشغول کیږو.
زمونږخدمت بايد دسبا ورځی دپاره وی اوخپله آينده په نظرکښی ونيسو، دعقل او دورانديشنی تقاضا همدغه ده

دپسرلی ګله!

ستا ښايسته اوګلالی خيره په جهان کښی ښومره قدرلری، اسمان له دومره لویوالی سره هرسحردشبنم په پاکواوبو څاڅکوستا ښکلی مخ وينځی اوزمکه دخپل زړه له نمه اوبه ورکوی.
دزمکی مخ په تا ښايسته دی هو ! ستا په وږمو معطره شوه، دبلبل خوږه نغمه ستا دجلوی برکت دی،شاعران ستا په ستاينه په جامعه کښی مقبول شوه، ښکلو پيغلوتا ته پخپل اوربل باندی ځای درکړ، بورا ستا په مينه په غزلو کښی وستايل شو.
په شعراوادب کښی ستا برخه ډيره زياته ده، دمينی اومحبت ډيرښه سوغات ته يی.
مګرګوره چه پخپل جمال اوکمال مغرورنشی اوله باغو نه اوزی.
تا غوندی ډيرښکلی اوښايسته ګلونه دهيواد په غرورغوکښی پيدا شوه چه نه چا وليدل اونه چا وستايل.
که ته هم له دغه چمن نه ووتلی اوپه غرونوکښي دی ځای ونيونه به بلبل پيدا کړی اونه ماليار.
ته دخلقوله نظره مه لری کيږه اوځانته ماليارپيدا کړه !
دانسان دا عادت دی چه مطلق ښه نه ستا يی اوهرښه ښيز ښه نه ګڼی هو ! دی هماغه شی ښه بولی چه ده ته نژدی وی اودده خپل وبلل شی.
دلته هرڅوک خپل ښاغلی ګڼی اوهريو دخپل باغ ګلونه ستايی.
نه هيڅکله دخلقوله نظره لری کيږه مه.
ستا ښايست دخلقو دتوجه او التفات نتيجه ده.
که ته غواړی چه هرڅوک دی قدروکړی اوپخپل سردپاسه ځای درکړی لکه نرګس هرچاته په ښه سترګه ګوره اولکه دباغ غوټی هرسحرخلقوته خانده !
په دغسی التفات اويوه خوله خندا سړی دخلقوزړونه خپلولی شی.
په يوازی ګلتوب اوګلالیتوب هيڅوک قدراومنزلت نه مومی اونه په تش ښايست دلبری اودلربايی کيږی.
راشه زما دباغچی ګل شه * چه هرسحردی په ديدن تازه کومه

د رمی خاونده !

(c) ketabton.com: The Digital Library

دتورې کيږدۍ اودلويې رمې خاونده !
پدې سره او تکنده غرمه کښې ،پدې وچه بيديا او سپيره صحرا کښې، چه يخې اوبه ،يخ سيورې توده ډوډۍ شودې اومستې کوچ او پيروی کورت او غوړې پوځې او پنيرونه هرڅه له تا سره دې په خوارانو او بېوزلو رحم وکړه !
له لارويونه خپل خوړونکې سپې ايسار کړه !
هرڅوک چه ستا کيږدۍ ته په هيله او اسره راځي هغه له خپلو سپيونه ساته او قدريې کوه !
په دې وچ ډاګ کښې بل سيورې نشته يوازې ستا سيورې ته هيله او اسره کيږي.
که ته خپل سپي ونه نيسې له دينه لويه به رحمي بله نشته.
ای دخوړوسپيو خاونده !
ستا دسپيو تاوان له تا رسيږي او ددوی په ضررته نيولی يې.
سپي او نفس دواړه يو شانته دي.
ته خپل سپي ونيسه ! او په مونږ رحم وکړه !
ته پخپلو سپو دا ګمان مه کوه چه دوی به هروخت ستا غليمان نوته غاپي .
دوی ډيرځله د اسمان ستوروا وسپوږمۍ ته هم غاپي .
ستا په ملګرو اودوستانو هم بلوڅي او غوټې وهي.
آه- هيڅوک زما نارې نه اوري .
دخپلو سپيو حملې هم نه ويني.
زما غږ ترکيږدۍ نه رسيږي.
دوی ولې څه نه اوري؟
ولې څه نه ويني؟
ولې په چارحم نه کوي؟ پردې خوبه نه وي؟
کيږدۍ خو دپښتنو معلوميږي.

بې ګناه بندي

پريږدی ! دا بې ګناه بندي پريږدی !
مه ويريږی ،دده په آزادولو کښې هيڅ خوف او خطر نشته.
فساد او شرارت له ده نه نه پيدا کيږي.
دده بندي کول لويه ګناه ده.
دا هغه يوسف دی چه د بې ګناهۍ په سبب په زندان کښې لويدلی دی.
که دی له زندانه راواوزی ستا سی آينده سنجولی شي او ستا سی دبلې ورځې غم خوړلی شي.
پريږدی !دا بې ګنا بندي پريږدی !

(c) ketabton.com: The Digital Library

که دی خلاص شو ستاسو انتظام به په ډیره ښه شان وکړی.
ستا سی وږی به ماړه کړی، ستا سی بربنډ به پټ کاندی.
تا سی د غه ښکلی موجود په تورو څاګانو کښی مه غورځوی.
په زندانونو کښی یی مه اچوی.
په لیوانو او پړانګانو یی مه خوری.
پریږدی !دا بی ګناه بندی پریږدی !
دی به ستاسی د ګډو وډو او پریشانو خوبونو صحیح تعبیرونه وکړی.
ډیری سخری، مبهمی او مجملی غوټی به پرانیزی.دی د راتلونکی حال پیشبینی کولی شی.
د طبیعت په رمزونو او اسرارو پوهیږی.
د جوی او فلکی اوضاعو اقتضاآت ور معلوم دی.
پریږدی ! دا بی ګناه بندی پریږدی !
دده په آزادی باندی علم او پوهه زیاتیږی.
وطن رڼا کیږی، ړانده بینا کیږی.
دی له خپلو جفاکارو ورونو سره هم ښه سلوک کوی.
دی ډیر پیچومی او ارولی شی.
ډیری کږی لاری سمولی شی او ډیر مشکلات حل کولی شی.
ما خوب لیدلی چه دا بندی خلاصیږی او د سلطنت په کرسی کښینی .
ښه فکر وکړی !
دا بندی څوک دی؟
پس له ډیره فکره وایم:
فکر دی فکر !

نظر لالا

په یوه ستانه کورنی کښی یو سپین ږیری خد متګار او سیده چه هر چا به ورته نظر لالا ویل.
دا سړی د ماشوم توب له وخته د بوډا توب ترزمانی په دغه کاله کښی و او خپل ژوند یی په همد غه کاله کښی خاوری کړ.
ددی کاله نسبی سړی نه و او د خد متګار په حیث یی کارکاوه، مګر مزدور ورته نشو ویلی ځکه چه د مزدور په شان کار یی نه کاوه.
هیڅوک به خپل ځان د ځان د پاره په کار کښی د غومره سړی نکړی لکه چه نظر لالا د دغی کورنی په خدمت کښی سړی او ستو مانه و.
کوم کار چه څوک د یوی ټینګی او لوړی عقیدی د پاره کوی هیڅ حریص او په ګټه مین سړی یی د پیسو د پاره نشی کولی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ده دغه خدمت دخدای دپاره کاوه او په داسی جذبه یی کاوه چه دلمانځه دفوتیدو هم څه ډیره پروا ورسره نه وه.

په دغه سړی کښی دیرزیات اخلاص، امین توب اوصداقت موجود و چه پدی وخت کښی یی مثل اونظیرنشی پیدا کیدی یا ډیرلږ پیدا کیږی.

دا سړی به نامه اوبی نشانه سړی و، جامی به یی تل زړی اوخړی وی مګردزړه صفایی یی دومره زیاته وه چه زه ورته حد اواندازه نشم ټاکلی.

په کوم کلی کښی چه نظرلالا اوسیده دجاه اوجلال خاوندان اودعلم وفضل صاحبان هم اوسیدل چه ځینومریدان هم نیول مګرزه له هغوټولونه نظرلالا انتخابوم اوله نورونه په ادب تیریږم.

زما دا عادت دی چه له مخدوم نه خادم ته په محبت ګورم اوله پیرنه می مرید خوښ دی.

له ماسره اوس دا فکرډیرپوخ شویدی چه دخیراوبرکت خاوندان په ساده مسلمانانوکښی ډیرموندلی شو اوپوهان اوهوښیاران دبل دپاره له خپلی ګټی نشی تیریدلی.

ځوک چه دخدای دپاره دنوروخدمت کوی اوخپل ژوند دنوروله ژونده قربانوی هغه لکه نظرلالا داسی وی چه خپله مادی کټه هیڅ نه پیژنی اوپه پردی کاله دومره زهیروی چه له هیچا سره به دخپل کاله دغومره غم نه وی دا سړی په توراوسپین نه پوهیده الف اوبی یی نه وه لوستی دلفظ اومعنی فرق یی نشوکولی مګردنیکی اوخیررسولوپه لوړه مبدا یی ټینګه عقیده لرله اودا جذبه پکښی دعشق حد ته رسیدلی وه.

نظر لالا دهرچا په نظرکښی ډیرسخت اوبخیل سړی معلومیده هرچا به ویل چه ده غوندی سخت سړی بل نه پیدا کیږی، په ربښتیا چه دده پیرزوینه په ځان باندی ډیره لږه وه مګربخیل ورته نشم ویلی اوډیرحاتمان زه ورځنی ځاروم.

کله به چه د کاله خاوند نظرلالا له کابله ننګرهارته استوه چه څاروی اوپسونه بوزی نویوڅوډوډی به یی ورته پخی کړی اوډیری لږی پیسی به یی هم ورکړی چه په لاره کښی ځانته کوم وخت څه نګولی واخلی یا چیرته دڅارویو دپاره واښه پری رانیسی، دا سړی به له کابله لغمان ته ولاړ اوڅاروی به یی هم ورسول، مګربیوه میاشت یا دوه میاشتی پس به چه څوک میلمانه راغلل اوچرګ به پکارشونظرلالا به هغه پیسی په چرګورو ورکړی چه میلمانه په ښه شان عذرشی اود کاله دخاوند ښه نوم وساتل شی.

دی هغه راز خدمتګارنه وچه له خپل مخدوم نه څه واخلی اودځان دپاره شی ذخیره کړی بلکه ده به هغه ته څه ورکول اوخدمت یی بیخی وړیاو.

دده خور اوخوریی ډیرغریبان و مګرهیڅ بد ګمانه سړی هم دا ګمان نشوکولی چه دی دی هغوی ته څه ورکړی.

که کله به دکاله خاوند دده په خاطرهغوی ته څه ورکړه دی به خپه کیده اودغه کاله زیان ورته لکه د ایمان زیان معلومیده.

دنظرلالا دا عادت و چه چرغړ به له خوبه پاځیده اودسپیدو په رڼا کښي به غره ته ته، ترڅوبه چه لمرڅرک واهه ده به له غره نه دخسوګیډی راوړ، چه سبا ناری به یی وکړ نوبیا به په نورو کارونو پسی روان شو اوټوله ورځ به یی کاراوخدمت کاوه.

هغه پس له ما ښامه هم دشپی ترلسوبجودمیلمنوخدمت کاوه اوډیرناوخته به ویده کیده.

دده په کارکښی درخصتی اوتعطیل ورځی نه وی اودناروغی دپاره یی هم فرصت نه درلود.

دی دعادت اوډیرکارکولوپه وجه له پولادو نه هم کلک و.

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه ګيډی چه ده د شپيتو کالو په عمر په شا باندی راوړ ددی زمانی ښه ښه ځوانان يی نشی وړلی.
ده به هرکله د ختما پيوندی کالی اغوستل او خوراک يی هم ډيرخوارو.
ترڅو به چه ډيرمجبورنشونو دا خترپه ورځ به يی هم نوی کالی نه اغوستل.
په دغه کاله کښی به چه هرڅومره ښه څه پاخه شوه دده برخه به پکښی ډيره خواره وه ځکه چه ښه ډوډی دده له ستونی ښخه نه تيريده او په همد غه وجه به د چرګ ورميږ دده برخه وه.
نظرلالا له تودی ډوډی سره هم دښمنی درلوده او چه په شکورکښی به سړه پرته وه نودی ته به يی لاس نه وروړ.
په همد غه سبب دی په ډيربخل مشهورو او هرچا به ورته سخت او بخيل ويلی.
دا ود خلکو قضاوت چه له حقيقت نه ډيرلری و او په ډيری ظاهربينی بناوه، هغه څوک چه خپل ژوند د بل د پاره وقف کړی او هيڅ دنيا يی ګټه پکښی له نظرلاندی نه وی هغه ته به څنګه بخيل وو ايو.
هو ! نظرلالا په ځان باندی بخيل وځکه چه له ځانه تيرو او خپل ځان يی بل ته بخښلی و ده ته به که چا د خدای د پاره څه ورکړه هغه يی د بل د پاره اخستل او بل ته يی ورکول.
دا ايثاراوفدا کاری چه پدی وخت کښی لکه دانځرګل يا د مرغی پی ډيرنادرڅيز معلوميږی له انسانی غرايزو سره ډيرموافقت نلری او مثالونه يی ورک دی.
دا راز سړی د خلقو په نظرکښی ډيرساده او ډيراحمق معلوميږی.
په عقل او پوهه دا ګمان نشی کيدی چه چا ته د دغسی ايثار اوفداکاری اجازه ورکړی.
خپل ځان خوارول او بل پالل، له ځانه تيريدل او د بل په ښه ورتلل دعقل اوفکرکارنه دی، ددغسی کارونو د پاره يولوړ معنوی عشق په کاردی او د نظرلالا اخلاص غواړی.
د دغه کاله هرڅه د نظرلالا په لاس و او دده په امانت داری هرچا داسی يقين درلود چه هيڅ شک پکښی چا نشو کولی.
زه د هغه چا ستا ينه نه کوم چه نظرلالا ورته ډيراخلاص او عقيدت درلود اود زما په نظرکښی د ستايلو وړ نظرلالا دی اودده په ښه سړيتوب ټينګه عقيده لرم.
دی اوس له نظره پناه دی او زه دده زيارت ته په ډيراخلاص ورځم.
په هغه اديره کښی چه دی خښ دی نورقبرونه هم ډيردی او په ورباندی لاجنډی هم ولاړی دی مګرزه خپل مراد له نظرلالا څخه غواړم.
دده حسنات راته ډيردرانه معلوميږی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

جبراواختيار

هغه کارچه انسان په اراده اواختيارنه وی شوی دفخروړنه دی اودملامتی موجب هم نه ګرزی يعنی که دچا ونه ټيټه وه ګرم نه دی که چا متوسط قد اوقامت درلود ورته نشوويلی چه ډيرښه کاردی کړی اواندازه دی ساتلی ده.
که يوسړی خپل سپين مخ تورکړی ملامت دی مګرد حبش مخ که هرڅومره توروی څوک يې نشی ملا متولی ځکه چه دده اختياراواراده پکښی دخل نلری.
که يوسړی خپل غليم په جنګ کښی مړکړی اوخپل شجاعت ښکاره کړی حق لری چه پخپله توره اوتوريااليتوب فخروکړی مګرکه مرغی ولی اوسړی ولګيده که څه هم دده دزوروراوزړوردښمن وی خپل بريت نشی تاوولی اوتوريالی ورته نشوويلی.
هيڅوک يوګونګ په حق نه ويلونه ګره موی ځکه چه هغه مجبوراومعذوردی.
مګرهغه چه ژبه لری اوله ډاره حق نه وايی له ملامتی نه نه خلاصيږی که څه هم يوڅه مجبوريت دلته هم شته اواختيارنيمګړی دی.
دجبراواختيارمسله ډيراړخونه لری اودغه فيصله څه آسانه خبره نه ده.
زه په دی ځای کښی دا اراده نلرم چه له علمی څيړنی نه کاروا خلم زما مقصد بل دی اودملايانوپه کارکښی کارنلرم.
زه حتی الامکان له فلسفی بحثونو نه ډډه کوم مګرکله کله می دموضوع تعلق اوارتباط مجبوروی چه په معقولاتوکښی مداخله وکړم.
زه نه وايم چه انسان مختاردی ځکه چه مونږډيرمجبوريتونه لرواودجبرمظاهردلته بيخی ډيردی.
مونږمجبوريو چه په وچه مزل وکړوځکه چه دلته بحرنشته اوزمونږپه هيواد کښی بيړی نه ګرزی.
همدغه شان مونږله کابله ننګرهارته په هوا نشوتلی ځکه چه هوايی سرويس نه دی جاری مګردغه رازمجبوريتونه په ځينونوروځايوکښی نشته هلته يوسړی اختيارلری چه په هوائی که په بحرکښي اوکه په وچه.
اوس پوه شوی ! چه جبراواختيارپه هرځای کښی يوشانته نه دی اوټول انسانان يورازنه دی.
ډيرمجبوريتونه پخواو چه اوس نشته اوخپل ځای يې اختيارته پری ايښی دی.
يوه ماشوم چه اول پيدا شی هيڅ اختيارورسره نه وی اودبل په غيږکښی ژوند کوی.پخپله نه چيرته تلی شی اونه راتلی شی. څملول اوپاڅول يې دبل په لاس وی اوکالی بل څوک وراغوندی مګرڅومره چه لويږی اوغټيږی هغومره دمورله غيږی لری کيږی اوله مجبوريت نه داختيارخواته درومی.کله چه پخپلوپښوروان شی نوبيا خپل مخ پخپله وينځی اوپخپله خوښه له کاله وځی يا کاله ته راځی.
کله چه ځوان اوځلمی شی دکاله واک اواختيارهم دده شی اودپلارپه جايداد تصرف وکړی.
په هره اندازه چه دژوندانه درجه اومرتبه لوړيږی مجبوريت کميږی اواختيارزياتيږی.
يوکانی که څوک هری خواته غورځوی، اوهرراز لوبی پری کوی کولی يې شی مګرونی اوبوټی دغسی نه دی يعنی دنبات مجبوريت له جماد نه لږدی، ځکه چی دحيات اثرپه ده کښی زيات دی.
له ونواوبوټونه بيا دښارويواختيارډيردی اوجبرونوهم تخفيف موندلی دی، انسان چه له حيوان نه پورته مقام لری اودتکامل په لاره کښی وړاندی دی دده اختيارنورهم زيات شوی اوله خپلی ارادی نه ډيرکاراخلی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په انسانانو کښې هم دوحشي او مدني انسان دعالم او جاهل انسان دقوي اوضعيف انسان په اختيارکښې ډيرفرق موجود دی مگربيا هم په هرحال کښې يوڅه مجبوريتونه شته اوپه جبراواختيارکښې ډيرفلسفي بحثونه کيدی شي. ددنيا ډيرپوهان پدی عقيده دی چه دانسان ډيرکارونه په ظاهره ارادی اواختياری معلوميږی مگرپه حقيقت کښې دمجبوريت اثروی اوخبره له اختياره وتلی وی.

دوی وايي هغه سړی چه ډيرپه غيظ اوغضب کښې وی اوپه همدغه وجه دچا دوژلواراده وکړی مونږورته دااختيارخاوند نشوويلی ځکه چه دی په دغه حال کښې دداسی اغيزواونفسی تاثراتومحکوم دی چه له دغه کاره ځان نشي ژغورلی اوپخپلواحساساتو حاکميت نلری که مونږ پوه شو چه دی په دغه وخت کښې له يوه ليونی نه څه فرق نلری اوپه طبيعی حال کښې نه دی ، دی به ارومرومجبوره گڼو اودغه کارته به غيراختياری ووايو.

همدارنگه هغه څه چه يوعاشق دعشق په جذبه کښې دعشق دپاره کوی له مجبوريت نه نه وی خلاص اواختياری ورته نشوويلی.

ددغوخبروخلاصه اونتيجه داده چه شديد محبت اوشديد بغض دانسان اختيارسلبوی اوهغه څه ورباندی کوی چه په عادی اوطبيعی حال کښې يي يوعاقل انسان نه کوی دهمدی لامله ډيرخلق پخپلوځينوکارونو بل وخت پښيمانه کيږی اوپوهيږی چه ښه يي نه دی کړی.

ځينی نورپدی عقيده دی چه انسان دااختيارخاوند دی که ښه کوی بايد ښه ورته ووايو اوکه بد وکړی بايد بد يي وگڼو. دوی وايي که انسان دعشق دپاری کوم کارکوی اوکه ددښمنی دپاره په دواړوحالوکښې دغه کارددده گڼل کيږی اوپه ده پوری تعلق نيسی ځکه چه دغه مختلف احوال چه دزوروری مينی يا دشديد عناد په اثرپيداکيږی اونفسی يا روحی اغيزی ورته ويل کيږی پخپله له نفس څخه عبارت دی اونفس دهمدغواحوالواوکيفياتونوم دی، هسی نه چی کوم بل شی په نفس اغيزه کوی اواختياريي سلبوی.

ارسطودجبراواختيارحدود ډيرښه ټاکلی دی اوپدی باب کښې يي ډيره ښه فيصله کړيده.

دی وايي هغه کارچه يوسړی پخپله اراده نه کوی اودده اختيارپکښې هيڅ دخل نلری ښه اوبد يي ده ته نه دی راجع اودده کارورته نشوويلی يعنی که يوزوروړباد يوسړی کومی خواته يوسی ياپي ځوک لاس اوپښې وتړی اوله يوه ځايه يي بل ځای ته وړی نودلته اختيارسلب دی اوپه مجبوريت کښې هيڅ شک اوشبه نشته مگرکه يوسړی دخپل شرافت دساتلودپاره کوم کارکوی اوخپل عزت اووقاريي يوه کارته مجبوروی نودغه راز مجبوريتونه دجبرله قانون لاندی نه راځی.

دی دمثال په ډول وايي: که ديوه سړی موراوپلار اولادونه ديوظالم اومستبد له تهديد لاند وی چه دده په تسليمدو اواطاعت هغوی له زيان اوضرره محفوظ پاته کيږی اوکه اطاعت ونکړی هغوی ضايع کيږی نوپه دغه صورت کښې دا سوال پيدا کيږی چه که دغه سړی دهغه ظالم له خوا په يوه ناوړه کارمامورشی دی په دغه باب کښې مجبوردی اوکه مختار؟

ارسطووايي چه دلته جبراواختيارمخلوط شانته دی مگرداختيارجنبه غالبه ده ځکه چه ددغه کارپه کولواونه کولوکښې دترجيح اوانتخاب مسله مينځ ته راځی نوهره خواچه دی انتخابوی اوترجيح ورکوی هغه دده خوښې اوارادی ته راجع ده اودده کارگڼل کيږی.

دی وايي په دغسی مواردوکښې که سړی ناوړه اوبد کاروکړی دغه راز مجبوريتونه معقول عذرنشی کيدای په دغسی مجبوريت بايد سړی ښنی کيږدی اوهغه څه وکړی چه انسانی شرافت اووجدان يي تقاضالری.

(c) ketabton.com: The Digital Library

شجاعت او شهامت چه يو اخلاقي فضيلت دی په همد غسي موارد و کښي ځان ښيي او د افتخار حق پيدا کوي.
هغه د سر خطر چه په جنگ او جگړه کښي يو بې زړه سړی تيښتې ته مجبوروی د خلقو په نظر کښي څه اعتبار نلری په همد غه وجه له تورو او ټوپکو نه تښتيدو نکی هر چا ته سپک ښکاري او هغه چه له مرگه نه ويرېږي او په ايستلو تورو ورځی د خلقو په نظر کښي درانه معلوميږي.
که په دغسي مجبوريت خلق قايل وای هر څوک به له جگړي څخه تښتيده او هيچا به هغه ته په سپکه نه کتل.
هغه افتخار چه د شجاعت او شهامت خاوندان يې گټي د دغسي مجبوريتونو په نافرماني کښي پټ دی لکه چه عار او ذلت د دغه راز مجبوريت اطاعت او انقياد ته ويل کيږي.

دخان واده

له خوبه پاڅيدم ، د ډول او سرني آوازمي ترغوږه شو او ډيره لويه ورا را ښکاره شوه چه ډير خلق ورسره خوشحاله روان و ، او د خان په واده کښي يې لاسونه غورځول.
زه هم له دوی سره ملگری شوم او پدی خوشحالي کښي مې ځان شريک کړ.
د دی ښادی د ډول او سرني غږ ډيرلری ځايه رسيده او ډيرو خلقو پکښې اتڼونه کول.
چا به ډزی کولي چا به اسونه ځغلول، ځينو به ټوکی او مسخری کولي په دغسي خوشحاليو کښي ماښام تياره کلي ته ورسيدو او ډولي د کاله په مخکښې ښکته شوه.
د کلي ښځې په ډيری خوشحالي او د ډولي پردی يې جگي کړی همد غه وخت خندا او خوشحالي څپل ځای غم او ژړا ته پريښود او دا معلومه شوه چه دغې ښکلي ناوی د خپلي ازادی د پاره ډيره لويه قرباني ورکړه او د اجباری واده ملا يې ماته کړه.
د دغه حال په ليدلو د هر چا په احساس کښي بدلون راغی او مونږ و پوهيدو چه کله خلق جنازه هم په ډول او سرني وړی او په غم د ښادی گمان کوی.
په دنيا کښي ډير داسي غمونه شته چه د خوشحالي په ډولي کښي پټ دی او خلقو په شعور او تميز مسخری کوی.
زما يوه ملگری په دغه ورځ وويل: په رښتيا چه خوشحالي څوک په زور او جبريا په ډيرو پيسو کورته نشي وړلی.
مگر خان لاتر اوسه په دغه حقيقت نه دی پوه او خپله خوشحالي په دغه ډول غواړی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

غم او خوشحالي

زما اشنا له ډيرو غمونو سره نا اشنا دی دهغه په کاله کښي چا دماشوم ژړا نه ده اوريدلی او دخپلو ماشومانو په مرګ او درد يي هيڅکله نه دی ژړلی.
هغه دځوی اولور پلار نه دی چه د اولاد په تبه او شری يا کوی غمجن شی.
هغه حال چه يو پلار يی دخپل کوچنی ځوی يا ځلمی ځوی دځانکدن په وخت کښي وينی دی ترينه نا خبره دی.
ده غوندی بی غمه سړی ډيرلږ پيدا کيږی او په همدغه سبب يی دخوشحالی برخه هم ډيره لږه ده.
دی چه پخپل کاله کښی خپل خلف الصدق نه وينی په زړه کښی ډير ځوريږی او ځان بدبخته ګڼی مګر دده دغه غم زمونږ په نظر کښی دهغه چا له غمه ډير سپک دی چه دوه زامن يی ژوندی دی او يوه د دميه غيږ کښي خدای ته ځان سپارلی دی ځکه مونږ هغه ته دفاتحی دپاره ورځو او ده ته نه ورځو.
زمونږ دا عادت دی چه که دچا په کاله کښی نهه مياشتينی اولاد مړ پيدا شی ويرورسره نه کوو او هغه هم دغم کمپله نه غوړوی مګر په کوم کاله کښی چه ددوه ورځو ماشوم مړ شی هلته غم او مصيبت مجلس جوړيږی او خلق ورسره همدردی کوی.
موريس مترلينګ وايي: تاسی په ملياردونو نطفی ضايع کوی مګر خوابدی کيږی نه او دغه راز ضياع دچا دغم او خپګان موجب نګرځی . ددی خبری معنی دا ده چه زمونږ غمونه معقول نه دی محسوس دی.
هرضايعه چه يو ازی عقل پری پوهيدلی شی او احساسات ورسره تعلق نلری همدغسی بی اثره دی.
زمونږ خوشحالی هم لکه زمونږ غم په عقل او منطق اتکا نلری بلکه دشعور او احساس نتيجه ده.
غم او خوشحالی يو په بل پوری تړلی دی او يو له بله نه بيليږی.
ځينی ګمان کوی چه خوشحالی له بی غمه خلقو سره زياته ده او هغه څوک ډير نيکبخت دی چه هيڅ غم نلری مګر حقيقت دغسی ندی او ښادی هرچيری دغم په اندازه ده.
حقيقی بدبختی په بی غمی کښی ځای لری او بی غمه سړی ته که سړی وويلی شو نيکبخت خوورته هيڅکله نشو ويلی.
غم او خوشحالی لکه ديوی تږی دوه مختلف مخونه دی چه اصل يی يو دی.
څنګه چه شپه او ورځ يو په بل پوری نښتی دی او هرکاله ته دواړه وړاندی او ورسته راځی دغم او خوشحالی ارتباط هم دغه راز ټينګ دی که څوک وغواړی چه هغه يو خپل کاله ته پريږدی او دا بل ايسار کړی له دينه لويه اشتبا بله نشته.
داسی کيدی شی چه ورځ اوږده شی او شپه لنډه يا شپه لويه وی او ورځ وړه وی مګر داسی ورځ چه شپه ونلری يا داسی شپه چه ورځ ورپسی نه وی په دنيا کښی نشته.
که لمر تر اخرته پاس په تندی ځای پرځای ولاړ وای او دزمانی په رنګ کښی هيڅ تغير او تحول نه وای موجود هيڅوک به نه پوهيده چه شپه څنګه وی او دهمدی لامله چه شپه به چا نه پيژانده پدی به هم نه پوهيده چه ورځ څنګه وی او څه کيف لری.
غم او خوشحالی هم لکه شپه او ورځ يو په بل پيژنو که غم له دنيا بيخی لاړ شی خوشحالی هم ورسره ځی که ژړا نه وی خندا هم نشته.

(c) ketabton.com: The Digital Library

هماغسې چه هګۍ له چرګۍ پيدا کيږي او چرګه له هګۍ نه غم او خوشحالي هم يو د بل اولاد دی.
انسان بايد پدې پوه شي چه غم او خوشحالي يو ظاهري او اعتباري فرق لري يعنې دا فرق هم لکه د شپې او د ورځې فرق د سترګو او نظر فريب پيدا کړيدی چه عقل د او بصيرت خاوندان پرې نه غوليږي بلکه ړانده هم دواړه يو ګڼي.
ځوک چه د عقل سترګې لري او د فلسفي شعور خاوند دی هغه زماني ته په بل شان ګوري او د شپو و رځو له سپينو او تورو پردو نه هغه خوابې رنګه زمان په بل ډول ويني هغه پوهيږي چه زماني دواړه مخونه يوه شی ته منسوب دی او يو حقيقت دوه رنګه ښې.
ډيره ښه ده چه عقل او پوهه په مونږ ډير تسلط نلری او مونږ يې له وهم او خيال نه لرې کړی نه يو ګڼي او س به شپه او ورځ را باندی يوه وه او خوشحالي به هم را باندی غميدلې وه.
زمونږ غمونه او زمونږ خوشحالي زمونږ په ژوند کښې هغه سوز او ساز پيدا کوی چه بې له هغه د ژوند کيف او خوند نه پاته کيږی.
غم د خوشحالي ځکلو ذايقه او احساس روزی او خوشحالي لکه د خوږو ميوو خوراک ترخو مرچو ته ضرورت لري.
که په دنيا کښې ترخه شيان نه وی خواږه ډير ژر زړه وهی او بيخونده کيږی.
د ژوندانه خوند غم او خوشحالي ته ډير ضرورت لري او په د غه خوند کښې د عواطفو او احساساتو خاوندان ډيره برخه لري هغه ړانده هوښياران چه په ظواهرو نه غوليږيا و د غم او خوشحالي په فرق نه دی قايل له د غه نعمته محروم دی.
که مونږ ډير عميق فکرو کړو هماغه شی مونږ ډير خوشحالوی چه مونږ يې ډير خپه کړی يو او ډير ځله هغه شی ته خوشحاليږو چه زمونږ غم پکښې پټ دی، ډيره ښه ده چه په جهان کښې د غه راز ژور فکرونه ډير لږ دی او احساسات مونږ ته د غه موقع نه راکوی چه د غمونو او خوشحاليو حقيقت ته ډير ځير شو.
ډير خلق دی چه يوه ورځ يې ګرانه ښځه مری او دی غمجن کيږی مګر بله ورځ نوی واده کوی او نوی خوشحالي هغه زوړ غم بيخې هيروی نو د غه د خوشحالي ډولی او هغه د غم جنازه يو له بله ډير ربط لري که هغه غم د غه کاله ته رانشی د غه ښادی هم نشی راتللی.
د اوصال په حقيقت کښې د هغه فراق نتيجه ده او په هغه ويرکښې د غه سرور او سرود پټ دی هر څومره چه خوښحالي د پسرلي بارانونه زورور دی هغومره يې سيلابونه هم زورور دی، له د غسې زورورو بارانو سره تندر او برلي هم شته لکه چه له ډيرو لويو افتخارتو سره ډيرلوی خطرات ملګري دی.
همد غه وجه ده چه زه له سپکو او کوچنيو غمونو څخه لوی او ستر غمونه ډير ښه ګڼم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اخلاقي اساس

شوپنهاروايي: داخلاقودپاره له ترحم نه ښه اساس نشته، انساني اخلاق بايد په همدغه اساس قايم وي.
دده په نظرکښې اخلاقي عمل هغه دي چه د شخصي ګټې هيڅ اثرپکښې نه وي او محض د بل دخيردپاره وي.
دده په نزد انسانيت يو قانون لري چه مخالفت ترينه ښه نه دي او انسان مکلف دي چه له دغه قانون سره سم وچليږي.
دده په نظر هغه کارچه قانون دپاره کيږي او هغه کارچه دقانون دپاره نه وي شوي مګرله قانون سره موافق وي يوله بله فرق لري. دي هرنيک او ښه کاراخلاقي عمل نه ګڼي دده په فکراخلاقي عمل هغه دي چه خاص دقانون دپيروي او دانساني تکليف دپرځاي کولودپاره اجراشوي وي نه دشخصي ګټې دپاره.
په همدغه سبب ديوه سوداګرصداقت اوراستي چه دتجارتي ګټې دپاره وي نيک کارګڼي مګراخلاقي عمل ورته نه وايي.
همدارنګه هغه ښوک چه ډيرزړه سواندي وي اوبه همدغه سبب له خلقوسره نيکي او احسان کوي دغه رازنيکي او احسان دکانت په عقيده اخلاقي عمل ندي.
دي وايي که دغه سړي له خلقونه ډيري جفاګاني ووينې زړه به يې سخت شي بيا به له چاسره احسان اونيکي نه کوي مګرهغه ښوک چه دخلقو جفاګاني ويني او محض دتکليف دپاره له خلقوسره ښه کوي دا کاراخلاقي قيمت لري او اخلاقي عمل ورته ويل کيږي.
مترلينګ وايي: هغه مينه چه انسان يې له انسان سره لري بايد له ډيرلوړ اوهسک ځاي نه اخستل شوي وي که يو انسان وکړي شي چه له انسانانو سره عشق ولري اوبشردوستي دعشق له کوره واخلي نه ښايي چه له ترحم نه کارواخلي اومينه يې دمرحمت او مهرباني رنګ پيداکړي.
که ښوک چاته دعدالت له مخې څه ورکولي شي داحسان له لاري دي څه نه ورکوي که دچا له لاسه پوره وي چه دانسان احترام وکړي دلجويي او تسلي ورکولو ته حاجت نشته.
دي دانسان دپاره له چا نه رحم اوشفقت نه غواړي عشق غواړي.
داحسان له ورکړي نه دعدالت ورکړه ښه ګڼي اوله نوازش نه يې احترام دانسان دپاره غوره ګڼلي دي.
داسړي دعشق طرفداردي،دده په مذهب بايد شاه اوګدا يوله بله عشق ولري. ده ته له شفيق نه رفيق ښه ښکاري اوله هغې مينې نه کرکه کوي چه يو مهربان باداريې له خپل صادق خدمتګارسره لري دغه راز مينه چه دترحم اوشفقت رنګ لري يو انسان لوي اوبل کوچنی ښيي پدې مينه کښې چه هرڅومره مهرباني پرته ده هغومره پکښې دمحبوب حقارت هم شته مګرپه عشق کښې کبراولويي نه ځاييږي اوآغا توب نه مني.
دي انسان ته په ډيرلوي حق اوډيرزيات احترام قايل دي مګردغه حق ورته په سوال اوګدايي دترحم له لاري نه غواړي. دعدالت په اساس يې غواړي.
که بشرښه انصاف وکړي خواران اومزدوران په بډايانوباندي ډيرلوي حق لري خودغه حق پټ پاته دي اوخلقوهيرکړي دي.
روسووايي: (هروخت چه تاسي يوآسمان خراش قصروينې يقين وکړي چه ديوه ولايت کورونه ددغه قصردبنا دپاره وران شويدي).

(c) ketabton.com: The Digital Library

که چيري سم اوصحيح حساب مينځ ته راشي ډيرلوی بډايان دډيروزياتوخلقوپوروړی دی اودوی خيرات په حقيقت کښي ددغه پورنيمګړی ادا ده.
که يوسړی په دغسي احساس خواراوغريب ته څه ورکوی احساس يې ډيرلوړاوعالي دی اوله هغه بل نه چه دا کارخپل رحم اوکرم ګڼي عالي همت اولوړ شعورلري.
دچا پوهه چه دعشق په آب وهواکښي وده وکړي اوعواطف اواحساسات يې په عقل غالب وی هغه دمترلينګ په شان فکرکوی اوله نوروپوهانونه يې فکربل رازدی.

ښه اوبد

خدای خبردی چه غل وکه خوني و يا يې کوم ډيردشرم کارکړی و ، هرڅه چه و ، خوخلقويې متهي تړلي وی اوحاکم ته يې راووست.
هريوه ويل: دی ډيربد سړی دی مونږدده له لاسه ډيرپه عذاب يو ، دی بايد بندی شي اوډيره سخته سزاووينی.
حاکم هغه بد وګاڼه اوزندان ته يې وليږه دهغه خپلوان اخندزاده صاحب ته ورغلل اوهغه يې حاکم ته ورووست کله چه حاکم دآخند زاده صاحب له راتګه خبرشويوه ټوټه مخې ته ورغی ، دهغه لاسونه يې ښکل کړه اوپه ډيرعزت يې خپل ځای ته راووست.
داخند زاده صاحب له خبری هيڅوک نشوتلی ، حاکم دده امرته غاړه کيښوده اوبندی يې خوشي کړ.
ما چه دغه حال وليد پدی پوه شو چه دلته دښواوبدو فرق شته ځکه دښه سړی لاسونه ښکلوی اودبد سړی لاسونه تړی ، مګرټول د ښه اوبدو په فرق يوشان نه دی پوه شوی دهمدی لامله هغه سړی چه خلقوپه نظرکښي بد و اخند زاده صاحب ښه وګاڼه اوله بنده يې خلاص کړ.
زما ملګری وويل: دوی دښواوبدوپه تميزکښي ډيرغوليدلي دی دوی وايي زمونږ ملک ډيربد سړی دی ځکه چه دغلوملګری دی اوغله په حاکم باندی خوشي کوی مګرهمدغه کارچه اخند زاده صاحب وکړ هغه ته بد نه وای.
هرکله چه خونيان اوداړه ماربنديان شي دده په برکت خوشي کيږی اودګنهګارو شفاعت دده کاردی.
دی يوازی له حاکمانونه غله خلاصوی که شکرانه غټه وه په آخرت کښي يې هم خلاصولوذمه کوی اوپس له مرګه يې هم ملګری دی.
که يوحاکم يوغل دملک په خوله خوشي کړی دا کاردوی ته بد ښکاری مګرکه آخندزاده صاحب په سفارش يې پريږدی نوبيا په ښه سړيتوب اودينداری کښي حسابيږی.
دهرچا بدی که په ډيروپردواورنګونوکښي پټه وه هغه ددوی په نظرکښي ښه سړی دی اوکه چا خپله بدی نه پټوله يا يې نشوپټولی دوی ورته بد وايي اوپه بد نامه يې يادوی.
دوی هغه غل ګڼي چه دسوداګروقافلي وهي اودبډايانو به کورونوداړی غورځوی مګردهغه چا لاسونه اوپښی ښکلوی چه په چل اوفريب دخيراتونو قافلي خپل کاله ته راګرزوی اودمسکينانوحق غصبوی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پخوانۍ ډيوې

په کاله کښې برق لګيده مګر پاس په رف باندی د تورو تيلو مسينه ډيوه ايښې وه ، په څنګ کښې يې يوه بله ډيوه هم وه چه يو وخت پکښې شمع بليده.
هغه خوا د خاورينو تيلو لاټين ښکاريده او داسی معلوميده چه هری ډيوی پخپل وخت کښې دا کوررڼا کړی او د کاليه خلقو يې په رڼا کښې ډيری شپې سبا کړيدی مګر اوس ترينه څه کار نه اخستل کيږی او د شپې په کور کښې برقونه بليږی.
د زمانې دا عادت دی چه زاړه شيان له کاره باسی او نوی شيان په کار اچوی مګر خلق خپل زوړ حال نه هيروی او زړو شيانو ته په جګو رفونو باندی ځای ورکوی.
دا عادت بد نه دی چه څوک زاړه خدمتونه هيرنګړی او زړو خدمتګارانو ته په قدر وګوری مګر کار بايد له نوو شيانو واخستل شی او به کورونو کښې وخت په وخت نوی رڼاګانی پيدا شی.
انسان په هر وخت کښې يوی رڼا ته محتاج دی او دا رڼا هر کله خپله څيره او خپله وضع بدلوی د عالم تغير چه د دنيا لايتغر قانون دی همدغه تقاضا لری چه هر څه بايد يو راز او بل راز راشی او يوازی لوی خدای تل ترتله په يوه حال باقی وی د همدغه بدلون او تغير په وجه د علم او پوهی رڼا هم هر وخت خپل فانوس بدلوی او دلوښو په بدلون په لوښو کښې پراته شيان هم بل راز کيږی.
هغه رڼا چه د خاورو له تيلو پيدا کيږی هغه نور چه د لمر او سپوږمی له کوره راځی هغه بريښنا چه د او بوله آبشار څخه حاصليږی د ظرف او محل په اعتبار يو له بله بيليږی که څوک په د غو ظاهری سورتونو ونه غوليږی او حقيقت ته ځيرشی نو د شړشمو او پنبی په بوټو ، د غوزانو او زيتونو په ونو کښې يوه رڼا موجوده ده چه په هر راز ډيوه کښې بيل کيف پيدا کوی که څوک هغه تيل چه په ډيوه کښې وينی په پنبه کښې ووينی يا د غه سيزونکی برق چه په برقی نغريو کښې ګوری په او بو کښې وليدی شی هغه ته اور او او به دوه مره فرق نلری او د جهان په هره ذره کښې يوه رڼا وينی چه د صحرا په کاڼو کښې هم شته هغه نور چه کليم په کوه طور کښې ليده د ښونه په هره ونه کښې شته مګر محرمانه سترګی غواړی.
که د انسان تعقل قوی شی او د حواسو له قيده راوزی (که څه هم د بشر او سنی پوهه هماغه رڼاده چه د حواسو له کړکيو راننوتلی ده) به هر شی کښې به يو نور ګوری او د وجود په نړی کښې به دا تور او سپين نه وی اوس مونږ د حواسو له تاثير لاندی يو چه په تيلو غوړ لاسونه په پندانه وچوو.
که لوښی او ظروف زمونږ د نظر مانع نشی نو په هر کور کښې ديوی ويالی يا ديوی چينی او به دی او د ټولو مشرب يو دی.
که مونږ د سيند او ويالی ، د کوهی او کاريز، د واوری او باران په نومونو او صورتونو ونه غوليږو نو واوره ، ږلی او باران ديوی کورنی خلق دی او اور او او به هم دومره پردی نه دی.
په حقيقت کښې همدغه خوږوالی دی چه په ختکی ، هندوانه، توت ،آنګور ،ناک او منه کښې يې حلول کړی او په هر محل کښي يې بيل صورت بيل خوند او بيل نوم پيدا کړيدی.
هغه لوی او واړه زخمونه چه د بيلو بيلو ميوو او دانو شربتونه او عرقونه پکښې پراته دی ټول يو کيف لری او د کجرو او اوربشو په مينځکی څه فرق نشته په د غسی کتنه چه سړی له اشکالو او صورتونو نه هغه خوا وګوری

(c) ketabton.com: The Digital Library

سړی ته دا معلومېږي چه کورت او شرمبی له يو غړکی راوتلی دی او مايعات او جمادات زمونږ ظاهری حواسو بيل کړيدی.
هغه وخت چه زمونږ تماس او تعلق له ماديا تو نه قطع شی او مجرد شو ښايي چه دنن ورځی علم او معرفت بل راز شی او دغه رڼا بل شانته وويتو. هغه وخت به دنن ورځی دتنويرو سايل لکه ددی کوټی بيکاره ډيوی په کار نه وی او علم وپوهه به په نورو قالبونو کښی ځان ځرګند کړی چه اوس يې مونږ نشو ليدلی.

انتخاب

زما ملګری له اجتماعی مسايلو سره ډيره زياته علاقه لری.
کله چه ولس د شورا دپاره وکيلان انتخابوی يا دحکومت مشرخيل وزيران ټاکی دی په انتخاباتو باندی په زړه کښي سل اعتراضه لری.
دده په نزد سم او صحيح انتخاب ډير مشکل کار دی او که دغه کار بل شوک کوی دی پکښی ډير عيبونه پيدا کولی شی.
دی وايي دګوستاولوبون دا خبره رښتيا ده چه په خلقو باندی حکومت کول دومره ګران کار نه دی لکه چه په خلقو کښی لايق کسان پيژندل او انتخابول مشکل کار دی.
زما ملګری دا يوه لويه اشتبا ګڼی چه اجتماعی کارونه داسی کسانو ته وسپارل شی چه هغوی په خبرو کښی ډيرمهارت لری او په خبرو ډيرښه پوهيږی ده دکوم عالم دا خبره ډيره خوښه کړيده چه په خبرلوخوا و نطاقانو کښی دفکرخاوندان ډيرلږ پيدا کيږی.
دده په نزد هغه شوک چه ډيری ښی خبری کولی شی ښه ښه کارونه نشی کولی او ډيرفکرکوونکی هم دکارخلق ندی.زه دده دا خبره ځکه ښه ګڼم چه دی پخپله دفکرخاوند دی او په خبرو کښی هم ډيرښه دی،هغه شوک چه دځان په باب کښی هم له حقه نه تيريږی او دقضاوت په وخت کښی په ځان هم حکم کولی شی بايد ښه يې وګڼو او په قدرورته وګورو.
اوس خوبه پوه شوی ياست چه زما ملګری په اجتماعی مسايلو کښی څومره عميق فکرلری مګرزما علاقه له ده سره په فکری او علمی دقت نه ده بنا بلکه دده شعری او ادبی جنبه می ډيره خوښه دی.
دی علاوه پدی چه شاعراو ليکونکی دی په شعراو ادب کښی ډيره ښه نقادی هم کولی شی يعنی که هرڅومره ښه شعربد په نظرورغی يا دشعرخاوند ښه سړی نه و، دی پکښی داسی باريک عيبونه پيدا کولی شی چه نوريي په ذره بين هم نشی ليدی مګرکوم شعرچه دی پخپله انتخاب کړی هغه هم ډيرښه نه وی يا يی نورپه ښه والی نشی پوهيدای.
ګوری ! زما مقصد دا نه دی چه دی ښه شعراو بد شعرنه پيژنی بلکه يقين لرم چه ادبی محاسن او معايب ورته ډيرښه معلوم دی.
زما په نظرکښی دی ډيرښه شاعر دی مګرده له باريک نظرځخه په ويره کښي يم چه دا خبره يی په مزاج بده ونه لګيږی ځکه جه اناتول فرانس پخپل يوه کتاب کښی ليکلی دی چه ډيرښه شاعرهماغه دی چه ډيرخودپرست وی او بی له ځانه بل شوک په نظرکښي نلری.

(c) ketabton.com: The Digital Library

زما دغه ملګرى يوه ورځ د وطن په کار دارانو باندى بحث کاوه چه ځينى يى ښه ګڼل او ځينى بد ، ما چه دده دغه انتخاب وليد پدى پوه شوم چه د شعرله پيژندلو ته د سړو پيژندل ګران کار دى او د اشخاصو په عمل کښي دومره اختلاف نشته لکه چه په نظر کښى شته.

دا کيدى شى چه ډير خلق په يوه چلم خوله کيږدى مګر فکرونه او نظرونه يو راز نه دى.

د حسن انتخاب، د شعر انتخاب، د شخص انتخاب په هر ځاى کښى يوه اختلافى مسله ده چه د هرچا د ذوق او نظر په لحاظ فرق کوى. که هر چيرته لاړ شى او هر چاته لاړ شى يو به د بل په انتخاب اعتراض کوى او دغه شکايت به هر ځاى موجود وى.

حجازى د ايران ډير ښه او مشهور ليکوال ليکى: زما يوه دوست چه له ډيرو ښو ليکوالو څخه دى د ايران په فرهنګستان انتقاد کاوه چه په دغه علمى او ادبى انجمن کښى ولى ځينى بيسواده اشخاص په عضويت انتخاب شويدى او لياقت ته نه دى کتل شوى؟ مګر څومره چه دده د ايران د فرهنګستان اعضا وو ته به ويل هغومره يى د فرانسى د اکاډمى اعضا ستايل او دهغوى انتخاب يى ډير صحيح ګاڼه، څوور ځى وروسته چه زه حجازى د فرانسى د اکاډمى له يوه غړى (مسيو ماسين بون) سره په پاريس کښى مخامخ شوم نو د اکاډمى بحث مينځ ته راغى او هغه په ډير قهر وويل [د فرانسى له اکاډمى نه خرابه دستګاه بله نشته څوور ځى پخوا يو تن د کتابونو ناشر يعنى کتاب فروش چه د اکاډمى د ځينو اعضاو کتابونه د تملق د پاره چاپوى او خرخوى يى د اکاډمى غړى شو چه د ادبياتو به پوله هم نه دى تير شوى].

دا قصه همد غلته پريږدى ! راشى چه د فرانسى د اکاډمى انتخابات دا ناتول فرانس په وخت کښى وګورو.

دغه لوى او مشهور ليکوال پخپل يوه کتاب کښى د دوو تنو (شاګرد او استاد) مذاکره د اکاډمى د يوه غړى په باب داسى ليکى.

شاګرد: مسيو..... د اکاډمى په عضويت انتخاب شو او دا انتخاب زه ډير بد ګڼم. دا سړى د معاشرت په ادابو ډير ښه پوهيږى او له هر حزب سره تګ راتګ لرى، سربيره پدى يوي لوړى کورنى ته هم منسوب دى او وراره يى د کليسا واکدار دى، دى پخپله هم ډير څه لرى او په کاله کښى يى ډير ښه شراب پيدا کيږى مګر ذوق او هنر نلرى او د لوړى قريحى خاوند ندى ځکه راته دغه انتخاب ډير ناوړه معلوميږى او په بد نظر ورته ګورم.

استا: ناوړه انتخاب ته هيڅکله بد مه وايه او پدى پوه شه چه په کارونو کښى د تصادف او اتفاق برخه ډيره زياته ده هغه کار چه تاسو ته مسخره معلوميږى په حقيقت کښى يو انتقام دى چه تقديريى د تفريح د پاره د عقل او تدبير له خاوندانو څخه اخلى.

تا ته دى دا معلومه وى چه په دغسى انجمنونو کښى د هوس او تفنن د پاره هم ځاى پرينبودل په کار دى.

د قريحى او نبوغ خاوندان غالباً د معاشرت او ګذران خلق نه وى.

که يوه جامعه سل په سلو کښي عقل او منطقى وى سل په سلو کښى به د تعمل وړ نه وى او د عدالت له ساړه فشار لاندى به هر څه ساړه وى، کوم انجمن چه يوازى له لويو او فوق العاده اشخاصو جوړ شوى وى ډير لږ خلق به ورسره علاقه ولرى.

ډيره ښه ده چه ټيټ او حقير اشخاص له دوى سره ګډ شى او د تفريح باعث وګرزى په دغه صورت کښى به ټيټ کسان له لوړو کسانو نه علمى او معنوى استفاده کوى او لويان به هم چه خپله مقايسه له دوى سره په نظر کښى نيسى خوند اخلى. دا کار د دواړو په ګټه دى او اکاډمى په دغه ډول د خپلو مهمو غړو اهميت نورو ته ورکولى شى څنګه چه

(c) ketabton.com: The Digital Library

دلمراوستوروکرى ځينى ذاتي او ځينى اکتسابى ځلښت لرى دااکاډمى اعضا هم بايد دغه رازوى چه دځينورڼا ځينونوروته انتقال اوسرايت وکړى.
دغه راز ناوؤه انتخابات ددغه انجمن دحيات اوبقا دپاره ډيرضرورمعلوميږى اوډيره ښه ده چه اکاډمى دخپلوغړو په انتخاب کښى اشتبا وکړى يا دتصادف له تاثيرلاندى راشى اودغه راز خلق هم انتخاب کړى.
که ناوړه اشخاص هيڅکله داکاډمى په غړيتوب نه انتخابيدلى نو هغوکسانوته به ډيرلوى توهين اوتحقيرمتوجه و ، چه اډمى نه قبلولى مونږ بايد دغه راز ظاهرى اشتباهات حقيقى هوښيارى وګڼو ،اوپه نفرت ورته ونه ګورو.

دعقل برخه په ژوندانه کښى

پاک خداى چه ژوند پيدا کړ غرايزيى هم ورسره پيدا کړه چه ژوند وساتى اودحيات شمع مړه کيدوته پرى نږدى.
همدغه غرايزدى چه دهوا مرغان اودځمکى ځناوريى دزيږولواونسل ساتلو کارته داسى متوجه کړى چه هيڅ غفلت پکښى نه ځايږى، دهمدى لامله دهوا مرغان هرکال نوى کورونه جوړوى اونوى هګى پکښى ږدى ، له هګيونه بچى را ايستل او بچيوته دانه په خوله کښى را وړل دغريزى کاردى.
يو کوچنى ماشوم چه به لومړى ورځ دمورپه تى باندى خوله ږدى اوروى يى له غريزى بل لارښوونکى نلرى.
هغه پاملرنه چه يوه چرګه يى دخپلوبچيوپه نسبت لرى کوم تعليمى کارنه دى بلکه دغريزى اوفطرت په تقاضا اجراکيږى کومه شهوانى قوه چه نراوښځه يى يودبل په نسبت لرى دغريزى غوښتنه ده چه دژوند ساتلواودنسل دبقا دپاره په انسان اوحيوان کښى وجود لرى يعنى دژوندانه ساتنه اودنوع پاينښت دغرايزو وظيفه ده.
هرکله چه غرايزپه حيوان کښى ډيرقوى دى اوپه انسان کښي ضعيف غوندى دى نوانسان ته عقل هم ورکړشو چه دژوند په کارکښى له غرايزوسره مرسته وکړى اودغريزى په خوښه استعمال شى يعنى عقل يوه آله ده چه غريزه يى ااستعمالوى نوعقل بايد دژوندانه دوسايلو برابرولوپه کارکښى صرف شى اودژوند اسباب برابرکړى نه داچه دحقايقواوپټواسرارو دکشفولوکارترينه واخلواوبيځايه يى استعمال کړو.
دعقل اصله کارهمدغه دى چه له مادى سره تعلق پيدا کړى اوپه موادوکښى تصرف وکړى.
طبيعى اورياضى علوم دا مدعا ډيره ښه ثابتوى چه د عقل کارله جسم اومادى سره دى چه بايد ابعاد وپيژنى اوکميت ته متوجه شى ځکه چه دکيفيت پيژندنه دعقل کارنه دى اوعقل ددغه مقصد دپاره نه دى پيدا شوى همدغه سبب دى چه انسان يا له کيفيت نه بيخى غافل دى يا کيفيت ته هم دکميت په نظرګورى.
مثلاً زمانه په اصل کښي کيفيت دى اودکيف له مقولى لاندى راځى مګرانسان دخپلى ساعت تيرى دپاره چه دژوندانه يکنواختى ورکه کړى دغه کيفيت دکميت له مقولى لاندى راووست اودځمکى حرکت، دستوروحرکت اونورحرکتونه يى زمانه وبلله.
هيت نجوم اورياضيات په همدغه مفيده اشتبا بنا شوه اوددغى لوى غلطۍ په وسيله لوى لوى مقصدونه حاصل شوه.
که انسان ښه غوروکړى پوهيږى چه عقل انسان ته ددى دپاره ورکړشويدى چه دآلاتواومصنوعاتوپه جوړولوکښى ترينه کاروا خستل شى اويوه څه جوړ کړى نه دا چه په څه پوه شى اودکميت ادراک وکړى.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دغرب پوهان په دغه راز ښه پوهيدلی دی ځکه يې دژوند ښه کولو په کارکښي له عقل او پوهی نه ډير کار اخستی دی اوزمونږ پوهان په نورو تصوراتو کښی غرق دی.
مونږ بايد دجوړولو او پوهيدلو په فرق قايل شو.
جوړول اسانه کاردی مګر پوهيدل ګران کاردی.
دشاتو مچی عسل جوړوی مګر په حقيقت يې نه پوهيږی.
مونږ ژوند کوو اودژوند وسايل برابروو مګر دژوندانه په حقيقت نه يو پوه شوی.
ډاکتران او طبيبان دژوند په خدمت ترډيره حده موفق شويدی اودزړه حال دسږو حال ورته معلوم دی مګر ژوند نه پيژنی اوله روح نه ناخبره دی.
دانسان ډيره لويه او مهمه وظيفه دژوندانه ساتنه اوروزنه ده عقل اوفکر، علم اوفن دهمدغه مقصد دپاره دی چه دژوندانه اسباب اووسايل برابرکړی اوپه همدغه لاره کښی ترينه کار واخستل شی.

حسابی خبری

استاذوويل: تاسی بايد هروخت له ځان سره حساب وکړی اوحسابی خلق اوسی !
دده يو حسابی درداو: که يو عدد له بل سره داسی يو ځای کړو چه يو پاس او بل لاندی وی لکه: 2
۲ او څلور۴ ترينه جوړيږی اودداړو وجود هم پخپل حال نه پاته کيږی.
که دواړه څنګ په څنګ يو ځای کړو لکه: ۲۲ نو دوه ويشت ورنه جوړيږی اودوه شل کيږی. دداړو عددونو شکلونه اوصورتونه هم پخپل حال پاته کيږی ځکه چه دلته دملګرتيا اوورورولی رازپټ دی اوپه هغه بل صورت کښی تفوق ،تسلط اومحوه کول معلوميږی.
ده ويل: که دوه مساوی عددونه لکه ۱-۱۲-۲ ۳-۳ هريو له بل نه وړاندی يا ورسته کړو نتيجه يې يوه ده مګر په دوه متفاوتو عددونو کښی تقديم اوتاخيرډيرزيات فرق راولی اوپه مقدارکښی ډيرتفاوت راځی که مونږ يو اونه يو ځای کوو اوداسی يې ليکو 19 نولس کيږی مګر شل کيږی نه.
که همدغه دوه عددونه داسی وليکو 91 خبره سلو ته نژدی کيږی اوډيرزياتوالی پکښی راځی.

شعراوفلسفه

وريځی پورته په هوا کښی دی ځاګانی ښکته په ځمکه کښي.
هغه څه چه په هسکو وريځو کښی شته په ژوروځاګانو کښی هم شته.
په دغواوبو باندی هم هماغه تنده ماتيږی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دلوړ خيال اودژورفکرنتيجه يوه ده.
ته ! يا خپل نظرډيرلوړ کړه يا پخپل ګريوان کښې ډيرسرښکته کړه !
دشاعراوفيلسوف فرق همدغه دی.
زه شعراوفلسفه دغه شان ګڼم.

ولاړی اوبه

له ښاره ووتم، سمه اوودانی می پريښوده، دلوړوغرونو سرته وختم له هغه ځايه ستاسی لوړی مانۍ ډيری ټيټی ښکاريدی اوپدی پوه شوم چه مونږ په ډيرټيټ محيط اوټيټه هوا کښی ژوند کوو.
دغره له سره ډيرلری ځايونه ليدل کيږی اونظرډيرلری ځارکوی ځکه ما هم دزمان اومکان په لری ګوټ کښی هغه څه ليده چه دکوراوکلی خلقونشوليدلی.
همدغه وخت زه وپوهيدم چه فرعون اوقارون په کلواوښارونوکښی پيدا کيږی مګرخدايی تجلی په غرونوکښ ځان ښی اوکليم له کوه طورنه الهام اخلی. دلمرلومړی رڼا دغروپه څوکوپريوړی اوروستۍ وداع هم دغروله څوکوسره کوی.
شپانه په غرونوکښی وی اوقصابان په ښارونو کښی.
دبودا اوزردشت نبی نبانی په غرونوکښي دی اودفرهاد دعشق داستان دغره ازانګه ده.
دغرونواوبه ډيری پاکی اوډيری رڼی دی، دغرونوهوا ډيره صافه اوبی دوړوده.
تاسی غرونوته يوازی دکميت په لحاظ ګوری دکيفيت په لحاظ هم هلته ډيرڅه شته چه په سمه کښی نشته.
که په غرونوکښی قيمتی لعلونه شته نو دغرونو ښکلی اوښايسته منظری هم په ښارونوکښی پيدا کيږی.
زه غرونوته دننداروتماشودپاره تللی وم او دولاړواوبوسيل می کاوه ماته چا ويلی و ، چه هلته يو ډيرلوی ډنډ دی چه پخوا به پکښی ښاپيريو لمبل اوملوک به له بدری سره همدغلته کتل.
زه لاړم اودغه ډنډ می وليد د ډنډ په غاړه ډيرساعت کښيناستم اوترډيره وخته له فکراوخيال سره مشغول وم.
دغه لوی ډنډ دصبراوسکون په مقام کښی څه شور اوفرياد نه کاوه دحال په ژبه يی خپل عميق احساسات داسی ښکاره کول.
زه دلويوغرونوپه ډيره لويه کنده کښی ايساريم اودولاړواوبوپه نامه ياديږم، زما ليدوته خلق ځی اوراځی اوزما مهيبه منظره وينی هيڅ لامبوزن دا جرت نه کوی چه زما په سرراودانګی اوزما مخ په څپيړه ووهی. په ما باندی دچا بيړی نه ګرزی زما کبان څوک نشی نيولی دهيچا جال په ماباندی نه دی لويدلی، زه دهيچا په واک اواختيارکښی نه يم مګرپه عين حال کښی به واکه اوبی اختياره يم ،زما په پښوکښی لکه غرونه لوی لوی ځنځيرونه پراته دی اوزه يی ځای پرځای درولی يم.
هغه آزادی چه له مستوسيندونو اوزوروروسيلابونوسره شته له ما سره نشته.

(c) ketabton.com: The Digital Library

زه عمق لرم شور او مستی، موج او حرکت نلرم.
زه ډیر خلق غرقولی شم مگر ځان له قیده نشم خلاصولی.
زما قوت او طاقت ایساردی، ماځانته دیوه چینی او یوه لښتی قدرته مجرا پیدا نکړه او دغو ماشومانو ازادی هم زما په برخه ونه رسیده.
زه ډیرلوی قوت یم مگرآزاد نه یم ایساریم ځکه هیڅ نشم کولی او هیڅ رانه جوړ نشو.
زما عمرعبث تیریږی نه رانه برق او بریښنا پیدا شوه نه سمسوربا غونه نه می جهان ولیده اونه جهان ولیدم ،زه ښارونو اوودانیٔ ته ښکته نشوم، ماخپل موج او حرکت ونه لیده او د شور او مستییٔ په کیف ونه پوهیدم.
زه دځان غوندی نوروډنډونو سره یوځآی کیدی نشم مگر د کابل سیند د کونړ له سند سره یوځای کیږی اودواړه له اباسین سره خپل موجونه خپل شور او خپله مستی یوځای کوی.
قید او اسارت عزیزان له عزیزانو نه لری ساتی ځکه دیوه کوهی اوبه له بل سره نشی گډیدلی اویو ډنډ بل ډنډ ته لاره نلری مگرد اسمان وریځی یو له بله گډیږی او دیوه باغ مرغیٔ بل باغ ته ځی.
زما طبیعی میل دا نه دی چه ځای په ځای غلی ولاړیم او هیڅ حرکت نه کوم.
زه سیلانی حرکت او طوفانی قوت غوښتونکی یم.
زه باید دغه سکندری سد مات کړم او ځانته لاره پیدا کړم.
که زه له دغه قیده خلاص شم زما له طوفانه به خلق وویریږی او زما له قیضه به ملکونه اباد شی.
زه به بحر او دریاب ته لاره پیدا کړم او هلته به بی برخی نه یم.
زما په زړه کښی ډیرڅه شته مگر د شور او غوغا ژبه نشته.
ته زما د حال په ژبه پوه شه او زما په حال کښی عمیق فکروکړه.
هغه وخت چه زه د ډنډ په غاړه ناست وم لکه صاحب حال په بل حال کښی وم او دخیال پروازونه ډیراوچت و.
په دغه وخت کښی زه له لوړو خیالونو اوژورو فکرونو سره اشناوم او ډیرلری به می کتل.
همدغه وخت ماته د پسرلی زوروربارانونه رایاد شوه چه له دی لوړو غرونو په ډیرشور او زورمخ ښکته روان و او هیچا یی مخه نشوه نیولی.
دهغه سیلاب تعلق دآسمان له وریځو اوآسمانی بریښنا گانو سره و ځکه یی ډیری زمکی لاندی کړی او له هرقیده آزادو.
دا ډنډ له ټیټ اوژورمحیط سره علاقه لری ځکه ځای په ځای ولاړ دی او عمری قید تیروی.
ای هغو کسانو چه د پوهی او هوښیاریٔ عمق ته پریوتی یاست او په اسفل السافیلن کښی ژوند کوی پدی پوه شی چه دغه راز لوی ډنډونه دهغه شبنم مقام او منزلت نشی پیدا کولی چه دشپی دگل په نازکو پاڼو پریوزی او سحر دلمرله وړانگو او حرارت سره آسمان ته خیژی.
هغه اوبه چه د تورو ځاگانو په تل او تورتم کښي دي پدی نشی پوهیدی چه د پسرلی بارانونه او سیلابونه څنگه دی او څه کوی؟
دغه راز لوړ مضمون دغسی ټیټو ته نشو ویل او دژورو ځاگانو په اوبو کښی ددنیا زوروربادونه هم موج او حرکت نشی پیدا کولی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښه حاکم

هغه چه نه نفس لري نه نفسي خواهشات.
نه يې په زړه کښې ډارشته نه طمع.
نه له موقوفۍ ويريږي نه د ترفيع پروا لري.
نه رشوت اخلي نه تنخوا.
نه له چا سره عناد لري نه د چا مراعات کوي.
نه د چا مخ ګوري نه د چا څټ.
نه زورور پيژني نه غريب.
نه يې څوک خپل دي او نه پردي.
نه سفارش مني نه تملق اوري.
نه چا ته خاندي نه چاته وچولي تريووي.
پوهيږې ! دا حاکم څوک دي؟
هو !قانون او عدالت.

دمؤلف پېژند ګلوي

ګل پاچا الفت دلغمان دعزيزخان په کڅ کښې به 1287 ه ش 1909 ع کښې زيږيدلی دی.
پلاريې ميرسيد پاچا او نيکه يې سيد فقيرپاچا دی چه دنسب سلسله يې دحضرت عبد القادر جيلانی په واسطه حضرت محمد مصطفی صلی الله عليه وسلم ته رسيږي.
ده په غيررسمی مدرسو کښې دننګرهار او کابل له مشهورو استاذانو څخه دصرف، نحو ، منطق، حديث، معانی اوبيان کتابونه لوستی دي.
په 1314 ش کښې دانيس دورځپانې په اداره کښې دکاتب په حيث مقررشو.
په ۱۳۵۱ کښې دانجمن ادبی دتاليف او ترجمی په څانګې کښې به عضويت قبول شو.
په ۱۳۱۶ کښې يې سربيره په عضويت دزيری جريده هم چلوله.
په 1318 کښې د پښتو ټولنې دصحافت دمديرت معاون شو.
په 1319 کښې د پښتو ټولنې دلغاتو او قواعدو دڅانګې مديرشو.
په 1320 کښې داصلاح دورځپانې د پښتو مشاورشو.
په همدغه کال په 1320 کښې د پښتو ټولنې عمومی مبصر او دکابل مجلې چلونکی شو.
په 1325 کښې داتحاد مشرقی دجريدی مديرشو.
په 1327 کښي دجلال آباد دخلقوله خودملی شورا په 7 دوره په وکالت انتخاب شو او په شورا کښې دوهم معين وټاکل شو.
په 1331 کښې دلغمان دقرغيو دخلقوله خودشورا د 8 دوری په وکالت ومنل شو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په 1334 کښې د جلال آباد له خوا دلوی جرګې وکيل شو.
په 1335 کښې په لومړۍ رتبه د پښتو ټولنې ريس مقررشو.
د 1330 کال دجوزا له مياشتې د 1332 کال ترآخره داولس دملي جريدې دامتيازخاوند و چه ده پخپله دفارسي او پښتو مضامينو په ليکلو او تهيه کولو کښې ډيره زياته برخه درلوده.
دده چاپ شوی کتابونه دادی.
د پرلې نغمه۲- بله ډيوه۳- لغوی څيړنه۴- پښتو سندری۵- عال افکار۶- څه ليکل يا ليک پوهه۷- ادبی بحثونه۸- پنځم حلد پښتو کلی په ۲ جلدوکښی۹- دآزادی پيغام 10- غوره نثرونه ۱۱- لوړ خيالونه اوژورفکرونه ۱۲- منطق ۱۳- غوره نثرونه
نا چاپ شوی کتابونه يې دادی.
نوی څرک- ښه لمسون- نوی سبک- اجتماعی نظريات- څه ګورم او څه اورم– دټولنې علم (ترجمه) دموفقيت لار(ترجمه) سربيره پدی يې دکابل په سالنامو کښې څورسالې چاپ شوی او څو سالنامی هم دده په اهتمام چاپ شويدی.
په مطبوعاتی جوايزو کښې يې څوځله لومړی جايزه اخستې دی په 1327 کښې يې دصدارت عظمی له خوا دوهمه درجه تقديرنامه واخستله دستوری دوهمه درجه نشان اودوکالت ددودورونشانونه هم ورکړشويدی.

سفرونه

په نوروهيوادوکښې يې دا ځايونه اوښارونه ليدلی دی.
مسکو- لينګراد- سوچی– باکو- ستالين آباد- تاشکند- تهران- پيښور- مونيخ.

الفت

دکابل دسيند په غاړه په کوزنی لغمان کښې دعزيزخان په کڅ کښې يو وړکوټی کلی دی، خو او شايی شنه کښتونه اودسيند شولګری دی لږ څه لری دلويو غرونو په واورو پټې څوکې ښکاري.
دلته دوه مست رودونه بهيږی، يوی خواته دکونړ ښکلی دره ده چه دکونړ سيند تری په نڅا نڅا راوځی.
دشرقی افغانستان په دی ښکلودروکښې ځای په ځای دسيدانو درنې کورنۍ اوسی، پښتانه دوی ته په درنه سترګه ګوری او پاچهان يې بولی لکه په پسرلی کښې چه په دی درو اورغوکښې ښکلی ګلان غوړيږی ددغو پاچهانو په درنو کورونو کښې هم کله کله ډيرد پوهی خاوندان اوشاعران اوپوهان اوسياست وال پيدا کيږی سيد جمالدين افغانی هم ددغو کونړی پاچهانو څخه و.
ښايی چه څلويښت يا پنځوس کاله دمخه دعزيزخان په کڅ کښې ديوه پاچا په واړه کهول کښې يو ښکلی ګل زرغون شو اوهغه يې ګل پاچا وباله ، دا ګل دفطرت په لمن کښې لوی شو ، دطبيعت روزنه او پالنه يې وليده اولکه دکابل سيند دغاړی خاټول دلغمان اوبو او هوا لوی که، هغه وخت مدرسه يا مکتب نه وو چه دا ګل پاچا سبق پکښې ولولی

(c) ketabton.com: The Digital Library

خولکه د پښتنونوروماشوما نوده يوائي دفطرت نه درس واخيست او اسمان اوځمکی ته دومره ځيرشوچه دفطرت اسرار يې پخپل ژورکاته لڅ کړه او هغه څه يې زده کړه چه بل چا په مدرسواوپوهنتونوکښي نه وه زده کړي.

پخوانو يوه خبره کړی ده چه ډيره پخه ده(الاسماء تنزل من السماء) يعنی نومونه له اسمانه را ښکته کيږی (ايښودل کيږی).

دا دلغمان داورشوښکلی ګل دپښتوادب په ګلستان کښی ډيرپه ښکلا وغوړيده اوپه الفت مشهورشو ، چه اوس يې مونږګل پاچا الفت بولودا دالفت نوم هم له ده سره ډيرورږ دی ځکه چه زړه يې له الفته ډک دی.

الفت د پښتوادب يوځلاند ستوری دی که دپښتوادب نن ورځ يوبهترين ليکوال اوشاعرلری نوهغه به الفت وی.

الفت ډيرکتابونه ليکلی دی کله دکابل اودمشرقی اتحاد مديروو کله په شورا کښی وو ، اواوس دکابل دپښتوټولنی مشردی خومونږ دالفت شخصيت په نوروصفاتوپيژنو ، دی يوډيردقيق اوسترګه ورفنان اوصنعت کاردی دالفت هنرپه پښتونثراونظم کښی ښه ښکاری اوځانته يوخاص طرز لری، دالفت نثرهم شعردی اونظم يې هم شعردی.

کوم وخت چه په نثرڅه ليکی نودفطرت ډيرنازک اوواړه دقايق وينی اوڅرګندوی يې، دانسان داجتماعی ژوند ډيری ښيګړی په داسی ژبه بيانوی چه ويونکی دده استدلال په ښه ډول قانع کوی.

دالفت په نثراونظم کښی کوم فلسفی يا تاريخی استدلال نشته مګردفطرت له هره ګونه داسی دلايل اوبراهين راوباسی چه ترهررنګه منطقی استدلال ښه اوټينګ وی.

دده هنرهم دادی چه ځانته خاصه دا استدلال لاره لری اودژوندانه عادی وقايع هره يوه دده لپاره دشعريوه بهترينه موضوع وی.

کله کله دالفت نثرترنظم خوږوی ، خلق وايی چه نظم پيودل دی اويوناظم مرغلری پيودی مګرزه وينم چه الفت په نثرکښی هم بلا کوی اوکله کله الفاظ هسې سره پيودی چه ترهررنګه نظم ښه ښکاری اوغوره دی.

دهنرمن (فنکار) مهارت اوکمال دادی چه عادی شی ته ښکلی رنګ ورکولی شی همدغه ګټی اوختې دی چه يومعمارترتاج محل هم جوړوی اودپښتوغوندی خړه حجره هم.

دغه رنګونه اوغوړ دی چه يونالايق نقاش پری هره تخته اودهری ټانکی په اړخ يوناوړه منظره نقش کوی مګرکله چه دماهراوباهنرنقاش په قلم کرشی نويوه ټوټه يې په زرو قيمت لری.

دا الفاظ اوکلمات دشاعراوليکوال مصالح دی که الفت هغه سره اودی اوترتيب ورکړی، دپښتوادب يوشهکاربه وی اوکه دبل چا په قلم وليکل شی نوهغه به يوعام نثريا نظم وی.

دالفت په فن باندی څه ليکل هم آسان کارنه دی خولنډه دا چه الفت يوماهراوسترګه ورهرمن(آرټيست) دی چه دده په هنرکښی دا دری غټی ښيګړی وينم.

(جمال)چه دالفاظواوکلماتوغوره کول(انتخاب) اويا دهغواودنه(ترتيب) وبيودنه(نظم) يې غټی نښانی دی.

دويم: برهان اواستدلال که دفطرت له هره مظهره څخه دی يومنلی دليل جوړولی شی اودده په نظرکښی ددنيا ټول مظاهرداستدلال لپاره څرګندی نښانی دی.

دريم: انتقاد دده دهنرغټه ښيګړه ده، دی دمظلوموخواخوږی دی.

داجتماعی ظلمونوسخت دښمن دی پخپل ليک کښی که منظوم وی که منشور اولسی تجاوزانوته ګوته نيسی اودده قلم پدی خوا کښی ډيرتيره دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دظالمانو اسرارلڅوی او دمظلومو اولڅولغړو په کوټوورننوځی ، ددوی دفلاکت اوبدبختی حال ګوری اوهغه داولس دعبرت دپاره په داسی ژبه بیانوی که دچا زړه ډیرکلک هم وی بیا به هم اغیزه پری وکړی، دالفت هیڅ منظوم یا منشورلیک نشته چه له دغو ښیکړوځنی تش وی نن دپښتولیکوالو په ډله کښی الفت دټولو مخکښی اودریږی اودده لیکونه دپښتوادب شمله ګڼلی شی.

پای

مؤلف گل پاچا «الفت»

ملیار

کابل

دکرهنی اواوبو لګولووزارت

3/3/1319

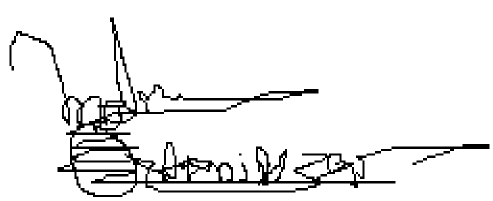

(c) ketabton.com: The Digital Library

د لراوبر برېښنايي کتابتون

قدرمنو لوستونکو !

تاسو کولاۍ سئ د لراوبر ويبپاڼې په برېښنايي کتابتون کي زيات شمېر ارزښتناک او په زړه پوري آثار په خپل تفريحي وخت کي مطالعه کړئ .

د لراوبر انلاين کتابتون ستاسو لپاره د لاندينيو موضوعګانو اړوند آثار پر ليکه کوي :

- **اسلام او مذهب**
- **ساينس او تخنيک**
- **سپورټ او روغتيا**
- **تاريخ او سياست**
- **هنر او ادبيات**
- **دماشومانو لپاره**
- **بېلابېل آثار**

www.Larawbar.net/library

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library